

BIBLIOTECA
COMUNALE
DI TRENTO

UNIVERSITÀ DEGLI STUDI
DI TRENTO
Dipartimento di Lettere e Filosofia

FONDAZIONE
CARITRO
CASSA DI RISPARMIO DI TRENTO E ROVERETO

ROVERETO, *Statuta Roboretana civilia, et criminalia, nuper a Roboretanis reformati, & a reverendiss. & serenissimo Maximiliano archiduce Austriae &c. comiteque Tirolis &c. d.d. nostro clementiss. confirmata*, Trento, Giovanni Maria Gelmini, 1617.

Esemplare digitalizzato:

Trento, Biblioteca comunale, T I b 56

LINK: <https://bdt.bibcom.trento.it/102>

[BDT – BIBLIOTECA DIGITALE TRENTINA](#)

progetto STABAT – *Stampe antiche Biblioteca comunale di Trento*

COMUNE DI TRENTO

STABAT – *Stampe antiche della Biblioteca comunale di Trento* è un progetto concluso, cofinanziato dalla Fondazione Caritro (“Bando Archivi 2014”), dalla Biblioteca comunale di Trento e dal Dipartimento di Lettere e Filosofia dell’Università di Trento; gli altri partner del progetto sono la Soprintendenza per i beni storico-artistici, librari e archivistici della Provincia Autonoma di Trento e l’University of St Andrews, School of History, USTC – Universal Short Title Catalogue. All’interno di Stabat sono state digitalizzate e descritte tutte le edizioni stampate in Trentino nei secoli XV-XVII che si conservano presso la Biblioteca e l’Archivio storico del Comune di Trento. Ogni digitalizzazione è accompagnata da una descrizione della stampa; tutto il materiale è liberamente consultabile sulla *Biblioteca Digitale Trentina* (<http://bdt.bibcom.trento.it/>).

In questo file le immagini hanno avuto in trattamento OCR e pertanto si possono fare ricerche testuali; le immagini presenti sul sito, dove si può trovare una descrizione completa dell’edizione, hanno invece una qualità maggiore.

Le immagini presenti nella *Biblioteca Digitale Trentina* sono rilasciate con licenza di Pubblico dominio, il presente PDF è distribuito con licenza Creative Commons Attribuzione – Non commerciale – Non opere derivate 3.0.

STABAT – *Stampe antiche della Biblioteca comunale di Trento* is a project that was successfully concluded thanks to the support of a group of partners, namely the Caritro Foundation (“Bando Archivi 2014”), Trent Civic Library, the Department of Humanities of the University of Trento, as well as the Superintendence for Architectural, Landscape, Historical, Artistic and Ethno-anthropological Heritage for the Province of Trento and the University of St Andrews, School of History, USTC – Universal Short Title Catalogue. All the editions belonging to the Library and the Civic Historical Archive that were printed in Trentino during the XV-XVII centuries have been digitised and described. As a result, each digital copy is accompanied by a record with specific data regarding the printed book, and is freely available to be consulted on *Biblioteca Digitale Trentina* (<http://bdt.bibcom.trento.it/>).

The images belonging to this file are OCR-converted, hence the text of this edition can be electronically searched. The images available on the website, on the contrary, have a higher resolution and are accompanied by a complete description of the edition.

The images available on the *Biblioteca Digitale Trentina* are public domain files; this PDF is available under the Creative Commons Attribution – Non-commercial – No Derivative Works 3.0 License.

T. 1. f. 43

3803.

BIBLIOTECA
COMUNALE
TRENTO

T
I
b
56

K 196082

D 196029

T
I
P
56

STATUTA ROBORETANA CIVILIA, ET CRIMINALIA.

NVPER A ROBORETANIS REFORMATA,

& à Reuerendis. & Serenissimo MAXIMILIANO

Archiduce Austriae &c. Comiteq; Tirolis &c.

D. D. nostro Clementiss. confirmata.

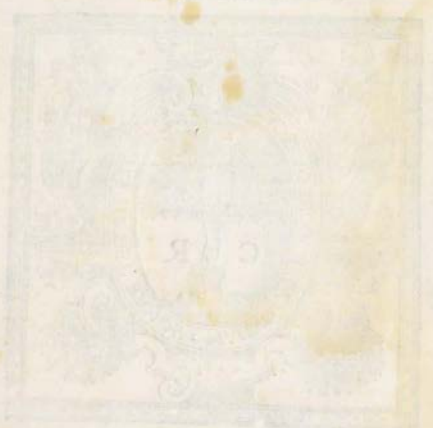
TRIDENTI,

Apud Ioannem Mariam de Gelminis. Anno MDCXVII.
SVPERIORVM PERMISSV.

STATA
RORETTANA
CIVILIS ET CRISTIANA

TRINITY A. ROBERTSON
L. A. ROBERTSON
A. ROBERTSON
A. ROBERTSON
A. ROBERTSON

TRIDENTI
ST. PETER'S LIBRARY
ST. PETER'S LIBRARY

REPERTORIUM

STATVTORVM ROBORETI,

Et Primo in Ciuilibus.

A

Appellationibus.
Appellationibus ab Interlocutoria nō admittēdis.
Affionibus non cedendis in potentes.
Affionibus non intentandis.
Affiliis, & auuis red ditibus.
Affiliis solutionibus.
Alienationibus minorum.
Alienationibus mulierum const ante matrimonio.
Alimentis patri, vel matri praestandis.
Arboribus, & Fincis plantandis.
Arbitrorum salario.
Alienationibus bonorum Spiritualis Communitatis, vel Communis.
Admīstratione iustellae vel cure, vsque ad quod tempus peti possit.
Annessione Instrumentorum suarum possessionem consignandorum.

Cap. 17.
 Cap. 25.
 Cap. 32.
 Cap. 42.
 Cap. 140.
 Cap. 72.
 Cap. 56.
 Cap. 65.
 Cap. 59.
 Cap. 143.
 Cap. 34.
 Cap. 57.
 Cap. 45.
 Cap. 69.

B

Beatissimis lignorum aut fascibus.
Boni omnibus subiectis publicis functionibus.
Bonus emptus per Vxorē praesumendus de Bonis mariti.
Bladis tempore penuria retinendis.
Brachij mensura.
Bladis non emendis pro reuocando.

Cap. 124.
 Cap. 85.
 Cap. 62.
 Cap. 146.
 Cap. 148.
 Cap. 154.

C

Confirmatione Statutorum à Serenissimo, & Reuerendissimo Archiduce facta.
Causis omnibus cognoscendis per D. Prætozem.
Causis summarie cognoscendis.
Caratis D. Prætoris.
Capitulis admittendis.
Causis compromittendis.
Causis non excedentibus libras quinquaginta.
Caducitatis pena.
Captura, & sequestris.
Causis cognoscendis per Treasores, & Massarios Villarū.
Calce vendenda ad pondus.
Caualerijs Communis.
Caualerijs Communis non impediendis.
Citationibus.
Cinibus Creandis.
Circulis non exponendis, & perticas, & lignaminibus.
Cinere non emendo ad reuocandum aste meridiam.
Constellatione litis.
Constituentibus debitum.
Copys scripturarum dandis.

Cap.
 Cap. 4.
 Cap. 15.
 Cap. 29.
 Cap. 12.
 Cap. 33.
 Cap. 16.
 Cap. 75.
 Cap. 46.
 Cap. 142.
 Cap. 139.
 Cap. 111.
 Cap. 111.
 Cap. 5.
 Cap. 104.
 Cap. 113.
 Cap. 124.
 Cap. 10.
 Cap. 17.
 Cap. 10.
 Comissa.

INDEX.

<i>Comissionibus causarum, ad consilium sapientis.</i>	Cap. 26.
<i>Consiliis personis compromittere de iudicibus.</i>	Cap. 27.
<i>Conduktoribus male versantibus in re condita.</i>	Cap. 79.
<i>Conduktoribus tenentibus dare copiam locationis perpetua si locat.</i>	Cap. 98.
<i>Consilio conuocando.</i>	Cap. 100.
<i>Consilio cum presentia D. Pictoris faciendo.</i>	Cap. 101.
<i>Consilij partis non impediendi per D. Priorem.</i>	Cap. 102.
<i>Consilij generalis ordine.</i>	Cap. 103.
<i>Communium iure in successione.</i>	Cap. 104.
<i>Communium non habitantibus.</i>	Cap. 105.
<i>Conspirantibus seu contrariis contra Seigniorum vel terram Roberti.</i>	Cap. 106.
<i>Condemnatis parcos tenentibus dimittere cessare.</i>	Cap. 145.
<i>Coadiutoribus Prouisorum, & Iuratorum Pila non.</i>	Cap. 141.
<i>Corio vendendo.</i>	Cap. 121.
<i>Curatoribus, & tutoribus constituendis.</i>	Cap. 9.
<i>Curator vel tutor usque ad quod tempus teneatur rationem reddere.</i>	Cap. 45.
<i>Captura pascuam cum calce.</i>	Cap. 136.
<i>Creditoribus volentibus soluere dotes mulierum.</i>	Cap. 41.
<i>Statuta ad amandam sceleratam pro talibus.</i>	Cap. 23.
<i>Creditoribus pignora extra districtum sub debentibus portare.</i>	Cap. 50.
<i>Conduktoribus, & locatoribus se in micem certiorare debentibus.</i>	Cap. 74.
<i>Collegiis forensibus.</i>	Cap. 85.
D	
<i>Debitis Usuariis non petendis.</i>	Cap. 43.
<i>Damnus domorum, & terrarum Domino demittendis.</i>	Cap. 77.
<i>Debitis solutis non petendis.</i>	Cap. 54.
<i>Districtoribus.</i>	Cap. 113.
<i>Dotes mulierum possint soluere creditores.</i>	Cap. 41.
<i>Dotis interesse.</i>	Cap. 64.
<i>Dotis Fruktibus a marito percipiendis.</i>	Cap. 63.
<i>Dotis lucro a marito percipiendo.</i>	Cap. 66.
<i>Donatoribus mulierum constante matrimonio.</i>	Cap. 61.
<i>Dies terminum non computando in termino.</i>	Cap. 155.
<i>Dotalibus extrahendis.</i>	Cap. 49.
<i>Debitoribus electionem habentibus pignora consignandi.</i>	Cap. 49.
<i>Decreti expensis soluendis per Emptorem, & per quos.</i>	Cap. 56.
E	
<i>Emphyteotus terris Domino demonstranda.</i>	Cap. 71.
<i>Emphyteotus male versantibus.</i>	Cap. 76.
<i>Examinatione testium in causis ordinariis.</i>	Cap. 19.
<i>Emente possessionem ad asinum ponere tenente.</i>	Cap. 78.
<i>Excusationibus faciendis contra principales.</i>	Cap. 59.
<i>A Edilibus siue Canalicis creandis.</i>	Cap. 111.
<i>Emolumentis dotalibus.</i>	Cap. 67.
<i>A Edilibus siue Canalicis non iniuriandis.</i>	Cap. 112.
F	
<i>Fieri in honorem Dei, & utilitatem hominum.</i>	Cap. 21.
<i>Femine comprehendantur appellatione masculis.</i>	Cap. 60.
<i>Forma suscipiendi nuptias.</i>	Cap. 61.
<i>Filiatione probanda.</i>	Cap. 19.
<i>Fideiussoribus extrahendis de fideiussione.</i>	Cap. 35.
<i>Fideiussoribus in cessum habentibus.</i>	Cap. 36.
<i>Fideiussoribus.</i>	

INDEX,

<i>Fideiusforibus pignoris non capiendis</i>	Cap. 37.
<i>Fideiusforum modo procedendi contra principales.</i>	Cap. 38.
<i>Figuram regias quomodo obligentur, & conveniantur.</i>	Cap. 58.
<i>Forensibus collectandis.</i>	Cap. 80.
<i>Fractibus bonorum mulieris.</i>	Cap. 64.
<i>Fractibus lignorum non emendis ad revocandum.</i>	Cap. 124.
<i>Famulus non succedentibus in Comune.</i>	Cap. 105.
<i>Fideiusforibus officialium.</i>	Cap. 107.
<i>Fiducione danda pro expensis.</i>	Cap. 10.

II

H <i>Ipoteccaria.</i>	Cap. 53.
I <i>Instrumento fidelitatis prelaudo Serenissimo Principi.</i>	Cap. 1.
<i>Instrumento calumnie.</i>	Cap. 10.
<i>Interrogatorii.</i>	Cap. 13.
<i>Index quod possit fere sententiam post terminum.</i>	Cap. 23.
<i>Inventiuris.</i>	Cap. 67. 140.
<i>Instrumentis conditorum ad perpetuum dandi locatori.</i>	Cap. 68.
<i>Instrumentorum amissione.</i>	Cap. 69.
<i>Inventiuris in Regiam non mittendis.</i>	Cap. 129.
<i>Ignis.</i>	Cap. 130.
<i>Interesse dotali.</i>	Cap. 63.
<i>Instrumento Familitatis, & officialium.</i>	Cap. 107.
<i>Interrogatoria appellari non posse.</i>	Cap. 25.
<i>Instrumentis non perdendis.</i>	Cap. 92.
<i>Imbrenaturis notario solvendis.</i>	Cap. 93.
<i>Instrumento suppletorio.</i>	Cap. 16.

L

L <i>Legitimatione personarum in iudicio.</i>	Cap. 6.
<i>Libellis scripturis, copyis, satisfactione, Instrumento calumnie, liti contestatione.</i>	Cap. 10.
<i>Linelli, & affilii Iure in successione.</i>	Cap. 70.
<i>Lignorum revocatione.</i>	Cap. 124.
<i>Locatoribus preferendis in bonis conditoris.</i>	Cap. 73.
<i>Locatoribus, & conditoris, se invicem certiorare debentibus.</i>	Cap. 74.
<i>Lucro dotis per maritum percipiendo.</i>	Cap. 66.
<i>Locationum Instrumentis dandis per, conditoris, locatori.</i>	Cap. 68.
<i>Locationibus renovandis.</i>	Cap. 67.
<i>Linellis in proximiores devenire debentibus.</i>	Cap. 70.
<i>Locationibus terris demonstrandis per conditores.</i>	Cap. 71.
<i>Lignis pro vineis non exportandis.</i>	Cap. 123.

M

M <i>Mandatis Serenissimi Principis manifestandis Massariis villarum.</i>	Cap. 99.
<i>Massario creando.</i>	Cap. 110.
<i>Massariorum villarum officio.</i>	Cap. 106. 141. 141.
<i>Mercede D. Tractoris, Advocatorum, Cane. & officialium per accessu.</i>	Cap. 30.
<i>Mercede illorum in Cancellaria in civili, & Criminali.</i>	Cap. 95. 96.
<i>Mercede D. Tractoris in Criminali.</i>	Cap. 29.
<i>Mercede officialium in civili, & Criminali.</i>	Cap. 97. 98.
<i>Mercede Advocatorum, & Procuratorum.</i>	Cap. 31.
<i>Mercede Arbitrorum, & Arbitratorum.</i>	Cap. 34.
<i>Mercede operariorum.</i>	Cap. 125.
<i>Mercedo die Sabbati in Roberto.</i>	Cap. 127.

INDEX.

<i>Mercibus adducendis, & abducendis.</i>	<i>Cap. 144.</i>
<i>Mercede notariorum.</i>	<i>Cap. 94.</i>
<i>Modo procedendi in causis.</i>	<i>Cap. 16.</i>
<i>Morte probanda.</i>	<i>Cap. 19.</i>
<i>Molendinarius.</i>	<i>Cap. 122.</i>
<i>Mulier uxorata usq; ad quod tempus possit petere se dotari.</i>	
<i>Matricula notariorum.</i>	<i>Cap. 87.</i>
<i>Masculi appellatione continentur faming.</i>	<i>Cap. 60.</i>
<i>Modo respondendi positionibus.</i>	<i>Cap. 18.</i>
<i>Modo collectandi forenses.</i>	<i>Cap. 86.</i>
<i>Mensuris iusti teneandis.</i>	<i>Cap. 117. 239.</i>

N

<i>Notariorum matricula.</i>	<i>Cap. 87.</i>
<i>Notarii forensibus.</i>	<i>Cap. 88.</i>
<i>Notariorum inobediuntis.</i>	<i>Cap. 99.</i>
<i>Notariorum subscriptionibus.</i>	<i>Cap. 89.</i>
<i>Notariorum mortuorum scripturis.</i>	<i>Cap. 91.</i>
<i>Notarii debentibus Instrumen. custodire.</i>	<i>Cap. 92.</i>
<i>Notariorum mercede.</i>	<i>Cap. 94.</i>
<i>Nundavis.</i>	<i>Cap. 138.</i>
<i>Nubente famina suo arbitrio.</i>	<i>Cap. 61.</i>

O

<i>Officiis, & alijs esculentis.</i>	<i>Cap. 35.</i>
<i>Officialibus non impediendis.</i>	<i>Cap. 47.</i>
<i>Officio D. D. Procuratorum, Massariorum, & Iuratorum.</i>	<i>Cap. 106.</i>
<i>Officium Capituli.</i>	<i>Cap. 107.</i>
<i>Oneribus indifferenter subeandis.</i>	<i>Cap. 83. 85.</i>
<i>Officio Domini Pratoris, & modo sindicandi cū Canalerio.</i>	<i>Cap. 3.</i>
<i>Ordine consilij generalis.</i>	<i>Cap. 103.</i>
<i>Operariorum mercede.</i>	<i>Cap. 115.</i>
<i>Ordine vendemiarum.</i>	<i>Cap. 150.</i>
<i>Officium Sindicatu.</i>	<i>Cap. 109.</i>

P

<i>Pane venali.</i>	<i>Cap. 119. 120.</i>
<i>Pannorum venditione.</i>	<i>Cap. 122.</i>
<i>Pharmacopolis.</i>	<i>Cap. 125.</i>
<i>Pignoriandi modo, & prosequendi pignorationes.</i>	<i>Cap. 49.</i>
<i>Pignoribus retitis.</i>	<i>Cap. 47.</i>
<i>Pignoribus non retandis.</i>	<i>Cap. 47.</i>
<i>Pignoribus sine commissione non faciendis.</i>	
<i>Pignoribus sufficientibus capiendis.</i>	<i>Cap. 48.</i>
<i>Pignoribus non portandis extra districtum.</i>	<i>Cap. 50.</i>
<i>Pignoribus conuentionalibus, & voluntarijs exigendis.</i>	<i>Cap. 51.</i>
<i>Pignoribus restitucendis.</i>	<i>Cap. 52.</i>
<i>Piscium venditione, & captura.</i>	<i>Cap. 136.</i>
<i>Plantatione arborum, & Vinearum apud vicinum.</i>	<i>Cap. 143.</i>
<i>Positionibus quomodo respondeatur.</i>	<i>Cap. 18.</i>
<i>Positionibus admittendis.</i>	<i>Cap. 12.</i>
<i>Possidere non remouendo, nisi prius consulto.</i>	<i>Cap. 24.</i>
<i>Possessionis in heredem continuatione.</i>	<i>Cap. 55.</i>
<i>Possessionem emente obligato causi ponere ad agnum.</i>	<i>Cap. 78.</i>
<i>Ponderibus, & mensuris.</i>	<i>Cap. 117.</i>

INDEX.

<i>Porcos conducendis.</i>	Cap. 145.
<i>Prætoris officio, & modo indicandi.</i>	Cap. 3. 108.
<i>Prætor Omnes causas cognoscat.</i>	Cap. 4.
<i>Prætoris Curia.</i>	Cap. 29.
<i>Prætoris salario pro accessu ad locum differentie.</i>	Cap. 30.
<i>Præscriptionibus.</i>	Cap. 42.
<i>Præscriptione non exente proprietarij.</i>	Cap. 44.
<i>Procuratore dando petenti per D. Prætorum.</i>	Cap. 8.
<i>Procuratoribus constituendis.</i>	Cap. 6.
<i>Procuratoribus non remotis per comparitioni principalis.</i>	Cap. 7.
<i>Procuratorum salario.</i>	Cap. 30. 31.
<i>Probationibus faciendis intra terminum Statutum.</i>	Cap. 11.
<i>Protocolis notariorum mortuorum.</i>	Cap. 91.
<i>Procuratorum officio, Massariorum, & Inratorum.</i>	Cap. 106. 131. 141. 259.
<i>Probatione assilum solutorum.</i>	Cap. 71.
<i>Procuratorum proclamationibus.</i>	Cap. 115.
<i>Procuratorum condemnationibus.</i>	Cap. 141.
<i>Prætorum Reparij.</i>	Cap. 181.
<i>Prætorum venditione.</i>	Cap. 177.
<i>Publicis functionibus.</i>	Cap. 85.
<i>Possessionibus linearijs tentis per non habentem filios dividendi, inter atinentes.</i>	Cap. 79.
<i>Pana testium citatorum non comparitioni.</i>	Cap. 14.
<i>Pana caducitatis.</i>	Cap. 75.
<i>Prætoris presentia in consilio.</i>	Cap. 101.
Q	
<i>Questionibus omnibus cognoscendis coram D. Prætoris.</i>	Cap. 4.
<i>Questionibus emergentibus inter consilio compromitti.</i>	Cap. 33.
R	
<i>Rebellis.</i>	Cap. 1.
<i>Remis, perticis, circulis.</i>	Cap. 127.
<i>Rationum venditione.</i>	Cap. 149.
<i>Reparij prætorum.</i>	Cap. 137.
<i>Regia.</i>	Cap. 139.
<i>Renovatione locationum.</i>	Cap. 67.
S	
<i>Satisfactio in iudicio præstanda.</i>	Cap. 10.
<i>Salutarij creandis.</i>	Cap. 113. 155.
<i>Sententia ferenda etiam post terminum.</i>	Cap. 27.
<i>Sequestro, & captivis.</i>	Cap. 46.
<i>Scripturis produm in iudicio.</i>	Cap. 10.
<i>Solutionibus assilum probandis.</i>	Cap. 71.
<i>Salario D. D. Prætoris, & aliorum ad locum differentie.</i>	Cap. 30.
<i>Sindicatu D. Prætoris, & Canalicij.</i>	Cap. 3. 108.
<i>Sindicatu Cancellarij coadiutorum, & officialium.</i>	Cap. 109.
<i>Sindico Communitatis.</i>	Cap. 118.
<i>Statutorum observatione.</i>	Cap. 258. 261.
<i>Statio Cuius vendendis.</i>	Cap. 147.
<i>Securis, & modo exigendi, ceterasque falliones.</i>	Cap. 84.
<i>Sammarij causis.</i>	Cap. 15.
<i>Successione ex testamento.</i>	Cap. 79.
<i>Successione ab intestato.</i>	Cap. 80.
<i>Successione linear transferralis.</i>	Cap. 82.
	Success

INDEX.

Sucesſione matris, & ſoro rami filijs maſculis.

Cap. 81.

T

Termiſto ſtatuto ad probandum.

Cap. 11.

Teſtibus citatorum non comparentium punia.

Cap. 14.

Teſtibus examinandis.

Cap. 20.

Termini conſentientium debitum.

Cap. 17.

Terris Domino demonſtrandis per laboratores.

Cap. 71.

Teſtamentis.

Cap. 79.

Terminus per Diſtriſtores recognoscendis omni anno.

Cap. 126.

Tutor, & curator vsque ad quod tempus teneatur de ratione reddenda.

Cap. 45.

Tutore vel curatore conſtituendo.

Cap. 9.

Taxatione mercedum notariorum.

Cap. 94.

Taxatio aſſuum in Cancellaria in ciuili, & criminali.

Cap. 95. 96.

Taxatio mercedum officialium in ciuili, & criminali.

Cap. 97. 98.

Tabellariis, & eorum officio.

Cap. 88. 89. 90.

V

Vendentibus vinum.

Cap. 118.

Vendentibus panem.

Cap. 119.

Venali pane oſtendendo Canalerijs Communitatis.

Cap. 120.

Vendentibus coium.

Cap. 121.

Venditione lignorum.

Cap. 122.

Venditione pannorum.

Cap. 132.

Venditione porcorum.

Cap. 133.

Venditione bladorum, & aliarum rerum.

Cap. 134.

Vendentibus obſonia, & eſculenta.

Cap. 135.

Venditione piſcium.

Cap. 136.

Venditione calcis.

Cap. 139.

Vendendis ad ſtadium culumum.

Cap. 147.

Venditione ad brachium.

Cap. 148.

Venditione raminum, & aris.

Cap. 149.

Vilius Viſtori condemnatur in expenſis.

Cap. 28.

Viarum mandatione, & reparatione.

Cap. 127.

Vineis plantandis.

Cap. 143.

Viſualia, & merces conducentibus.

Cap. 144.

Vendunturum ordine.

Cap. 150.

Viſuarijs debitum non petendis.

Cap. 43.

Vxor qualiter accipiat tenentem de bonis mariti.

Cap. 40.

Vxor emens bona praſumenda de bonis mariti.

Cap. 62.

Vendentibus ſtabule tenentibus poni facere ad paginam eſtmi Emptoris.

Cap. 78.

Explicit Repertor. de Ciuilibus.

REPER-

Repertoriū Statuti Roboreti in Criminalibus.

Arsentium causis cognoscendis.

Accusationibus de falso.

Accusantis premio.

Adulterij violentis.

Adulterij non violentis.

Adulterij Forzati.

Appellationibus non admittendis.

Aquarum indultione per alienas possessiones.

Armata manu currentibus ad rumores.

Alapa.

Abducentibus Fororem alterius.

Auxilio prestando his, qui Lest fuerint in depredatione.

Additio Serenissimi Principis contra homicidas.

Additio Serenissimi Principis contra monetarios.

Item contra incendiarios.

Item contra banuitos.

Arboris extrahentibus.

Basthemis.

Banuitis impune occidendis.

Banuitis non receptandis, & capiendis.

Bellis denaſtantibus aliena.

Clamantibus bos foras ad arma.

Currentibus ad rumores armata manu.

Criminalibus causis cognoscendis.

Capite famulum suum.

Casibus in quibus procedi potest ex officio.

Casibus non declaratis per Statuta decidendis secundum Jus commune.

Commutatione pena.

Damnū datus in possessionibus.

Defensione danda reo ante condemnationem.

Depredatoribus.

Depredatores receptantibus.

Denuntiandis Homicidijs, & Rixis.

Delictis atrocibus probandis.

Depredantibus in rimore ignis.

Deſolitatione membri.

Addicantibus super alieno loco.

Examinatione testium.

Eclesiarum de predicatoribus.

Falsa probatione.

Falsam monetam facientibus.

Falsam monetam fieri facientibus.

Falsam monetam expendentibus.

Cap. 157.

Cap. 116.

Cap. 240.

Cap. 120.

Cap. 221. 222.

Cap. 224.

Cap. 171.

Cap. 137.

Cap. 185.

Cap. 178.

Cap. 223.

Cap. 194.

Cap. 190.

Cap. 206.

Cap. 219.

Cap. 243.

Cap. 233.

Cap. 172.

Cap. 241.

Cap. 242. 243.

Cap. 255.

Cap. 186.

Cap. 185.

Cap. 155. 156. 154.

Cap. 200.

Cap. 154.

Cap. 168.

Cap. 167.

Cap. 233. 235. 236. 237. 244. 245. 247. vsq. 252.

Cap. 162.

Cap. 192.

Cap. 193.

Cap. 153.

Cap. 161.

Cap. 197.

Cap. 182.

Cap. 236.

Cap. 160.

Cap. 195.

Cap. 162.

Cap. 203.

Cap. 204.

Cap. 105.

Falsifi-

INDEX.

<i>Falsificantes Signum alicuius .</i>	<i>Cap. 207.</i>
<i>Falsificantes scripturas .</i>	<i>Cap. 208.</i>
<i>Falsificantes scripturas & Instrumenta .</i>	<i>Cap. 209.</i>
<i>Falsa Instrumenta producentibus in Iudicio .</i>	<i>Cap. 210.</i>
<i>Falsi testibus .</i>	<i>Cap. 211.</i>
<i>Falsum Iurantibus .</i>	<i>Cap. 212. 213.</i>
<i>Falsitatis iniuria .</i>	<i>Cap. 214.</i>
<i>Falsa ambasciata, vel relatione officialis .</i>	<i>Cap. 215.</i>
<i>Falsi accusatione .</i>	<i>Cap. 216. 257.</i>
<i>Falsi crimine condemnato .</i>	<i>Cap. 217.</i>
<i>Falsis cartis seu dactis ludentibus .</i>	<i>Cap. 218.</i>
<i>Falsis mensuris .</i>	<i>Cap. 239.</i>
<i>Falso accusantibus de postis in statuto .</i>	<i>Cap. 257.</i>
<i>Fideiussione ad relaxationem .</i>	<i>Cap. 164.</i>
<i>Fornicariis .</i>	<i>Cap. 225. 226.</i>
<i>Furtis .</i>	<i>Cap. 191.</i>
<i>Furtis prohibendis per homines contrata .</i>	<i>Cap. 194.</i>
<i>Furtis rei Ecclesiastica .</i>	<i>Cap. 195.</i>
<i>Furtis ad stratum .</i>	<i>Cap. 196.</i>
<i>Furtis commissis in rumore ignis .</i>	<i>Cap. 197.</i>
<i>Fure deprehenso in furto .</i>	<i>Cap. 198.</i>
<i>Furtis lignarum .</i>	<i>Cap. 199. 244.</i>
<i>Furante famulo seu famula .</i>	<i>Cap. 200.</i>
<i>Furto facto per filium, uxorem, seruum .</i>	<i>Cap. 201.</i>
<i>Furto interpretando, an sit grave, an leue .</i>	<i>Cap. 201.</i>
<i>Furantibus Furas vel alios synodus .</i>	<i>Cap. 245. 247.</i>
<i>Furtis saltuorum .</i>	<i>Cap. 246.</i>
<i>Furantibus bartos, & possessiones .</i>	<i>Cap. 245. 247.</i>
<i>Furantibus sepes .</i>	<i>Cap. 248.</i>
<i>Furantibus legumina seu blada .</i>	<i>Cap. 251.</i>
<i>Furantibus herbas seu foglia .</i>	<i>Cap. 251. 247. 256.</i>
<i>Furantibus panigaleas, seu meationes .</i>	<i>Cap. 252.</i>
<i>Furantibus Fecum vel herbam seccatam .</i>	<i>Cap. 256.</i>
<i>Fractione porta vel seratura .</i>	<i>Cap. 249.</i>
<i>Falso interpellantibus .</i>	<i>Cap. 214.</i>

H

<i>Homicidijs per massarios denuntiandis .</i>	<i>Cap. 152. 153.</i>
<i>Homicidijs Vinctis sive coerendis .</i>	<i>Cap. 190.</i>
<i>Hospitantibus malefactores .</i>	<i>Cap. 142.</i>
<i>Homicidiorum additione Severissimi Archiducis .</i>	<i>Cap. 190.</i>

I

<i>Impuberum percussioibus .</i>	<i>Cap. 180.</i>
<i>Inquisitione .</i>	<i>Cap. 154.</i>
<i>Iniunctis cum armis .</i>	<i>Cap. 173.</i>
<i>Iniuriantibus D. D. Prouisores, Ediles, Massarios & alios .</i>	<i>Cap. 188.</i>
<i>Inceudariis .</i>	<i>Cap. 219.</i>
<i>Iniuriantibus Mulieris honestas Dominas .</i>	<i>Cap. 175.</i>
<i>Inuentis in alienis locis tempore frugum .</i>	<i>Cap. 250.</i>
<i>Incarceratis relaxandis cum fideiussione .</i>	<i>Cap. 164.</i>
<i>Infantibus expositis .</i>	<i>Cap. 260.</i>

L

<i>Ludentibus cum falsis cartis vel dactis .</i>	<i>Cap. 218.</i>
--	------------------

Linell

INDEX.

Lenonibus seu Ruffianis .

Linelli venditione .

Lafa Marietatis Crimine .

M

Mentientibus personar aliquas bonae fama.

Massarij obligati deuitare homicidia, & Rexas.

Mascherati seu personati puniti .

Membri debilitatione .

Mensuris .

Mercede accensantis .

Mensura flauij .

Mensura brachij .

Monetas vendentibus .

Monetis falsis .

Mari constructione in loco alieno .

Modo procedendi in delictis contra absentes .

Modo procedendi in Criminalibus .

Maffarij, & Iurato Inuariantibus seu perentibus .

O

Ordine Casarum Criminalium proceden.

Ordine contra absentes .

Ordine examinandi testes .

Ordine in causis a statuto non expressis .

Ordine publicandi sententias in Arcu.

Ordine in accusatione de falso .

Obrogantibus res alienas .

P

Poenae Blasphemantium .

Procuratore admittendo, quando, & qualiter .

Probationibus in atrocioribus .

Poenae commutatione .

Poenae dimissionis per pacem, & confessionem.

Percussione leui ab impubere .

Percussione cum manu vacua .

Percussionibus .

Percussionibus de uelle .

Percussionibus officialem Pratoris vel communis .

Personati seu mascherati puniti .

Possessione iniusta, & violenta, & non violenta .

Possessiones alienas intransibiles .

Portarum fronsione .

Pronisores inuariantibus .

Pratore debente seruare statuta ad vnguem .

Pronisorijs debentibus seruare statuta .

Pronisorijs non debentibus derogare statutis .

Poenae sistentis aliquam possessionem sua .

Præsentia D. D. Pronisorum in tormentis, & sententijs Criminalibus .

Publica vox, & fama qualiter probetur .

Præsentatis rebus ante eum fideiussione .

R

Rapina mulieris coniugata .

Retentis duccendis ante D. Pratorē, si requiratur.

Cap. 227.

Cap. 230.

Cap. 161.

Cap. 176.

Cap. 158.

Cap. 183.

Cap. 182.

Cap. 239. 117.

Cap. 140.

Cap. 147.

Cap. 148.

Cap. 208.

(ap. 207. emu seg.

Cap. 226.

Cap. 157.

Cap. 155.

Cap. 188.

Cap. 155.

Cap. 157.

Cap. 100.

Cap. 106.

Cap. 170.

Cap. 216.

Cap. 231.

Cap. 172.

Cap. 156.

Cap. 161.

Cap. 167.

Cap. 168.

Cap. 180.

Cap. 178.

Cap. 181.

Cap. 189.

Cap. 187.

Cap. 183.

Cap. 274. 235.

Cap. 250.

Cap. 249.

Cap. 188.

Cap. 258.

Cap. 259.

Cap. 259.

Cap. 234.

Cap. 159. 170.

Cap. 162.

Cap. 164.

Cap. 225.

Cap. 97.

Rfo

INDEX.

Reo defensione danda.
Robatoribus stratarum.
Rapienis seu leuonibus.
Rebellis.

S Agitationibus.
Sacrilegijs.
Saltuarijs furantibus.
Saltuarijs fraude committentibus in suo officio.
Stapilatura, spinitura, & si quis fecerit ficas.
Sepe construcia in loco alieno.
Sepum alienarum incisione.
Statuti seruandis per D. Pratores, & Prouisores.
Sententijs non publicandis absque presentia duorum Prouisorum.
Statuti seruandis prout iacent, nec eis derogandum.
Stellionatus Cramine.
Stupro Violento, & non violento.
Sententijs Criminalibus non appellan.
Stratarum robatoribus.
Sigillis non falsificandis.
Scripturis Archiui, & Cancelarie non falsificandis.

T Estibus examinandis.
Testibus in Causis atrocioribus.
Termino seu dilacione nō comprehendendo in dia termini.
Terminorum amotionē.
Tormenta.
Tortura danda cum presentia D. D. Prouisorum.

V illus Violenti Condemnetur in expensis.
Verbis iniurijs.
Verbis iniurijs in mulieres prelati.
Verbo tu mentiri.
Verbis iniurijs contra D. Pratorē, officiales Communitatis.
Veuicio.
Vendente eandem rem duobus.
Vendentibus rem luellatam pro libera.
Vendentibus res alienas.
Violentijs.
Virginem violentibus.
Violentijs deuotiantis per mulieres, & eorum parentes.
Vi, & vi armata.
Vias publicas deuastantibus seu fodientibus.
Vulneribus.
Vulnerantibus officiales D. Pratoris seu Communitatis.
Vulnerantibus Prouisores.
Vxoratis proprium iborū violentibus.
Vincis, & alijs similibus furantibus, & deuastantibus.

Cap. 163.
Cap. 196.
Cap. 127.
Cap. 2.
Cap. 184.
Cap. 195.
Cap. 246.
Cap. 254.
Cap. 179.
Cap. 236.
Cap. 248.
Cap. 258. 259.
Cap. 170.
Cap. 261. 262.
Cap.
Cap. 225. 226.
Cap. 171.
Cap. 196.
Cap. 207.
Cap. 208.
Cap. 160.
Cap. 161.
Cap. 165.
Cap. 132.
Cap. 158.
Cap. 159.
Cap. 169.
Cap. 214.
Cap. 175.
Cap. 176.
Cap. 177.
Cap. 101.
Cap. 219.
Cap. 230.
Cap. 231.
Cap. 190.
Cap. 225. & seq.
Cap. 128.
Cap.
Cap. 238.
Cap. 181.
Cap. 187.
Cap. 188.
Cap. 224.
Cap. 233.

FINIS.

STATVTA ROBORETANA

OS MAXIMILIANVS Dei gratia Archidux Austriae,
Dux Burgundiae, Stiriae, Carinthiae, Carniolae, & VVirt-
tembergae, Princeps Sueviae, magni Magistratus Theuto-
nici ordinis in Prussia Administratores, eiusdemque per
Germaniam, & Italiam Magister, Sac. Rom. Imperij
Marchio Burgundiae Comes Habsburgi, Tyrolis, Freteti,
Kriburgi, & Goritiae, Landgravius Alsatie, Dominus
Marchiae, Portus Naonis, & Salinarum. Veluti à Sac. Caesarea Maiestate,
alijsque dilectis nostris Dominis Fratribus, & Agnatis Austriae Archiducibus
pleno iure constitutus Gubernator, adeoque ipsemet cohaeres Dominus, &
Princeps Superior. Anteriorumque Prouinciarum Austriaearum, tenore prae-
sentium fatemur, quòd cum fideles dilecti Terrae nostrae, districtus Roboretani
subditi multis suis supplicibus libellis nobis oblatis humiliter exposuerint, Sta-
tuta illorum retroactis obseruata temporibus non fuisse esse praesenti rerum
uarietati, ac statui, & nouis subinde casibus emergentibus, ideoque nos roga-
uerint, ut illa ipsa eorum statuta ad vtilitatem, & quietem eiusdem Commu-
nitatis, prout etiam ab Antecessoribus nostris praestitum reformaremus: eaque
necessaria, vel etiam salutaria, & ante hac ommissa essent, de nouo addendo,
quae autem in desuetudinem abiissent, vel alias in vtilia sunt rescacando, &
annullando.

Quapropter cum praefati subditi nostri Roboretani nobis Curae sint, eosque
nos optimo iure, & ordine regi cupiamus: commemorata eorum Statuta
auctoritate nostra qua supra matura deliberatione, consilioque adhibito, in
eum, qui sequitur modum emendauimus, & confirmauimus.

STATVTA

**DE IVRAMENTO FIDELITATIS REVERENDIS. ET SERENIS
D. MAXIMILIANO Archiduci Austriae, Comiti Tyrolis &
eius successoribus fideliter præstando . Cap. 1.**

STATVIMVS, & ordinamus, quòd quotiescunque fideles subditi Comitatus Tyrolensis Sereniss. Principi MAXIMILIANO in presentiarum Gubernanti, vel successoribus eius, sic ipsi requirentibus Iuramentum fidelitatis præstiterint, quòd Communitas quoque Terra, & Iurisdictio Roboreta, omnesque habitantes in ea, tanquam commembra dicti Comitatus Tyrolensis fidelitatis Iuramentum, iuxta tenorem capitulationis, quam Anno præterito Millesimo, quingentesimo sexagesimo quarto observare Iuraverunt præstare teneantur.

**DE HIS QUI CONSPIRAVERINT, ET CONIVRAVERINT IN
detrimentum, & contra Reuerendiss. & Sereniss. MAXIMILIANVM, & eius
successores, & pro tempore futuros Dominos nostros, & contra Terram
Roboreti, & Iurisditionis . Cap. 2.**

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si aliqua persona cuiuscunque status, aut conditionis existat, crimen Lesæ Maiestatis, vel rebellionis commiserit, aut tumultum, vel seditionem excitaverit, siue cum quacunque persona, Communitate, Dominio, vel Magnate in damnum, & detrimentum Sereniss. Principis MAXIMILIANI successorumque, qui pro tempore erunt, aut contra Comitatum Tyrolensem conspiraverit poenâ præfati Sereniss. Principis, eiusque successorum arbitrio relictam, & reservatam esse debere. Si quis autem alio modo aduersus dictâ Communitatem Roboretanâ, ita quòd non immèdiatè tendat contra personam Principis, vel Comitatum Tyrolensem deliquerit, eum secundum qualitatem commissi criminis puniendum.

**DE OFFITIO PRAETORIS, ET MODO SINDICANDI
eum, & Caualetium suum . Cap. 3.**

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd D. Prætor electus, & confirmatus secundum formam priuilegiarum Communitatis, & Terræ Roboreti teneatur, & debeat in presentia D. Capitanei Roboreti, primo Iurare ad Sacra Dei Evangelia fidelitatem debitâ suæ Serenitati, & de observando leges, Statuta, & priuilegia, ac consuetudines Communitatis, & Iurisditionis Roboreti, & quòd etiam teneatur singulis diebus feriatis, & non feriatis, præterquam in honorem Dei reddere Ius petentibus in causis summarijs, & singulis horis iuxta exigentiâ causarum omnibus ad se pro iustitia habenda confugientibus, liberum aditum admittendo, in ordinarijs verò teneatur, & debeat sedere ad bancum Iuris consuetum tribus diebus singula hebdomada, V3 diebus lunæ, mercurij, & veneris horis consuetis, exceptis tamèn temporibus feriatis à Statuto præfixis, & ibi stare secundum exigentiâ causarum, pulsata tamèn prius tribus vicibus Campanella, cum aliquò intervallo, iuxta solitum antiquum diebus verò Martis, Iouis, & Sabbati teneatur, & debeat criminalibus intendere. &

Hic cap.

illa expedire; Saluo tamēn, quòd per hoc non impediatur, quo minus singulo die, & omni hora, & quolibet tempore etiam feriato procedere possit in causis malefactorum, secundum quòd videtur ipsi D. Prætori, iuxta tamen formam præsentium Statutorum, & si non sederit, & ius non reddiderit, pro qualibet vice, ipso facto, incurrisse intelligatur pœnam Rainerisium quatuor, sibi retinendorum de salario suo, & quòd Cancellari⁹ teneatur facere, & tenere notam, & eam significare DD. Prouisoribus, sub pœna carantanor. triginta, eidem de facto auferenda, nisi tamen legitimum impedimentum obstituerit, ipsi Dño Prætori.

Item, quòd teneatur prouidere sibi, & conducere, & omni tempore tenere idoneum, & sufficientem Caualerium, cum salario, cum quo conuenierit, cū Spectabili Communitate, & sibi per ipsam Communitatem præstanti, qui teneatur, cum alijs officialibus se fidelitè exercere & fungi officio suo, iuxta formam ordinum Comitatonis, & officialiū, de quib⁹ infra in præti Statutorum volumine.

Item, quòd teneatur perseverare in suo officio per biennium, & si fieri poterit, illi⁹ ingressus fiat de mense, vel circa mensem Septembris iuxta electiōnem, & confirmationem factam, nec possit resignare sceptrum, donec nou⁹ electus, & confirmatus non aduenierit, & non possit ipse Dñs Prætor, durāte eius officio, se absentare a Terra, & Iurisdictione Roboreti sine leui, & licentia Dñor. Prouisorum dictæ Terræ, qua licentia habita, teneatur tamēn sibi prouidere de idoneo locumtenente, nec tamēn ultra tres dies possit stare, extra dictam Terram, & Iurisdictionem, nisi existente legitimo, & probabili impedimento, & si recesserit, vel non prouiderit, aut abiuerit, amittat salariū in duplum illius temporis, quo fuerit absentis.

Item teneatur, in ingresso sui officij fieri facere proclamationes, & cridas suas iuxta solitū, & durante sindicatu præcessoris nouus. Dñs Prætor nullo modo possit se absentare a Roboreto, & Iurisdictione.

Item, quòd finito officio Prætoris, D. Prætor teneatur, & debeat ibi in Roboreto, ad minus per octidui, ipse, & Caualerius suus personalitè supersedere, & manere, vt ad instantiam grauatorum, contra ipsum, & Caualerium suum possit procedi, & sindicari per duos Syndicos, qui fuerint electi per Consiliū Communitatis Roboreti, & per tertium Syndicum, quem D. Capitaneus p. superioritate elegerit; Qui DD. Sindici habeant plenā, & omnimodam potestatem sindicandi, absoluendi, & condemnandi, ac eorū iudicata exequēdi, omni prorsus appellatione remota, in, & p. quibuscunq; causis contra ipsū D. Prætorē, & Caualerium corā ipsiis propositis, & quòd durante dicto sindicatu, teneatur D. Prætor, & Caualerius se præsentare singula die V; in mane, & in Vesperis, ad locum deputatum corā ipsiis Dñis Sindicatorib⁹, & personalitè suē habeat procuratorē, vel aduocatū, si uē non, ipse debeat respondere quibuscunq; petitionib⁹, & querelis contra eum factis, & litrem contentiam ea die, vel sequenti alioquin pro contestata habeatur, & vterius procedatur, & debeat in prima comparatione prestare, & presentare idoneā fideiussione ad

S T A T V T A

arbitrium Dñorum Syndicorum de stando Iuri, & iudicatū soluendo, & licet elapsis, dictis dieb⁹ octo, causæ. & querelæ, si quæ fuerint contra ipsos, non fuerint per ipsos. DD. Syndicatores expeditæ, expediantur tamē quantocius, & ea maturitate, quæ fuerit conueniens, secundum exigentiā dictarū caularum, itaquod post octo dies exactos, non teneatur D. Prætor, neq; Caualerius amplius in Roboreto stare, sed eorum fideiussores pro eo, quod iudicatum fuerit obligati remaneant, & secundum, quod ipse D. Prætor, & Caualerius fuerint condēnati, quod teneantur satisfacere ipsi, & fideiussores eorū Additentes, quod quicquid p duos ex dictis tribus Syndicatorib⁹ concorditē factum fuerit, tam in procedendo, quā in iudicando etiam tertio absente, & contradicente teneat, & valeat.

¶ De questionibus omnibus, & causis ventilandis, cognoscendis, & finendis corā Dño Prætorē. Cap. 4.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod omnes causæ lites, & questiones, & controuersie inter homines Roboreti, & districti, debeant ventulari cognosci, & per sententiam finiri, & terminari in prima instantia corā D. Prætorē, neq; possint homines Roboreti, & districtus impetrare commissiones, aut rescripta huic capitulo contraria, & contra impetrata nō valeant ipso Iure, quinimo nullius sint momenti tanquam subreptitia, & illis non obstantib⁹ pcedi possit corā D. Prætorē saluis tamē, & exceptis causis, spectantib⁹ cognitioni Dñorum Prouisorum, & in Villis Massariorū, & Iuratorum de quib⁹ infra in Statuto, & saluis, & reseruatīs his, quæ cōmittuntur consilio sapientis, vt in suo Statuto, atq; his q̄ inter affines cōpromittuntur, vt infra in suo Statuto, & saluis, & causis, quæ volūtariē cōpromittunt inter p onas nulla affinitate cōiunctas.

¶ De Citationibus. Cap. 5

ITEM statuimus, & ordinamus, quod quælibet citatio, præcepta pænalia, & sequestrationēs, pignorationes, intromissiones, & huiusmodi alia, à libris vigintiquinq; inclusiue supra fieri debeant in scriptis, cum inscriptione causæ p Egreg. D. Cancellarium Roboreti, siue eius legitimum, vel legitimis coadiutores, & aliter factæ non valeant, neq; teneant, nec possint in præceptis pænalibus occasione alicuius causæ, vel negotij civilis, inseri pgnæ excedentes duplū eius, cuius occasione præceptum pænale impetratum fuerit, & si excederent vltra, duplum habeantur pro non adiecto, & quod quilibet citandus, si sit incolæ, vel habitator Roboreti, vel in districtu, citari debeat, & possit semel tantum, si personalitē inueniatur. Si autem non reperiat, tunc citetur ad domum suæ habitationis bis, per duos diuersos dies, ante diem termini, in præsentia alicuius de familia sua, maioris annis quatuordecim, quod si aliquis de familia non inueniatur, tunc citetur alta voce ad præsentia vnius, vel duorū vicinorum bis vsupra duob⁹ diuersis dieb⁹, & si persona citanda non habitauerit, solita tamē fuerit habitare aliās, & stare in Roboreto, vel in districtu, & habeat ibi bona, tunc citatio fieri possit bis ad domū suā vltima habitationis

præ-

præsentibus vno, vel duobus ex vicinis ut supra, & teneatur officialis referre nomina illius de familia, vel vicinorum, & scribatur in actis per Cancellarium credaturque officiali ita se citasse referrenti.

Porro si talis citandus fuerit vagabundus, vel forensis, seu non habitans, nec solitus habitare Roboreti, vel in districtu, nec habeat ibi bona, debeat, & possit semel personaliter citari, si inueniatur, aliter citari possit alta voce præconis super scallas palatii, præsentibus testibus adnotandis per Cancellarium in relatione, ut compareat coram D. Prætoris, vel Iudice competente bis diversis diebus, citatione affixa in albo Prætoris, quibus citatis statuatur terminus trium dierum ad minus, ad comparandum.

Nullus verò, etiam si personaliter inveniatur, possit cogi pro ea ipsa die in qua citatur ad comparandum, nisi sponte venire voluerit, vel nisi inuentus fuerit in palatio, vel in plathea Roboreti, ante Palatium, vique ad portam pontis Sancti Thomæ extra tamen domos, aut in causis summarie cognoscendis, de quibus in statuto sub rubrica, de quibus causis possit cognosci summarie de qua debeat certiorari. Et qualibet citatio, exequutio, relatio, & præsentatio literarum, quacunque die fieri possit, etiam feriato in honorem Dei, ut quis pro die non feriata compareat, ita etiam, ut si terminus citationis ceciderit in diem feriatum, vel Iudicis copia haberi non poterit, intelligatur citatio facta pro alia die proxima non feriata, vel in qua Iudex adiri poterit aliqua lege, aut consuetudine non obstante. Si quis autem aliquem citari fecerit, & in termino citationis non comparuerit, vel nihil ei dixerit, tunc condemnatur pro prima vice in carentiis quinque dandi citato, si ipse requisierit, & in expensis, & ulterius non audiat nisi eis rebus, pro secunda verò citatione, si idem euenierit, tunc condemnatur in carentiis decem, & nihilominus teneatur ad omnes expensas citati, & damnum illius diei, de quo damno stetur Iuramento citati, nisi ille qui citari fecerit habuerit iuramentum, & legitimum impedimentum non comparendi, quod sedeat in animo D. Prætoris.

Cæterum quilibet officialis possit sine requisitione aliqua D. Prætoris citare quemlibet, ad instantiam cuiuslibet personæ ad comparandum, & respondendum in Iure, & contra citationes vel supra factas aliquid opponi non possit, neque excipi, sed tanquam pro sufficientibus, & legitimis in omnibus casibus. & causis censeantur, & habeantur Iure Communi, vel Statuto aliquo non obstante.

¶ De legitione personarum, & earum constitutione, & sufficientia in Iudicio comparandum. Cap. 6.

ITEM statuiamus, & ordinamus, si aliquis in Iudicio alterius nomine comparuerit, & dixerit se esse procuratorem, actorem, tutorem, & Curatorem, seu fidei commissum, & pars aduersa opposuerit, quod non sit procurator, actor, tutor, Curator, seu Syndicus, quod tunc Iudex parte petente assignet terminum ipsi procuratori triu dierum, vel plus, secundum distantiam loci in arbitrio D. Iudicis, ad ostendendum, quod sit procurator, actor, tutor, Curator, seu Syndicus, & si in dicto

STATVTA

termino non ostenderit, tunc, & eo casu rescire teneatur, damna expensas, & interesse passa per partem parti aduersæ, & si summa de qua agitur non excesserit libras vigintiquique de Marano, sufficiat procuratori, actori, tutori, curatori, seu Sindico fidem facere de mandato actoris, tutelæ, Curatæ, seu indicatus per Cancellarium, seu notariū tantum, qui de eo rogatus fuerit, & quilibet intelligatur, & sit sufficiens tutor, & Curator à Iudice constitutus, & actor, & Syndicus ab vniuersitate constituti, & procurator constitutus à maiore vigintiquing; annis sine Iuramento, vel à pubere cum Iuramento solenni ad lites, & causas ad agendum, & defendendum alia Iuris solennitate prætermissa. Exceptis casibus in quibus mandatū exigitur speciale, in quibus quilibet procurator, actor, curator, vel Syndicus intelligatur, & sit sufficiens, si constitutus sit ad lites, & causas ad agendum, & defendendum cum speciali mandato, Ita quod contra prædicta aliquid opponi non possit, seu excipi, & legitimi censcantur, Iure communi, vel Statuto aliquo non obstaute.

De procuratorib; p cōparationē principalis sine reuocatione nō reuocatis. c. 7

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si Dñus fuerit in Iudicio per procuratorem, siue ante litem contestatam, siue post, & comparuerit in Iudicio etiam pcedendo non videatur reuocare mandatū procuratoris sui per dictā cōparationē, semel vel pluries factā, nisi eundē procuratorē suū expresse reuocauerit.

¶ Quod D, Prætor teneatur dare procuratorem petenti. Cap. 8.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod D. Prætor debeat in quacumq; causa, ad instantiā alicuius sibi prouidere, & dare procuratorē, qui sibi videbitur ex procuratorib;, vt procuratoris officiū assumat p digna sua mercede p aliquo, qui nō possit illū inuenire; & fiat talis concessio cū pena arbitrio D. Prætoris, secundum qualitatē causæ imponenda toties quoties sine iusta causa recusabit, & exigenda, & applicanda Comunitati, quæ causa an sit iusta vel nē, lictur arbitrio D. Prætoris cū Iuramento recusantis nulla appellatione interposita.

De Tutorib;, & Curatorib; cōstitutis pupillo, & minori, muto, surdo, p'digo certæ rei, certæ causæ, seu ad temp; certū etiā sine cōsecutione Inuentarij. Cap. 9.

ITEM Statuimus, & ordinamus, quod maiori vigintiquing; annis debeat dari, & constitui curator cū Iudicis decreto, scilicet muto, surdo, furioso, prodigo, & reliquis similib; personis carentib; intellectu certæ rei, certæ causæ, & ad certū temp; etiā sine cōsecutione Inuentarij si nullā habeat administratiōnē, qualibet Iuris solennitate prætermissa, & eodē modo, quilibet maior vigintiquing; annis possit dari, & constitui tutor certæ rei, & certæ causæ, & ad certū temp; sine alicuius Inuentarij cōsecutione, si nullā administratio sit annexa, & quod de autoritate p tutorē, vel curatorē interposita, nihil accipiat p salario, vel mercede ab aliquo, & si quid acceperit condēnetur in triplo eius, quod acceperit applicando Comunitati, intelligaturq; commisisse fraudē in officio, Pro labore, aut possit tutori, vel curatori taxari merces arbitrio D. Prætoris habita

ratione qualitatis personarum negotij, & laboris.

ITEM statuiamus, & ordinamus, quod tutores, & curatores, seu defensores, qui pro tempore ex officio, vel ad instantiam partis fuerint deputati alicui hæreditati iacenti, teneantur durante eorū officio singulo anno reddere rationem administrationis suæ coram D. Pretore, & si quid factis calculis supererit in hæreditate soluto ære alieno, & expensis legitimis applicare proximiorib⁹ defuncti, ad quos hæreditas spectasset, & si neglexerint reddere rationem, incidant in poenā librarū quadraginta Comunitati applicandam, & officio priuentur.

Statuentes etiam, quod D. Prouisores in Oppido Roboreti, & Massarij, & Iurati, seu Sindici cuiuslibet villæ subiectæ Iurisdictioni Roboreti, qui p^o tempore fuerint, teneantur, & debeant infra dies quindecim perpetuis temporib⁹ a morte patris, vel matris, vel a tempore, quo aliter pupilli repentiur sine tutorib⁹ esse denunciare D. Pretori mortem cuiuslibet patris, familiae, vel matris familiae, qui, vel quæ reliquerit aliquē pupillū, vel pupillos carentes tutorib⁹, sub poenā librarū quinq^{ue} Comunitati Roboreti applicanda, teneanturq^{ue} faciuri denuntiationē pro euitandis expensis secum ferre notulā bonorū ad pupillos pertinentium exhibenda notario, & cum eisdem Massarijs, siue Iuratis, aut sindicis veniant duo de proximiorib⁹, vel vicinis pupillorū, qui suo iuramento affirmet nulla alia bona scire quod exteat, quā de scripta, & nihilomin⁹ p^ong de iure comuni contra illos, quib⁹ incumbit petere dari tutores suū robur, & effectū foruantur. D. Pretor autē infra terminum dierū octo, a die prædicta denuntiationis, cum effectu puidere debeat præfatis pupillis de tutore idoneo vno, vel plurib⁹, sub poenā librarum decē de salario suo retinenda per Comunitatem.

¶ De libellis dandis, & alijs scripturis, & earum copijs, & de satisfatione, iuramento calumniæ, & ius contestatione. Cap. 10.

ITEM statui⁹, & ordinam⁹, quod facta citatione, si actor personalitèr comparuerit, & personā legitimā habuerit standi in Iudicio, si causa fuerit ordinaria, & de maiori sumā librarum quinquaginta Marani, teneatur producere libellum, siue petitionē suā in scriptis, & duplicem, quartū altera deur parti, altera remaneat penes Cancellariū, seu apud acta, & si non pducetur, duplex detur copia p^o Cancellariū expēlis pducētis. Idē intelligatur de alijs scripturis, quæ loco petitionis pducantur, ac etiā de alijs responsionib⁹, & capitulis pducendis tam p^o actorē, quā p^o reum, saluis, & exceptis Instrumentis inter ipsas partes celebratis infra aſos quinq^{ue} loco petitionis pducētis, quorū copia detur expēlis petētis. De quilibet verō alijs scripturis, vel Instrumentis pductis in Iudicio, etiā de mandatis, procuræ, tutelæ curæ, Sindicatus, similiterq^{ue} in exequutijs copia sententiæ, vel laudis, & in causis à quiquag. libris marani infra detur sepe copia petitionis, & quorūcunq^{ue} aliorū expēlis petētis copiā. Porro si actor fuerit requisit⁹ de satisfadōe de Iudicio subit, & expēlis reficiēdis, teneat satisfadare, si bona mobilia non possederit, vel facere diligentia si non possideat inueniēdi fideiussorē, quod si non inueniat, teneat iurare se fecisse diligentia, & non inuenisse, & de expensis reficiēdis in casu succumbentis, teneaturq^{ue}

Actor

S T A T V T A

Actor requisitus Iurare de calumnia semel tantum in tota causa. Cæterum si reus personalitèr, vel legitimè comparuerit, teneatur habita libelli, seu petitionis copia pro prima Iuris, seu in termino à Iudice assignando iuxta causæ exigentiam respondere, nisi ex iusta causa fuerit per Iudicem prorogatus, itemq; legitimè contestari, aliàs Actore petente lis habeatur p legitimè contestata, et quelibet responsio facta per Reum, super meritis causæ principalis, habeatur pro lris contestatione, procediq; possit, ac si lis esset legitimè contestata aliqua exceptione non obstante. Teneatur etiam Reus requisitus, si non habuerit domicilium illud sibi eligere, aliàs illud habere intelligatur ad scalas Palatii D. Prætoris. Si verò Reus citatus, & ter ad bancum vbi lue redditur proclamatus, non comparuerit in Iudicio personalitèr, vel per legitimum procuratorem in termino citationis, producta petitione, seu libello p Actorem in electionem sit petitoris, vel accipiendi tenuià, & sententià facere in contumacià non parentis, vel pronuntiari faciendi litem pro cõtestata negatiuè, quòd tamèn locum habeat in causis non excedentibus summam librarum Centum, In excedentibus autèm prædictam summam, non possit in contumatià procedi, nisi ad lris contestationem.

¶ De probationibus faciendis infra terminum
Statutum. Cap, 11.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd facta lris contestatione, verè, vel fictè, inter quaslibet personas, quaslibet partium possit, & debeat suas probationes facere infra dies quindecim viles post litem contestatam, itaq; quòd testes Iurent, ac deponent in dicto termino, Intelligatur autèm dies viles ofies illi, in quibus Iudex ad tribunal venerit, & perseverauerit ad bancum sui officij, horis Iuridicis ordinariè, quos dies, Cancellarius in quibus Iudex sederit teneatur in actis scribere, & notare, itaq; quòd de prædictis veritas, quocunque tempore valeat apparere, sub pœna carantinorum triginta pro qualibet vice, qua defecerit in notando, infra quos quindecim dies, in primis quatuor, dictus Actor teneatur, & debeat produxisse quaslibet positiones, & capitula, quibus voluerit vti in causa ad fundandam intentionem suam, realitèr, & actualitèr. Reus verò infra octo dies viles, à die lris contestate teneatur, & debeat produxisse omnes suas exceptiones dilatorias, & peremptorias, positiones, & capitula, quibus vti voluerit in ea causa, ad elidendum intentionem actoris, & fundandam suam defensionem. Ultra quæ tempora, tam Actor, quam Reus producere non possit aliquid de prædictis occasionibus antedictis in principali Instantia, exceptis Instrumentis, quæ possint produci, vsque ad conclusionè in causa exclusiue. Porro Dominus Prætor habeat arbitrium secundum qualitatem causarum, personarum, locorum, & temporum, cum causæ cognitione abbreviandi terminum probatorium, vel etiam augendi, seu protegendi, vsque ad dies viginquinque viles, qui terminus in casu quæ fuerit abbreviatus, vel prorogatus, sit vtrique partis communis.

Et ¶

Et si aliqua partium distulerit producere pro fundamento intentionis, vel exceptionis suae aliquod Instrumentum, vel scripturam publicam, post terminū probatorium, vel publicatis attestacionib⁹, pars contra quam fuerit facta talis productio, possit in termino quatuor dierum vtilium à productione Instrumenti, vel scripturae publicae, probare per testes, contra dictum Instrumentū, vel scripturam, non obstante lapsu termini probatorii, vel publicatione. Publicato autem processu, seu testibus examinatis partes, habeant terminum quinque dierum vtilium ad reprobandū testes, qui terminus possit prorogari in testib⁹ reproborarijs examinandis extra Iurisdictionem Roboreti, habito respectu distantia locorum computatis quatuor miliarib⁹ germanicis, siue viginti Italicis, pro qualibet die. Transacto verò termino reproboratorio, dentur quatuor dies viles ad publicandum processum; eorū publicato, & elapso termino reproboratorio, si alicui partium fuisset assignatus, concedatur quatuor dies viles ad concludendum in causa, ita tamen, vt D. Prætor possit arbitrio suo hunc terminum prorogare, vsq; ad alios quatuor dies viles. Qua conclusionē facta, D. Prætor habeat mensem ad ferendam sententiā, qui mensis computetur, à tempore præsentationis processus faciendę parte citata, nisi Iudex fuerit legitima causa impeditus, vt puta infirmitatis, sub poena librarum vigintiquinq; mara-neusium, communitati applicanda, & à Prætorē auferenda.

¶ Capitulis, & positionibus admittendis Cap. 12.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd omnia capitula, & positiones, tam in principali causa, quàm in appellatione admitantur, nisi fuerint duplicia, talio Inre impertinentium, & non admittendorum tempore disputationis sententię diffinitivę cognoscendorū, nisi fuerint euidenter impertinentia, Statuto aliquo non obstante. Iudex tamē altera parte petente teneatur, antequàm ad vltiora procedatur, declarare an capitula, siue positiones sint duplicia, vel duplices, impertinentia, siue impertinentes.

¶ De interrogatorijs producendis legitimandis.
Cap. 13

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd interrogatoria, quę producuntur per Iudicem legitimantur, nec possint fieri vltra lex, ad petitionem partis super vnoquoque capitulo Iudexq; cancellare debeat ea, quę sibi non legitima, & de pluri videbuntur, antequàm ad examen testium deueniatur, ponaturq; per Cancellarium in actis.

¶ De poena testium citatorum non comparentium.
Cap. 14.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quilibet testis citatus, tam in causa civili, quàm, & in causa criminali, ex parte Iudicis teneatur, & debeant venire ad terminum sibi per officialem assignatum, coram Iudice ad Iurandum, & perhibendum testimonium veritatis, sub poena libra.

STATVTA

librarum trium marani pro prima citatione, & pro alijs in dupli, nisi ex qualitate personæ, vel ex alijs rationabilibus causis, & circumstantijs pœna Prætori augenda esse videtur, cuius pœnæ medietas applicetur illi, vel illis ad quorum petitionem citat⁹ fuerit alia, verò medietas Communitati, ad quàm pœnā perfoluendam ipse testis, realitèr, & personalitèr compellatur nisi iusta causa venire cessauerit impeditus, seu venire non potuerit arbitrio D. Prætoris cognoscenda, saluū aut sit Ius testib⁹ cistatis ad instantiam partis, tam in civilib⁹ quam in criminalibus consequendi damnum temporis amissi occasione eius, quòd lucratus fuisset pro rata temporis, & expensis hospitij, quatenus Roboretti non habitarent.

¶ De quibus Causis possit cognosci summarie. Cap. 15.

ITEM Statuimus, & ordinamus, quòd de infra scriptis causis seddatur Ius summarie, & de plano, & sine strepitu, & figura luditij, tempore etiam feriato, præterquàm in honorem Dei, & non feriato, & sine alicuius libelli oblatione, quæ expediti, & terminari debeant summarie, & de plano V; in causa mercenarij petentis mercedem sui laboris, & operis, in causa in qua Dñus petit pœsionē, siue affictum, aut paritè à suo Inquilino, affictalino, liucellario, & colono, in causa dotis, & incarcerationum, in causa cibi, & potus. Item in causa emptionum, & venditionum factarum, & initarum occasione alicuius mercimonij animalim, In causā viuuarū, pupillorum, aliarumq; psonarum miserabilū, V; quas D. Prætor declarauerit esse miserabiles, nec non forensium, quantacūq; fuerit summa. Et generalitèr in omnib⁹, quæ non patiuntur moram, & quæ de Iure communi censentur esse causæ summarie, & summarie cognoscendæ, in quibus omnibus, Prætor habeat arbitrium iuxta qualitatem causarum, & personarum, consideratis considerandis, concedendi paribus necessarijs dilationes, & terminos ad probandum, dummodo breuiiores assigmentur, quàm in causis ordinarijs de quib⁹ sub capitulo de probationib⁹, quæ causæ ipsæ, summarie cognoscendæ quantocūq; expediantur.

¶ De modo procedendi in causis non excedentibus summam librarum quindecim, vel quinquaginta, vel centum, & earum Instantijs. Cap. 16.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd in causis librarū quindecim, & infra, vel quæ æstimationem earum verè, vel fictè non excedunt, quantūq; illæ sint. D. Prætor habeat merum, & liberum arbitrium in citando, procedendo, & decidendo summarie sola facti veritate inspecta, sine aliqua scriptura, terminis procuratoribus per præsumptiones, inditia, & per Iuramentum petenti, & reo contento, prout sibi videbitur deferendum, deficientibus tamē hinc inde probationibus, & infra tres dies continuos, à die primæ comparitionis partium computandos, infra quos tres dies continuos partes ipsæ probasse, & produxisse debeant, quicquid prætendunt, ita tamē, quòd testes non alitèr interogentur, nec examinentur, quàm palam, & viua voce, & sine scriptura, & ipsa

et ipsa tertia die, siue probauerit, siue non, *Prætor*, & *Ius* dicens, causam ipsam terminet condemnando, vel absolviendo per suam sententiâ certam & clarâ, altera parte instante per Iuramentum, vti supra probatione aliqua deficiente, & si per actorem steterit, quominus dicta terminatio sollicitetur, ulterius non audiatur, sed habeatur, ac si instantia fuisset expirata, & perempta.

A libris verò quindecim vsq; ad quinquaginta inclusiue intelligatur statim terminus dierum decem continuorum ipso Iure, vtrique parti à die contradictionis, seu responsionis factæ ad probandum, & excipiendum per omne genus probationis, & ad producendâ in causâ quicquid producere voluerit. Quo termino transacto ipso Iure omnia censentur publicata, assignatusque sit ipso Iure terminus vtrique parti dierum trium continuorum (exceptis feriis in honorem Dei) ad opponendum, & reprobandum quicquid voluerit, eoque termino elapso *Prætor* infra quinque dies continuos enumerandos altera parte instante, & acti exhibente per suam sententiâ causam terminare debeat.

A libris verò quinquaginta vsque ad centum, habeat vtraque pars à die contradictionis terminum ad probandum dierum viginti continuorum, & ad omnia faciendum, quo termino elapso, assignetur adhuc dies quinque ad opponendum, & reprobandum, quibus transactis ipso Iure conclusum esse intelligatur in causâ, teneaturque *Prætor* præsentato processu infra quindecim dies suam proferre sententiâ.

Quod si infra terminos vti supra causâ non fuerit expedita, tunc instantia causæ ipso Iure sit perempta, & pro perempta habeatur, & pars actrix in expensis condemnatur, & vtriusq; non audiatur, agere volens nisi ipsi expensis refulis. Sed si per Cancellarium aliqua partium fuerit prorogata in exhibendo acta, & processum Causæ infra terminum prædictum, tunc Cancellarius subiaceat ad omne interesse partis damnificatæ sua culpa. Et idem seruetur, ut *Dñs Prætor* teneatur, si sua culpa causâ in dicto termino non fuerit expedita.

Addentes, quod in causis, & casibus præmissis partes intelligantur ipso Iure monite, ut singulis diebus non feriatis in honorem Dei pro hora à *Dño Prætor* deputanda, durante termino probatorio debeant se præsentare, & interesse coram Iudice Causæ ad videndum iurare testes, produci capitula, scripturas, Instrumenta, & Iura, & ad alia audienda, & facienda, quæ in prædictis, & circa prædicta fuerint necessaria, & sic nulla specialis citatio requiratur. possit autem *Prætor* in omnibus causis supranominatis etiâ minoris summe terminos ex causâ legitimâ ac rationabili prorogare, dummodo sint breuiiores terminis concessis in causis excedentibus prædictas summas.

¶ De Terminis confitentium debitum. Cap. 17

ITEM Statuimus, et ordinamus, quod debitores confitentes debita, vel multa petita per Actorem habeant terminum dierum decem continuorum ad soluendum, vel satisfaciendum si summa fuerit vsque ad ducatos viginti mutos, ab inde verò supra vsque ad ducatos centum habeat terminum viginti dierum continuorum à ducatis Centi supra quantacunque fuerit summa habeat.

S T A T V T A

habeant terminum unius mensis ad soluendum, aut satisfaciendum, in quib⁹ terminis si non soluerint, aut satisfecerint ad instantiam creditoris pignori possint, factaque confessione per conuictum per D. Prætorum fiat ei præceptū in confesū de soluendo, siue satisfaciendo infra terminos supradictos, aliter intelligatur dictum præceptum factum, ac terminus assignatus vsupra, & illis elapsis detur executio creditori, nisi debitor, seu conuictus voluerit probare solutionem, vel satisfactionem factam post sententiam, quo casu assignetur sibi terminus adhuc decem dierum continuorū ad probandum talem solutionem, vel satisfactionem, quam si probauerit, condemnatur actor ad soluendum quartam partem summae petita ipsi reo, & de omnibus detur executio per D. Prætorē. Et si hæres alicuius, vel successor habuerit verisimile probabile scientiā de solutione facta patri, vel auctori condēctur vsupra.

¶ De modo respondendi positionibus. Cap. 18

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd pars contra quam producantur positiones teneatur ipsis respondere personaliter clarè, & simpliciter siue præsentia procuratoris sui, antequam habeat copiam earum, si fuerit admonita per D. Prætorē, & si sit de facto respondentis proprio, sed si erit de facto alieno, vel antiquo vlt⁹ ætatem suam possit respondere per procuratorem habentem mandatum speciale ad iurandum, vel cum præsentia procuratoris, & si pars contra quam producantur positiones habitaret extra Iurisdictionem Roboretī, quòd possit per procuratorem habentem sufficientes mandatum ad iurandum responderi, saluo tamen, quòd producens positiones possit petere, vt eis respondeatur per aduersarium absentem, cum transmissione positionum per literas subsidiales ad Iudicem loci, ubi aduersarius habet habitationem, idq; expensis producens positiones. Porro si positiones producantur contra communitatem, vel vniuersitatem aliquā Iurisdictionis Roboretī, vel etiā contra pupillos, minores vigintrique annis, possint Sindici, vel procuratores habentes mandatum sufficientes a communitate, vel vniuersitate, & tutores, vel Curatores pro pupillis, & minorib⁹ ipsis respondere, decreta prius copia. Et positiones quibus non fuerit responsum, vel etiam responsum, sed non sufficienter per partem contra quam producantur admonitam per D. Prætorē in termino assignato, habeantur pro confectis, nisi nullam causam allegauerint propter quam non responderit, & parata sit respondere sufficienter.

¶ De morte, & filiatione probanda. Cap. 19.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd ad probandum mortem alicuius, vel filiationem sufficiat probatio per vocem, & famam.

¶ Qualiter, & quomodo testes debeant examinari in causis ordinarijs civilibus. Cap. 20

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd D. Prætor teneatur, & debeat ipse personaliter testes producendos per partes, simul tamen cum Notario vel Can.

Cancellario super capitulis, & interrogatorijs partiſi examinare alterutra partium ita petente, ſub pena nullitatis examinis, alias examen poſſit fieri pet ſolum Cancellarium, vel notarium cauſæ. Dicta verò teſtium per ordinem deſcribantur, neque ſufficiat, ſi teſtis dixerit capitulum continere veritatem, vel quòd deponat prout alius teſtis dixit, ſed ore proprio dicat, & ſe cenſeat ordinate factū, & negotiū de quo tractatur, ſuper capitulis, & interrogatorijs. Et ſi aliquis teſtis receptus fuerit contra formam prædictam, non valeat eius dictum, neque fidem, aut probationem aliquam faciat, ſiue inducat. Circa interrogatoria autem ſi fuerint producta ab aliqua ex partibus illa ſient ad vnguem, iuxta tamèn diſpoſitionem ſtatuti de quo ſupra, ſub rubrica de interrogatorijs teſtium. Si verò pars nulla interrogatoria produxerit, ſed petierit illa fieri ex officio teſtes interrogentur de loco, tempore, præſentibus, alijsque circumſtantijs, cum alijs interrogatorijs neceſſarijs, & opportunis, ommiſſis ſuperfluis, & capitiſis.

¶ De Fetijs, & diebus feriatis in honorem Dei, & Sanctorum. Cap. 21.

¶ De Menſe Ianuarij.

Dies Circumciſionis D. N. Ieſu Chriſti, vique ad Epiphaniam, cum tribus diebus ſequentibus incluſiue.

S. Antonij Abbatis die	17.
S. Sebaſtiani martiris die	20.
Conuerſionis Sancti Pauli die	25.

¶ De Menſe Februarij.

Purificationis Beatæ Mariæ virginis die	2.
S. Blaſij Episcopi die	3.
S. Matthiæ Apoſtoli die	24.

¶ De Menſe Martij.

S. Gregorij Papæ die	12.
S. Ioseph confelloris ſponſi Beatæ virg. Mariæ die	19.
S. Simonis Trideniani die	24.
Annunſiationis Beatæ virg. Mariæ die	25.
Omnes dies veneti dicti menſis die	

¶ De Menſe Aprilis.

A Dominica palmarum, vique ad Dominicam in albis incluſiue	
S. Georgij martiris die	24.
S. Marci Euangelistæ die	25.

¶ De Menſe Maij.

Sanctorum Iacobi, & Philippi Apoſtolorum die	1.
Inuentionis Sanctæ Crucis die	3.
Ascenſionis Domini Noſtri Ieſu Chriſti cum tribus diebus præcedentibus,	

STATVTA

¶ De Mense Iunij.

Pentecostes cum duobus diebus sequenubus.	
S. Barnabę Apostoli die	11.
S. Antonij de Padua die	13.
S. Ioannis baptistę die	24.
S. Vigilię Episcopi Tridentini die	26.
SS. Petri, & Pauli Apostolorum die	29.

¶ De Mense Iulij.

Visitationis Beatę Virginis die	2
S. Marię Magdalene die	22.
SS. Iacobi, & Christophori die	25.
S. Annę matris B. Marię Virginis die	26.

¶ De Mense Augusti.

S. Petri ad vincula die	1.
S. Laurentij martiris die	10.
Assumptionis Beatę virg. Marię die	15.
S. Rochi confessoris die	16.
S. Bartholomęi Apostoli die	24.
S. Augustini Doctōis die	28.

¶ De Mense Septembris.

Natiuitatis Beatę Marię virginis die	8.
S. Matthęi Apostoli, & Euangelistę die	21.
S. Michaelis Archangeli	29.
S. Hieronimi Doctōis die	30.

¶ De Mense Octobris.

S. Francisci confessoris die	4.
S. Lucę Euangelistę die	18.
SS. Simonis, & Iudę Apostolorum die	13.

¶ De Mense Nouembris.

Omnium Sanctorum die	1.
Omnium fidelium defunctorum die	2.
S. Martini Episcopi die	11.
Pręsentationis Beatę virg. Marię die	21.
S. Catherinę virginis, & martiris die	25.
S. Andrę Apostoli die	30.

¶ De Mense Decembris.

S. Barbarę die	4.
S. Nicolai Episcopi die	6.
S. Ambrosij Doctōis die	7.
Conceptionis Beatę Marię virginis die	8.
S. Lucię virginis, & martiris die	11.

S. Thomę Apostoli die vigesimoprimo, à qua die incipiunt ferię natali-
tię, & durant vsque ad tertiam diem Epiphanię inclusiue.

Corporis Christi, & eius octaua, intelligendo de octaua tantum, non autem de diebus intermedijs.

¶ De Ferijs in utilitatem hominum. Cap. 22.

FERIÆ Carnis priuij incipiunt à die Iouis proxima inclusiue àte carnis priuium, & durant vsque ad diem cinerum inclusiue.

¶ Feriæ Messum incipiunt à die S. Ioannis baptistæ 24 Iunij, & durant per totum diem 26 Iulij.

¶ Feriæ Vendemiarum incipiunt, à die Sancti Mathei Apostoli 21 septembris, & durant per totam diem S. Lucæ 18 Octobris.

¶ Quod si quis fuerit citatus ad audiendam sententiam pro certa die, & non fuerit lata, possit Iudex ferre illam die sequenti. Cap. 23.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si aliquis citatus fuerit personaliter, vel ad domum suæ habitationis, vel alias legitime ad audiendam sententiam, pro die iudica, vel alias fuerit in termino, & illo die non fuerit lata sententia, possit Iudex alia die proxime sequenti iudica, admonitis tamen partibus sententiam ferre.

¶ Quod nulla persona possit spoliari, vel remoueri de possessione, quam habet, nisi prius conuicta fuerit in Iudicio ordinario. Cap. 24.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod nulla persona possit, vel debeat spoliari, aut remoueri de possessione, vel quasi alicuius rei, quam habet, & possidet, vel quasi per D. Prætozem, vel alios ad petitionem alicuius personæ, nisi prius dicta persona tenens, & possidens, vel quasi in Iudicio ordinario coram D. Prætoze conuicta fue rit. Inno Dñs Prætoz teneatur, & debeat vinculo sacramenti, quomlibet personam possidentem, vel quasi manutene re, & defendere, & si qua persona spoliata fuerit possessione ui, vel quasi quàm antea detinebat, vel quasi prætextu alienius priuilegij, vel concessionis, vel aliqua alia ratione, ipsa prius in Iudicio ordinario non conuicta Dñs Prætoz vinculo sacramenti teneatur, & debeat ipsam personam spoliatam, vel eius hæredes sine aliqua scriptura, & nulla Iuris solennitate seruata in possessione, vel quasi inducere rei, qua fuerit spoliata in conuentu, quando fuerit requisitus, prius tamen aliquo modo de spolio summarie edocto, aliquo cursu temporis non obstante, & ipsam inductam defendere teneatur.

¶ Quod non possit appellari ab Interloquutoria. Cap. 25.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod à qualibet sententia interloquutoria appellari non possit, sed reseruetur ad sententiam definitiuam, nisi esset talis interloquutoria, quæ non possit reparari per definitiuam, vel quæ haberet vim definitiuam, à qua appellari possit: Ita tamen, quod appellans habeat terminum tantum quadraginta dierum continuorum, ad expediendum, &

B a fini.

STATUTA

finiendum dictam causam interlocutoria sententia, aliter quod pro deserto habeatur, & pars in illis expensis condemnetur, nisi steterit per Iudicem, qui debeat expedivisse causam, vel stetisset, per Illustres Dominos Regiminis conponenti, qui huiusmodi causae cognitionem committere distulissent, de quo teneatur fidem sufficientem facere: quo casu liceat Iudici aliam honestam dilationem concedere.

¶ De Commissionib⁹ Causarum ad consiliū sapientis mittendis Cap. 26.

ITEM Statuimus, & ordinamus, quod omnes causae, seu quaestiones civiles à Rainensibus quinquaginta supra, in quibus ferenda sit sententia definitiva, vel vim habens definitiva, cum fuerit à partib⁹ requisitum consiliū sapientis (quo casu ipsa teneatur sola ad expensas consilij) debeant committi per D. Prætozem, datis pro singula vice per partes confidentibus ad minus tribus pro quaque partium, vsque ad tertiam vicem nominandis per Cancellarium, ita ut si in vnum concurrant, ei causa committatur, si in plures, unus eligatur per sortem. Quod si in nullo concordarent, vel alios confidentes dare nollent, tunc Dominus Prætor arbitrio suo committat, dummodo non committatur, alicui nominato, aut attinenti, vel coniuncto partium, aut dato pro suspecto. Porro si aliqua partium peremptorie citata, vel requisita, quod suos det confidentes fuerit contumax, vel eos dare recusat, tunc Dominus Prætor vni ex confidentibus alterius partis committere debeat, dummodo non committatur alicui attinenti, aut coniuncto partium, aut dato pro suspecto, secundum, quod consilium fieri debeat sententia infra certam diem iuridicam proximam sequentem post præsentatum consilium, partibus instantibus, vel altera earum. Et si aliter quaestiones, seu causae committerentur ipso iure non valeant commissiones, nec consilia, quod sequeretur ex ipsis, & sententia taliter lata nullam moreatur executionem, & partes revertantur in illo statu, & esse, in quo erant tempore petrae commissionis ad consilium sapientis, Quae commissio peti possit quodcumque, vsque ad conclusionem in causa exclusivè post conclusionem verò amplius peti non possit, & si contigerit, quod Dominus Prætor fuerit allegatus suspectus, & iuratus tanto magis teneatur commissionem prædictam ad consilium sapientis exequi. Declarantes non posse allegari suspectos Doctores omnes unius Civitatis, Collegij, vel provinciae, sed dumtaxat personas periculares nominari debeant, antequam per partes confidentes proponatur.

¶ De appellationibus, Cap. 27.

ITEM Statuimus, & ordinamus, quod quicumque agere voluerit in causa appellationis, teneatur pars appellans infra duos menses à die late sententiae, servatis infra sua tempora solennitatis de iure communi requisitis, appellasse, apostolos petisse, Iudicem impetrasse, fidem prosecutionis fecisse, & libelli suum produxisse, quæ productio etiam absente parte fieri possit, alias si in

dicto

dicto termino pars appellans non obseruauerit prædicta appellatio, sit, & esseatur deserta, nisi per Excellam Superioritatem stetit, quin commissio fuisset concessa, & expedita. Et si causa non exceſſerit summam Rainensium Centum, post productum libellum pars appellans habeat tempus quatuor mensium continuorum, non exceptuatis aliquibus diebus feriatis, tam in honorem Dei, quam in utilitatem hominum ad concludi faciendum in causa, alijs elapsis dictis quatuor mensibus, & non facta conclusionem, appellatio esseatur deserta, & sententia à qua fuerit appellatum mandetur executioni, nisi aliqua fatalia retinerentur per Iudicem, aut ex consensu partium, aut etiam stetit culpa partis appellatæ de quo appareat in actis.

Si verò exceſſerit summam Rainensium Centum pars appellans post productum libellum habeat tempus sex mensium continuorum, non exceptis alijs ferijs vsupra ad concludi faciendam in causa, quibus elapsis non facta conclusionem, appellatio esseatur esse deserta, & sententia exequatur, nisi fatalia retinerentur per Iudicem, aut de consensu partium, vel etiam stetit culpa partis appellatæ, de quibus appareat in actis.

Concluso autem in causa, pars appellans teneatur præsentare copiam processus authenticam coram Iudice appellationis, in termino dierum viginti continuorum, eamque præsentationem facere parte citata, pœna delationis appellationis, ipsaque præsentatione vsupra facta teneatur appellans procurare, & instare, vt Iudex appellationis suam proferat sententiam, in termino vnus mensis continui, itaut de eius diligentia in procurando expeditionem constet ex actis, aliter si in dicto termino non fuerit expedita causa p Iudicem, appellatio ipsa sit, & esseatur esse deserta, & sententia Iudicis, à quo exequatur, nisi expedita non fuisset culpa Iudicis appellationis, non autem partis appellantis, de quo apparere, & constare debeat in actis. Decernentes vt pars appellata teneatur in termino trium dierum continuorum à die latæ sententiæ, vel notitiæ habitæ iudicialitèr de sententia lata nominare in actis disidentes, & suspectos, quos habere intendit, non excedendo tamen numerum quinque, quibus exceptis, pars appellans nominare possit Excellæ Superioritati, quoscunque alios confidentes pro commissario appellationis impertrando, referuato etiã parti appellatæ proponendi contra Iudicem Commissarium nominatū pro suspecto alijs causis suspicionis legitimas cognoscendas iuxta formam Iuris.

¶ Quòd victus victori condemnatur in expensis. Cap. 28.

ITEM Statuimus, & ordinamus, quòd licet iuretur de calumnia vsupra, nihilominus victus victori in expensis legitimis condemnatur per Dñum Praetorem, & si ommissa fuerit condemnatio, intelligatur in omni casu condemnatus, nisi fuerit iusta causa liuandì, quam Iudex exprimere debeat in sententia.

STATUTA

¶ De Caratis Domini Prætoris, & mercedibus eius in causis criminalibus

Cap. 29.

ITEM Statuimus, & ordinamus, quòd iuxta priuilegia à Serenissimis Austriæ Archiducibus concessa, & confirmata, D. Prætor habeat de qualibet sententia diffinitiuâ, quàm tulerit caratos, siuè sportulas in ratione quinque pro centum eius de quo principaliter inter partes litigarum fuerit, neque habeatur in taxatione caratorum respectus ad quantitatem pænæ in mandato appositæ, quando contingeret proferre sententiâ super reuocatione, vel confirmatione alicuius mandati, sed ad valorem rei cuius occasione fuisset impetratum. Neque possint peti, aut taxari carati, seu sportulæ ratione laboris, eo quòd processus esset prolixus, & causa magni valoris, sed soluatur, & taxentur ad quinque per centum, non habita consideratione magni, vel parui laboris. In causis autem, quæ non habent determinatam, ac certâ æstimationem, fiat taxatio caratorum per peritos non suspectos eligendos à partibus. In causis verò in quibus alterutra partium offert stare iuramento alterius, quòd est iuramentum decisorium, altera parte iurante intelligatur lis definita absque alia sententia D. Prætoris absolutoria, vel condennatoria, ita ut in talibus causis, quæ terminantur per iuramentum decisorium, D. Prætor nihil consequi possit ratione caratorum.

De interlocutoria aut quacunque, etiam quòd vim diffinitivæ habeat nihil consequi possit ratione caratorum, sed ei satisfiat pro labore, si fuerit articulis iuris, super quo studium factum fuerit, prout consideratis considerandis taxatam fuerit per peritos,

Et si post conclusionem in causa per quinque dies continuos partes essent in concordio, non intelligendo, quòd per compromissum partes dicatur esse in concordio, vel si aliqua cederet liti, & causa nihil habeat D. Prætor, etiâ quòd processui studuisset. Sed si post dictos quinque dies D. Prætor processui studuisset, & sententiam suam formauerit, intelligendo prædicta duo copulatiuè, habeat caratos ad quinque per centum modo prædicto, licet partes essent in concordio, vel altera cederet liti.

Declarantes tamen, quòd si aliqua causa formatus fuisset processus, vsque ad publicationem inclusiue, in qua partes facerent compromissum, (non intelligendo tamen de causis inter coniunctas personas, de quibus in statuto de compromissis) D. Prætor debeat habere dimidiam sportularum, quæ dimidia non excedat summam Raiensium decem.

Hoc tamen saluo, quòd si facto dicto compromisso inter personas non coniunctas, & lata sententia per Arbitros, seu Iudices compromissarios, causa deuolueretur ad Dominum Prætorem, & in casu reductionis suam proferret sententiam, possit consequi sportulas in ratione quinque pro centum, quantacunque fuerit summa, computata tamen summa vrsupra soluta ratione dimidiæ, etiam quòd esset successor illius qui habuisset aliam dimidiam à compromittentibus.

De

De sententijs autem latis ex consilio sapientis, siue consilium fuerit petitur ante litem contestatam, siue post, vsque ad conclusionem in causa, habeat pro labore suo, de quacunque summa dimidiam sportularum, ita tamen, vt ratione medietatis prædictæ, non possit consequi ultra Raineres viginti, De confessis nihil habeat.

De examinatione testium, seruetur statutum 26 supra.

De sigillo nihil habeat à subditis iurisdictionis, sed à forensibus habeat carentanos quatuor pro quolibet sigillo, quod dederit.

De Decretis verò in alienationibus minorum habeat carantanos quadraginta, sed de decretis tutelæ, vel curæ, & similibus habeat carentanos viginti.

Pro constitutis autem voluntarijs cuiuscunque carcerati, vel præsentati, si poena fuerit assignanda corporalis, vel sanguinis, habeat D. Prætor, siue acciperet vnum constitutum, siue plures habeat tronos septem in totum.

Pro constituto verò violento, & in tormentis habeat vnum Rainerensem, vsque ad numerum tertium in casibus, in quibus poena fuerit infligenda corporalis, vel sanguinis.

Si verò fuerint casus, in quibus dictæ poenæ non veniant infligendæ, habeat Dominus Prætor, nisi dimidiam dictarum summarum, tam in voluntarijs, quàm in violentis constitutis, ac etiam pro examinatione testium, & si reus non fuerit diffinituè condemnatus, si existerit accusator particularis ipse soluat dictas mercedes, sed si ex officio, vel ad denuntiam Massarij villarum fuerit processum, & reus non fuerit condemnatus Dominus Prætor nihil habeat de examinatione testium.

In causis verò civilibus, quibus Dñs Prætor altera parte petente vsupra examini interfuerit nihil habeat de examinatione testium, & quod in prædictis causis, & casibus dicta testium teneantur secreta, & nulli partium pandantur, vsque ad publicationem directè, vel indirectè, verbo, nutu, scriptura, vel aliquo alio modo, sub poena librarum quadraginta maranensium, & peturij, Idemque fiat, & seruetur, & multo fortius in criminalibus, vbi maior periculum incurrit.

¶ De Salariorum Domini Prætoris, Advocatorum, Cancellarij, Comititonis, & officialis pro accessu ad locum differentiarum. Cap. 30.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd Dominus Prætor pro accessu ad locum differentiarum, si fuerit in Roboreto, & Burgis, vsque ad Monasterium B. Marię virginis Reuerendorum Carmellitarum, Molendinum D. Ioannis baptistę Beni subius Monasterium S. Catharinę Reuerend. Capucinorū ad domum Paganini, & domum ultimam vallis busiæ inclusiue, habeat medium ducatum mutuum, hoc est carentanos quadraginta. Cancellarius carentanos viginti, Comitilo siue officialis decem; Si extra in Iurisdictione, si redierit eadē die domum habeat Raineres duos, & expensas pro se, famulo, & equo, vel pluribus si opus fuerit; Cancellarius vnum Rainerensem pro accessu ultra suas tempuras. Et Comitilo siue officialis carentanos triginta. Si verò non red-

STATUTA

reddiderit, vel abfuerit ultra primam diem habeat pro quolibet die similiter Rainenses duos, Cancellarius unum, Comilito, vel officialis carentanos triginta. Et si vno accessu Dñus Prætor uiderit in eadem villa, seu Regula plures differentias inter easdem personas, habeat unum Rainensem pro quolibet differentia, & quolibet die, qua abfuerit.

Aduocati verò pro accessu ad locum differentie cum D. Prætor, vel D. D. Prouisoribus, seu quibuscunque iudicibus in Terra, & Burgis, vsupra habent pro itinere carentanos quindecim, ultra suas scripturas, & allegationes; extra Terram in plano carentanos quadragintaquinque, in montibus autem, & montaneis unum scutum, & prædicta intelligantur pro singula die, ultra expensas pro se, famulo, & Equo.

Iuris periti, vel notarij habeant duo tertia, Laici verò dimidiam dictarum summarum, de quibus facta fuit mentio de Doctoribus.

¶ De Salario, & mercede Aduocatorum, & Procuratorum. Cap. 31.

ITEM Statuimus, & ordinamus, quòd Doctor pro aliquo interueniens in Palatio, habeat pro termino carentanos octo in audientijs ordinarijs. Coram Arbitris, vel arbitratoribus, & quibuscunque iudicibus compromissarijs electis ex forma statuti, vel de voluntate partium, & coram Domino Prætor in audientijs extraordinarijs habeat marculos viginti. Iurisperitus, vel Notarius in audientijs ordinarijs pro termino habeat carentanos sex, in extraordinarijs verò, vel coram iudicibus compromissarijs habeat carentanos octo. Laicus autem coram quocunque de prædictis iudicibus marculos quinque pro quolibet termino.

Pro termino in Castro, vel coram Commissarijs Roboreti deputatis habeant carentanos sexdecim. Iurisperitus, vel Notarius carentanos decem. Laicus marculos decem, pro scripturis autem, & allegationibus in iure habeat Doctor, & alij secundum taxam faciendam per D. Prætor, vel peritos, attendente qualitate causæ, personarum scripturarum, & allegationum, caratos autem nullos lucretur prout solitum erat in aliqua causa ratione victorie.

¶ De actionib⁹ non cedēdis, & phibitis alienationib⁹ in potētiore. Cap. 32

SStatuimus, & ordinamus pro pacifico, & quieto statu Iurisdictionis Roboreti, & præsertim pro faciliiori exactione securarū, ac distributione onerū, ac functionū, tam ordinariū, quàm extraordinarium, quòd nulla persona, tam terrigena, quàm forensis habitans in Iurisdictione Roboreti seu possidēs, vel habens in ea actiones, vel bona imobilia audeat, vel presumat actiones suas, cuiuscunque generis sint, quas haberet in Iurisdictione, vel etiā bona imobilia vendere, vel aliquo titulo alienationis transferre in aliquā personā potētiore, & quæ habeat Dñū, siue in Nobiles, qui Roboreti conueniri nō possint. & si hoc factū fuerit, cedens cadat in pœnam dupli valoris luti cessi, applicandæ communitati, & vitēius tale lus cessum sit extinctū, & ex eo agi non possit.

Alie

Alienatio aut bonorum immobilium facta contra praesens statutum fit ipso iure nulla, resque alienata possit retrahi, & vendicari per agnatos, & illis non curantibus per cognatos, & post illos per vicinos, à quocunque possidente, soluto pretio, excipiendo tamen à praedictis creditores, qui iure sua cedunt fideiusforibus soluentibus contra principales debitores, & alios similes casus, in quibus aliquis compellitur à iure alijs cedere iura sua, vel loca sua stabilia insolutum dare, Salvo tamen in hoc casu postremo iure retractus agnatis, cognatis, & vicinis vsupra dictum est, & hoc statutum ad futura, & praesentia non decisa extendatur.

¶ De Quaestionibus emergentibus inter parentes, & coniunctas personas compromittendis, & terminandis. Cap. 33.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si qua questio oriatur de cetero pore pro libello inter aliquas personas de infra scriptis super causa, & facto, quae aliàs decisa non fuerit, videlicet inter ascendentem, & descendentem, videlicet inter patrem, & filium, avum, nepotem, & sic de ceteris, vel inter collaterales ex linea paterna, vel materna coniunctos, vsque ad quartum gradum de iure canonico, & inter maritum, & uxorem, locerum, & generum, vel nulum, vel inter cognatos, & cognatas, etiam persona mortua, propter quam erant affines, de causis tamen, quae praecessissent, vel originem habuissent, tempore quo vivebat, persona propter quam contrata erat affinitas, intelligendo semper, quod masculinam genus concepiat femininum; teneatur Dominus Praetor, qui pro tempore erit altera parte petente ante conclusionem causae compellere dictos litigatores realiter, & personaliter eligere duos communes amicos sub pena in compromisso apponenda de observando laudo electorum, qui summarie, & de plano sine strepitu, & figura Iudicij quolibet loco, & tempore feriato, & non feriato in utilitatem hominum, praesentibus paribus, & absentibus, citatis, & non citatis, tam de facto, quam de iure cognoscere, & definire debeant questionem praedictam, & quicquid fuerit definitum, teneatur Dominus Praetor requisitis executioni mandare, & cogere partes adimplere, & perpetuo observare, nulla appellatione, aut contradictione obstanti, ac si per partes in arbitratore, & communes amicos, ac bonos viros, & compositores fuisset compromissum. Salvo quod si dicti electi gravassent aliquam partem enormiter, vel aliàs dolose, quo casu possit per partem peti, ut reducat ad arbitrium boni viri, idest Domini Praetoris, & Iudicis ordinarii Roboreti, & eo casu quo sententia preferetur super eo, si erit conformis cum primo laudo, quod tunc ab ea sic conformi non possit appellari, nec de nullitate dici, & si duo praedicti non convenirent inter se de definiendo, dictae partes debeant eligere tertium intra quartam diem, comparandum, postquam dicti electi suam discordiam notificaverint, & pronuntiauerint Domino Praetori, quod si partes non possint convenire de tertio intra dictum terminum quatuor dierum, tunc per Dominum Praetorem eligatur tertius, vel per confidentes receptos à partibus, ut

STATVTA

partes ipse maluerint, Quicquid verò maior pars dictorum electorum vſupra definiuerint illud totum executioni mandetur, & à partibus obſeruetur, & prædicta locum habeant etiam in minoribus viginti quinque annis, quorum tutor, vel curator cogatur eligere vſupra, factò autem dictò compromiſſo vſupra, & producta petitione coram arbitris, infra terminum trium menſium continuorum dicta cauſa debeat terminari, & finiri, quæ ſi finita non fuerit ac terminata, tunc, & eo caſu in vltima die dictorum trium menſium intelligatur in cauſa conſuſum. Qua conſuſione facta ipſi arbitri expedire, & terminare debeant dictam cauſam in termino alterius menſis continui ad inſtantiam partium, vel alterius ex eis, & ſi in dictò termino non fuerit lata ſententia per electos, defectu actoris non inſtantis inſtantia cauſæ intelligatur, & ſit perempta.

Si verò partibus inſtantibus, vel altera earum non fuerit expedita defectu arbitrorum, vel alterius, ipſi vel ille propter quem definita non fuerit, incurrat in poenam librarum quinque, ſi cauſa fuerit, librarum viginti quinque, & decem vſque ad quinquaginta, & viginſi ſi vltra exigenda, & Communitati applicanda, & nihilominus teneatur iſdem Arbitri expedire cauſam intra terminum alterius menſis ſub duplicata poena.

Declarantes quòd qui diſſuſerit petere compromiſſum prope conſuſionem in cauſa, ſoluere teneatur dimidiam ſportularum Domino Prætori ita tamen, vt dicta dimidia non excedat Rainerſes decem. Declarantes, & ſtatuentes, quòd Dominus Prætor, qui in cauſa reductionis inter coniunctas perſonas ſententiam tulerit, habeat caratos ad quinque per centum dummodo non excedat ſumma caratorum Rainerſes viginti quinque, in quibus computeſtur illud, quòd ipſe, vel præceſſor habuiſſet à partibus, quæ in diſſerendo petere compromiſſum vſupra prope conſuſionem in cauſa aliquid D. Prætori ſoluſſent nomine ſportularum ſuè caratorum.

Potèd ſi cauſa per arbitros, ſeu Iudices compromiſſarios non fuerit in terminis à ſtatu præfixis terminata non poſſit peti, vt compromiſſu renouetur vltra ſecundam vicem, itaut non poſſit peti compromiſſum, niſi vſque ad ſecundam vicem incluſiue, quòd tamen non habeat locum ſi non per partes, ſed per arbitros ſteuiſſet qui non expediretur.

Statuentes etiam, quòd lata ſententia, vel laudo arbitrali, tam per arbitros, quàm per arbitratoreſ partes habeant tempus triginta dierum continuorum ad appellandum, ſiue ad petendum reductionem, quo termino elapſo, ſi non fuerit appellatum, vel petita reductio, ſententia ſiue laudum executioni mandetur, & hoc etiam ſeruetur in compromiſſo voluntario.

¶ De Salario Arbitrorum, & Arbitratorum. Cap. 34. 3

ITEM Statuimus, & ordinamus, quòd ſi aliqua quæſtio terminanda, & decidenda per compromiſſum committeretur alicui, poſſit arbitri, ſeu arbitrator habere pro ſua ſententia diſſiniua quinque per centum ita tamen, quòd quan-

quicunque fuerit summa excedere non possit quantitatē Rainensū decem pro salario suo, & si compromissum factum fuerit in duos arbitros, uterque possit consequi sportulas ad quinque per centum, dummodo non excedat Rainenses decē pro singulo. Et si tertius Arbitr in casu discordie fuerit electus, teneatur partes soluere salarium tertio arbitro ratione laboris, iuxta taxam faciendā p Clatis. D. Priorē, vel aliū ab eo, seu de partu cōsensu deputādū.

¶ De fideiussoribus extrahendis de fideiussionibus. Cap. 35.

ITEM statuimus, & ordinamus, quōd quilibet debitor principalis teneatur, & debeat extrahere, & liberare suū fideiussorem, vel fideiussores, de fideiussionib⁹ in quib⁹ iur, vel erunt obligati pro ipso debitore, vel debitoribus, vsque ad unum mensem, ex quo fuerit ubi denuntiatum per ipsos fideiussores, à lapu terminū obligatione contenti, sub pena viginquing librarū, cuius pars medietas ipsi fideiussori applicetur ipso iure captis pignorib⁹, & pena soluta, vel non satisfacta, autē dote teneatur, & iterum cadat in eandem penam, si non acciderit, & predicta non prejudicent creditori, vel habenti cautam ab eis, & idē intelligatur de fideiussorū indemnitorib⁹, & sic in infinitū.

¶ De fideiussionibus habentibus ius cessum indemnib⁹ conservandis. cap. 36

ITEM statuimus, & ordinamus, quōd ad petitionem fideiussorum habentium ius cessum a creditoribus statuatur terminus principali, quōd vique ad decem dies pretemporarios solutū debeat ipi fideiussori, secundum formam Instrumenti, vel sui iuris cessi, & alioquin factum Instrumentorū p conservatione indemnitaris factorum, & quod infra ipsam terminū opponat, & probet omnes suas defensiones, quas opponere voluerit, & probare, alioquin transacto dicto termino decem dies an omnimodo detur tēuta dicto indemnitori contra dictū principalē suam, quæ exigi non possit nisi soluto debito, & expensis.

¶ De fideiussorum pignoriis non capientis a creditoribus ab que iudiciali ammonitione. Cap. 37.

ITEM statuimus, & ordinamus, quōd nullus creditor absque iudiciali ammonitione audeat fideiussorū pignora accipere, sed creditores iudices ad eadē & fortius etiam de debito quon de fideiussione doceant omnis iuris solennitatib⁹, assignetq; terminus fideiussori decem viginu continuorū, ad denuntiandū principali debitori, si habet aliquas defensiones, quōd eas opponet, & probet infra dicta tēpora, & si non fuerit infra dicta tēpora sufficienter defensionē omnino per D. Priorē, aut licētiā pignoriā, dato etiā quōd fideiussor non renuntiaverit, quōd principalis debitor sit prius conveniendus, quam fideiussor, & dato quā non habuerit ius cessum.

¶ De modo procedendi ad per fideiussores, contra principales, & eius heredes, & totū. Cap. 38.

ITEM statuimus, & ordinamus, quōd si aliqui existerint fideiussores pro ali.

S T A T V T A

aliquo, & conuenti, seu citati fuerint occasione dictæ fideiussionis, quod ipsi in continenti possint conuenire principalem debitorem, & ad eorum instigam D. Prætor teneatur capere, & detinere debitorem, nisi dictus debitor possideat tot bona stabilia, quæ sine controuersia per emptorem inueniri possint: Quo casu, debeat pignori facere debitorem pro ea quantitate, quæ extiterunt fideiussoribus, nec debitor relaxetur, seu pignora restituantur si fideiussor solum fuerit citatus, aut conuentus nec soluerit donec fideiussor idoneus de conseruando ipsum indemnem, si verò soluerit fideiussor, tunc nullatenus debitor relaxetur, aut pignora restituantur nisi satisfecerit fideiussori prædicto omne id, & totum, quod pro ipso debitore solutum fuisset occasione fideiussionis, & expensas per ipsum factas ea de causa.

¶ Qualitèr fieri debeant excussiones contra principales debitores,
& eorum bona. Cap. 39.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod quilibet creditor, volens hypothecaria, vel alio remedio sibi competenti agere contra tertium possessorem, teneatur antequàm agat facere excussionem contra principalem debitorem, & eius heredes, & in eorum bonis, ad quam faciendum de cætero talem ordinem obseruari volumus. videlicet, Quod principalis debitor, vel eius heredes solentèr citentur, quod intra certum terminum compareant ad dandum, & soluendum creditori suo quantitatē, quā petit ad terminum qui iudici videatur, & si contumax fuerit in veniendo, vel nō soluerit, elapso dicto termino. D. Prætor mittat vnum ex officialibus ad petitionem creditoris, ad accipiendum tenuam de bonis expeditis eiusdem debitoris, iuxta menturam debiti declarati, & expensas. Et si nulla expedita bona se inuenisse retulerit nuntius, tunc mittat officialem ad minus in viciniam, vel locum vbi debitor habitat, vel habitare solebat ad inquirendum, & inquisitionem diligenter faciendum de bonis ipsius debitoris, quæ non possideantur ab aliquo, qui si retulerit nulla bona inuenisse teneatur, & debeat in relatione dicere, & exprimere nomina, & pronomina omnium, à quibus dictus officialis fecerit inquisitionem, & idem fiat in omnibus casibus in quibus requiritur excussio.

Quibus sic factis, Iudex teneatur pronuntiare excussionem factam legitimè, ad quā excussionem faciendā, & ad prædictā etiam citetur tertius possessor, seu ille contra quē intendit agere, & tunc possit postea hypothecaria actione, vel Saluiano interdicto, vel alio remedio sibi competenti conuenire dictum tertium, seu extraneum possessorem, & contra ipsum procedere, nisi ipse tertius possessor infra dilationem competentem sibi statuendā ante hanc contestatā ostenderit principalem debitorem, vel eius heredes possidere in Roboreto, vel distinctu tot res, & bona, de quib⁹ creditor satisfieri possit in totū, vel in parte, quo casu in ipsis rebus sibi satis fiat antequàm creditor conueniat, & conuenire possit dictum possessorem, & excussiones factæ, modo, & forma præmissis valeant, & obtineant roboris firmitatem. Adijcientes, quod vbi ageretur hypothecaria contra tertium possessorem sufficiat agenti probare debitorem possidisse

tem.

tempore obligationis' etiam si nullum probaret dominum. Statuentes quoque, quod si tertius possessor à principio ostenderit alium posteriore possesorem, teneatur agens, etiam si esset mulier, quæ haberet bona mariti obligata, & in eius electione in genere, primo procedere contra illi posteriorē possesorem, & sic sequēdo sunt nouissimi primi, & primi nouissimi molestati.

¶ Qualiter vxor debeat accipere tenutam de bonis mariti. Cap. 40.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod nulla mulier possit, nec debeat con-
stante matrimonio accipere venditionem, nec tenutā de bonis mariti, nisi
citato marito legitimē, & probato per testes legitimē maritum male vti sub-
stantia, vel casū dotis exigēdæ extare, & quod vxor alicuius aliter non possit
accipere venditionem de bonis mariti occasione dotis suæ viuentis marito, ex
eo quod dicatur dissipator bonorum suorum, & malē vti substantia sua, nisi
primo Iudex marito, & vxori deferat Iuramentum, vt dicant si quos habent
creditores. adhuc vt ipsi creditores in specie certificentur de eo, quod mulier
à marito suo petere intendit. Dentq; tam maritus quàm vxor Iuramento
delato in scriptis omnia sua bona, tam mobilia quàm imobilia Iura etiam, &
actiones, & nomina debitorum suorum, & siquid dare omiserint puniantur
arbitrio Dñi Prætoris. Deinde fiant proclamationes in locis consuetis de
eo quod mulier à marito petat. Ita quod creditores mariti possint certificari,
& vt rationib⁹ suis, & nihil fiat in fraudem, & eorum præiudicium, aliter vē-
ditio facta de bonis mariti non teneat, quæ bona æstimari debeant per Proui-
sore Roboreti, & Iuratos villarum, quib⁹ æstimatis si vir voluerit facere vē-
ditionē rerum, eam facere possit sine alijs expensis, quod si ipsā venditionē
facere recusauerit intra triduum, posteaquā requisitus fuerit post ipsam æsti-
mationem, tunc fiat venditio per Iudicem, iuxta dictā æstimationem secū-
dum formam statutorum.

¶ Quod Creditores possint soluere dotes mulierum. Cap. 41.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod postea quā mulier ad conseruatio-
nem suæ dotis acceperit venditionem de bonis mariti, vel etiam antequam
fiat venditio, quod licitum sit creditori, vel creditoribus mariti offerre dotē,
& iustas expensas, & ipsi mulieri satisfacere in pecunia numerata habita rati-
one meliorationis rei factæ per mulierem, & dicta mulier facta solutione te-
neatur cedere Iura, & actiones illi creditori, vel creditoribus, qui sibi satisfe-
cerint modo prædicto pecuniamque inuēlire, & dictā dotem. Saluo
quod si ista bona fuerint æstimata in dotem data, aut in augmentum dotis,
quod illa bona possit mulier sibi retinere iuxta æstimationem faciendam per
æstimatores Roboreti, & si fuerint inæstimata data in dotem, ea etiam per
se retineri possit secundum Ius commune, saluo Iure creditoribus ad melio-
ramenta, si quæ maritus fecisset in fundo inæstimato. Possitque mulier in

S T A T V T A

primo casu statuti ipsa bona in se retinere, vel habere pro tanto pretio, quantum creditor, vel creditores dare, vel offerre uoluerint sine dolo habita ratione communis, non affectatæ estimationis, & particularis,

¶ De præscriptionibus, & actionibus non intentandis,

Cap.

42.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si quis possiderit aliquam rem immobilem pro sua, & tanquam suam cum titulo, & bonafide per annos decem continuos inter præsentēs, V; ipso possessore, & pretendente lus in ea extantibus, & habitantibus in Iurisdictione Roboreti, intelligatur præscriptum omni actioni intentandæ contra talem possessorem in dicta re, & non possit amplius molestari possessor. Si verò ille contra quem præscribitur esset absens à dicta Iurisdictione, si res fuerit possessa per viginti annos cum titulo, illis elapsis possessor non possit amplius molestari. Omnes verò aliæ actiones, siue reales, siue personales, siue viles, siue directæ, seu quocunque nomine censeantur, præscriptæ sint, & ipso Iure extinctæ intelligantur ipacio annorum viginti, etiam si de Iure comuni ipacium quadraginta annorum requireretur, exceptis minoribus, & furiosis, quibus non cutrat dicta præscriptio annorum decem, vel viginti, nisi post completam perfectam, & legitimam ætatē, vel cessante defectu furoris. In personis verò habitantibus in domo ad unum panem, & uinū, & in casu quo de credito constaret per publicū Instrumētū, vel per acta Iudicialia, requirantur ad inducendam præscriptionē anni triginta, & tantum tempus etiam requiratur contra Dominos directos, qui ad affectum perpetuum liuellum, vel in emphyteusim aliquam rem concesserint, si talis res fuerit in tertios extraneos alienata, & similiter quando possidens bonafide acquisiuit à malefidei possessore requirantur anni triginta ad præscribendum.

Interruptio autem præscriptionis inducatnr, & probetur per solam citationem cum causā, quæ interruptio habeat perpetuare dictam actionem ad tantundem tempus, quòd prius requirebatur.

¶ De debitis vsurarijs non petendis.

Cap.

43.

STATUIMUS, & ordinamus debita vsuraria, quæ vsurarijs debentur, seu credita ab ipso vsurario, seu aliquo alio pro eo nunquam posse peti, & dicti cadant ab omni Iure suo ipsius debiti, vel crediti ipso Iure.

Debitum autem vsurarium intelligatur, si probabitur creditorem consuetum fuisse facere contractus usurarios, & quòd contractus sit ex forma Iuris, & factorum Canonum usurarius, prædictūq; statutū habeat locū licet non probaretur creditorem consuetū facere contractus usurarios, ita tamen, ut in casu quo hoc proba-

probaretur, & quod contractus esset feneratorius puniatur^r usurari^o prædictus in quadruplum usuræ petite, vel exactæ ultra usuram exactam, qua ipso iure puniri statuimus, cadarq; vsupra dictum est ab omni iure crediti, vel debiti, possit insuper D. Prætor compellere huius modi personas, quæ probabuntur exercere contractus usurarios ad præsentandum, & exhibendum officio liberos negociationis suæ ad hoc vt detegantur contractus usurarij, qui plerumq; committuntur contra Charitatem Dei, & proximi, & in hoc D. Prætor omnem diligentiam adhibeat,

¶ Quod nulla præscriptio currat proprietarijs. Cap. 44

STATUIMUS, & ordinamus, quod si aliquis, vel aliqui habuerint proprietatem, alio, vel alijs habente, vel habentib⁹ usufructum, illi, vel illis qui habent, vel habuerint, vel habebunt proprietatem, nulla præscriptio noceat in fauorem usufructuarij, quamdiu usufructus proprietati non fuerit solidatus.

¶ Quod si non fuerit petita ratio administrationis tutelæ, vel curæ per annos quinque post 25 annum non possit amplius peti. Cap. 45.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod quicumq; fuerit sub tutela, vel cura alicuius, postquam compleuerit ætatem perfectam annorum viginti quinque, teneatur, & debeat petere sibi rationem reddi administrationis à suis tutoribus, vel curatorib⁹ intra terminum annorum quinque, aliter nihil petere possit, nisi fuerit absens, vel aliquo iusto impedimento impeditus, & quod cognoscatur per Dominum Prætozem.

¶ De Captura, & sequestratione contra fortē, & suspectū de fuga. Cap. 46

ITEM statuimus, & ordinamus, quod D. Prætor teneatur ad instantiam cuiuslibet de Roboreto, vel Iurisdictione petentis, & se creditorem prætendentis, & probantis, uel per Instrumentum, vel scripturam, vel saltem per Iuramentum primæ facie, donec postea possit plene probare alius forensis in Iurisdictione inuenti, ubicunque celebratus fuerit contractus inter eos, capi, interdicti, & sequestrari facere cum personaliter, vel de rebus suis inuentis in Iurisdictione per aliquem ex officialibus, quæ bona sequestrata portentur ad officium, vel consignentur penes personam idoneam, & securam Iurisdictionis sub poena soluendi de proprio, si ea non custodierit.

Facta autem dicta captura, siue sequestratione postea cognoscatur de debito, & seruatis seruandis in venditione pignora vendantur, donec fuerit creditor satisfactus pro suo capitali, & expensis. Verum si debitor contra quæ fuerit impetrata captura, vel sequestratio paratus fuerit dare, & dederit idoneam fiduciam Roboreto, vel in Iurisdictione de Iudicio fisci, & Iudicatum

S T A T V T A

Soluendo, captura siue sequestratio censeatur, & sit sublata. Porro Dñs. Prætor in his capturis, & sequestrationib⁹ sumariè cognoscat, & administret Iustitiam, tam ipsi carcerato, vel sequestrato, seu debitori, quàm creditori, in termino sex mensium continuorum per sententiam diffinitiuam. Quibus elapsis, & non lata sententia, non duret amplius dicta captura, vel sequestratio, nisi stetitset culpa carcerati, vel sequestrati, de quo appareat in actis, prædictas verò capturâ, & sequestrationem possit impetrare, ac petere quilibet forensis contra alium forensem, salvo quòd præstando fideiussione Roboreti, vel in Iurisdictione, vel etiam in foro suo, vel vbi aliter tenebitur sit liberatus, nisi vterque habuerit domicilium in eodem foro.

¶ Quòd nemo uetet pignus, vel impediatur officiales pignorantes, vel exequentes. Cap. 47.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd nulla persona audeat prohibere de facto, ne officiales captant tenuitatem, & pignora querant in domo pignoratæ, vel aliter pignorationes exequantur, nec audeat ostia domus, camera, vel celestinatæ, siue alterius loci in domo claudere officiali, vel officialibus, sed clausa teneantur aperire, & possit accipi tenuta super mobilibus existentibus in dictis locis domus quibuscunque. Quicumque autem contraxerit, vel contra fieri mādauit, si fuerit conuict⁹ p relationē officialis cū vno teste fide digno, condemnetur in libris quatuor, quarū tertia pars sit accusatoris, & duo tertia Coniunitatis. Declarantes quòd in dictam pœnā vetitū pignoris non intelligatur incidisse, si debitor verbis recusauerit dare pignora, sed duntaxat si de facto, vel minus prohibuerit officialē suum officiū exercere, factaq; relatione vetitū pignoris. D. Prætor teneatur mittere Caualerium suum cum familia, qui per vim possit in domum intrare, ostia aperire, & rumpere si opus fuerit, & pignora per vim faciat, & ad officiū portet pro sorte, & expensis. Si quis verò in hoc casu accessus familie ausus fuerit, se opponere ipsi familie puniatur arbitrio D. Prætoris pœnæ carceris, vel iunus, vel banni pro qualitate facti.

¶ Quòd accipiantur per officiales pignora sufficientia, Cap. 48.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd officialis pignorans aliquem teneatur prima vice accipere pignora mobilia sufficientia, & in specie satisfactoria pro capitali, & expensis, & non in genere V; tanti beni mobili, si debitor dederit, si autem officiali uoluerit consignare, officialis non possit tunc eleuare, sed debeat à debitore illam tallem consignmentem accipere, dummodo consignet specificè, quæ bona de mobilib⁹ consignetur, & postea curat terminus vsupra aliter pro secunda vice, qua redierit officialis nihil habeat, & nihilominus teneatur redire ad pignorandū, donec sit creditori satisfactus sine aliqua mercede.

¶ De

¶ De modo pignorandi, pignorationes prosequendi, ac de rebus pro pignore accipi ventis. Cap. 49.

ITEM statuímus, & ordinamus, quòd si pignoratus, vel vxor vel alij de domo eius dixerit officiali non habere pignora, vel nolle dare, officialis non debeat acquiescere similibus verbis, sed cū effectu debeat perquirere pignora in quocunque loco domus, illaque accipere, & si factū fuerit ventris seruetur statutum supra, quòd nemo veter pignus, vel officiales prohibeat; sed si consignare voluerit pignus sufficiens, & nominatim alicuius sortis, vel generis officialis aliter non inquirat. Item quòd officialis cui data fuerit commissio pignorandi in Iurisdictione, teneatur facere suam executionem, & relationē officio infra duos dies, vel tres, aut quatuorad summam, & non ultra, sub poena mittendi alium officialem expensis omniū primi, & standi in carcerib⁹ per hebdomadam, & ultra arbitrio Dñi Prætoris. Præterea officialis citans, vel pignorans pro alio officiali nihil habeat, sed sibi vicissim inferuant in subleuamē debitorum. Nec possit officialis ponere aliquem pro pignore uctio sine uao teste fide digno.

Statuímus etiam quòd officialis, qui aliquem accusauerit officio, non possit illum citare ad defensionem, sed citetur per alium officialem, alias citatio non teneat.

Item statuímus, quòd officialis pignorans, vel exigens si inuenerit ostia clausa, & neminem de domo, qui sibi aperiat, pro prima uice relinquit illā clausam, committat tamen alicui de uicinis sub poena, vt notificet debitori officialem fuisse pro eo pignorando, & quòd si redierit, non obstante quòd sine clausa aperiantur, vel aliter ingrediatur, teneatque officialis facere relationē de ostijs inuentis clausis, & de commissione facta vicino, vt incitet debitori nominando in relatione nomen vicini, & si secunda uice officialis redierit, & inuenerit vsupria, tunc ad presentiam duorum, vel trium ex vicinis cum minori damno quo fieri poterit officialis aperiat ostia, vel si potuerit per fenestras intret, & exequatur officium suum, & reserret officio; Neque possint officiales aliquo modo, vel uia tenere pignora accepta penes se, sed statim debeant presentare officio, etiam quòd sint pro expēis eorū sub poena dupli valoris pignorum. Sic etiam si quis officialium pignora uerit, pignoraq; accepit alicui, eaq; non presentauerit officio Cancellariæ ipso Iure, & lata sententia condemnatur, & intelligatur condemnatus in libris decem maranensibus applicandis communitati, & talis puniatur aliter arbitrio Domini Prætoris.

Vltcrius statuímus, quòd accepto pignore mobili, & presentato officio, vel facta consignatione per debitorem de rebus mobilibus, ipso facto currat terminus decem dierum continuorum ad exigendum tale pignus, absque eo quòd talis terminus sibi assignetur.

S T A T U T A

Quibus elapsis sine alia citatione ad videndum vendi dictas res, vel pignus acceptum prima die subsequenti non feriat, in plathea Rialti incāretur per officialem, & liberetur plus offerenti. Postquā venditionē, currat terminus octo dierum ad exigendum tale pignus, soluto capitali, & expensis, quod pignus per conscientiam Cancellarij pro tempore consideretur, & appetitur modo honesto, ne nimis vili pretio vendatur in damnum debitoris, ut sepe contingit, aliter venditio sit nulla, & nullius valoris, & monenti, sub poena unius Rainensis applicandi Communitati, & amittendi mercedē, sed facta vsupra habeatur pro legitima, & sufficenti, & contra eam aliquid excipi nequeat, exceptis tamen causis omnibus de quib⁹ potest ex statuto cognosci, & terminari summarie, in quibus si summa fuerit usque ad libras quinquaginta, & infra currat solum terminus à die tenutæ trium dierum, deinde fiat venditio ad locantem plus offerenti in loco solito prima die non feriat subsequenti cū solito termino octo dierum ad exigendum pignus soluto capitali, & expensis.

Statuentes, & ordinātes, quod officiales no possint, nec debeant accipere monstram alicuius pignoris, nisi viderit proprijs oculis extare tantā quantitātē de ipso pignore, quæ sufficiat pro capitali, & expensis, minusque officiales, debeant accipere, seu intromittere pignora, quæ cōmode conduci non possint ad officium extantibus alijs pignoribus magis commodis, & expeditis, sub poena in vtroque casu perdendi mercedem illius itineris, & vnius Rainensis retinendi de suo salario.

Si autem fuerit inmobile, & stabile pignus, super quo fuerit accepta tenuta in praesentia debitoris, vel eidem data notitia per officialem, aut alicui de eius familia, maiori annis quatuordecim, cui officiali credatur de tali notitia data, aut per consignationem debitoris, hoc facto absq; alia notatione, currat terminus dierum quindecim ad exigendum tale pignus pignorato, seu debitori, à die tenutæ apprehensæ, vel pignoris consignati. Quibus elapsis ad instantiam creditoris debeat dicta res incantari, seu subastari tribus diebus continuis in loco solito, quib⁹ elapsis ad instantiā creditoris, & de mādato D. Prætoris fieri debeat proclama ad locum suum per officialem, & etiam in villa in cui⁹ pertinentia iacet res immobilis, in praesentia duorum vicinorum, quod si qui sunt volentes contradicere, vel aliquid ius allegare, quod prætendat habere in dicta re, compareat tali die ipsam rem declarando ad contradicendum, & de lute suo deducendum, & vltius citetur debitor personaliter, vel bis ad habitationē, aut per proclama si non habitaret in hac Iurisdictione, ad certā diem ad videndum fieri venditionem de dicta re plus offerenti, aut ad contradicendum quare fieri non debeat venditio, ita tamen, quod à die dictæ citationis ad diem venditionis faciendæ, sit intervallum sex dierum ad minus, & interim ipsa res æstimetur per æstimatores loci in quo iacet. Die autem statuto ad ipsam venditionem faciendam, D. Prætor si nullus comparuerit ad contradicendum teneatur, & debeat venditionem fieri facere de dicta re immobili, & iuribus, seu actionibus plus offerenti, ipso D. Prætorē sedente, & si in dicto die præfixo talis venditio facta non fuerit, nihilominus etiā ipso die

die elapso ad instantiam creditoris fieri possit sequenti die, qua Ius redditur sedente Pretore vsupra, Quæ venditio sic facta habeatur pro legitima, & sufficienti, itaut contra eam excipi, vel opponi non possit, nec de nullitate dici, & huic statuto renuntiari non possit, si verò aliter facta fuerit non valeat, & si alius Eimptor non inueniatur, qui plus dare offerat creditor ipsa bona, teneat accipere insolutum eiq; liberetur, & vendatur per officialem, & ipse creditor lucretur quartum rei immobilis, quàm habuerit insolatū, declarantes quòd si ipsa res transcenderet creditum cum expensis, & lucro quarti, & non pareretur commodam diuisionem arbitrio D. Prætoris, seu peritorū ab eo deputandorum, creditor qui acciperet insoluium totā ipsam rem lucretur quartum totius rei.

Porrò si creditor, vel debitor allegaret nimis, vel minus iusto prætio fuisse talem rem æstimatam ad requisitionem alterius ipsorum reastimetur p alios idoneos æstimatores confideret eligendos per pates, vel per officium si vna pars non eligerit, quibus detur Iuramentū, quorum æstimationi acquiescere debeant. Quia venditione vsupra statutum est facta, si debitor infra dies quindecim continuos, à die dictæ venditionis subsequuturos præsentauerit, vel depositauerit in cæcellaria fortem, & expensas in pecunia corrente, & expendibili in Roboreto, talis venditio habeatur pro non facta, alioquin elapso termino dictorum dierum quindecim firma remaneat, Liceat tamen non præsentante debitorē fortem, & expensas in termino prædicto cuiunque agnato, vel cognato debitoris, vsque ad quartum gradum incipiendo à proximiori, in termino aliorum dierum quindecim ipsam sortē, & expensas consignare creditori, quo facto similiter venditio prædicta habeatur pro non facta, sed ipse agnatus, vel cognatus titulo Enptionis habere intelligatur, & si plures agnati, vel cognati in eodem gradu concurrerēt forte inter eos dirimatur, qui admittendus sit ad retractum.

Si autem tales propinqui non præsentarent fortem, & expensas vt dictum est, tunc liceat collateralibus, idest habentibus prædia vrbana, vel rustica coherencia dictæ rei venditæ præsentare fortem, & expensas in termino aliorum dierum quindecim ipsamque rem consequi, ac retinere, Quod si duo, vel plures ex eis concurrerent, præferatur his, qui cum maiori prædio rustico, vel vrbano coheret, & in pari casu forte dirimatur, Hoc tamē Ius collateralib⁹ concessum competat si fuerint ciues Roboreti, vel de communi in quo reperitur dicta res vendita, alijs autem non licet essent collaterales.

In prædictis verò casibus agnati, vel cognati, vel collaterales admissi ad retractum non lucretur quartū aliquid, sed cedat beneficio debitoris.

ITEM statuimus, vt extantibus bonis mobilibus, vel femouentib⁹ tenuta non possit accipi super bobus, vel vacis trahentibus plaustrisq; & alijs Instru mentis ad agriculturam diuino sūt annexa plaustro, vel aratro, nec super lectis, & duobus lineaminibus, ac coperta annexis ipsi lecto contra voluntatē debitoris, sed super alijs cunctis mobilib⁹, vel femouentibus accipi debeat, & si mobilia non fuerint sufficientia ad suam crediti, & expensarū, debeat offi.

STATUTA

officialis inquirere à vicinis cum Iuramento saltem duobus, an sciant ubi sint bona mobilia debitoris, quòd si non inuenerit excussio legitimè facta celsatur, vt ad stabilia precedi possit, & super eis tenuta accipi requirendo à debitoribus, vt consignet de stabilibus suis expeditis aliter officialis intromittat.

Et quia frequentè oriuntur controuersie inter creditores, & debitores super consignatione pignorum, tam mobiliū, quàm stabiliū, præterdentibus creditoribus habere electionem, & itidem debitoribus habere dicentibus, statim, vt electio sit creditoris dummodo non eligat de meliorib⁹, & magis præiudicialibus debitoris, saluo etiam, quòd si debitor consignasset pignora condecencia, tam stabilia, quam mobilia, quòd eo in casu creditor teneatur in tenutam accipere, & contra illa procedere, Si verò super prædictis contentio oriatur D. Prætor aditus determinet, quòd iustum, & æquum sibi videbitur.

Ad obuiandum etiam malignitatibus officialiū statuimus, vt non soluatur eis pro mercede tenutæ accipiendæ extra Roboretum, nisi post terminos debitorum eleuandi pignora præsentauerit officio rem consignatā, vel super qua fuerit tenuta accepta per eos de mobili⁹, & hoc si cōfūdè res conduci possit, alias debeat eam consignare Massario illius loci, qui Massarius sumptib⁹ debitoris dictā rem, vel res conduci faciat Roboretū, vt ad venditionē deuenire possit.

Nulla verò pignoratō fieri possit, in quacūq; causa, exceptis manifestis, & condānationibus sine commissiōe ex officio Cancellariæ, accipiendā à Cancellario, vel coadiutore officij, & si aliquis creditor dederit polliceas plurium debitorum non valeat, sed fiant commissiōes vsupra, quæ bullentur cum sigillo communitalis ad hoc constituendo, factaq; relatione pignoratōnis, commissiō ponatur in filza, & seruetur.

Postremo statuimus, vt extantib⁹ bonis stabilib⁹ non possit accipi tenuta super Iuribus, & nominibus debitorum, illis autem non extantibus possit accipi, & procedi contra lura, & actiones, & nomina debitorum ipsius debitoris.

Declarantes pro debitis ex causa condemnationū, & in quocūq; debito, tam spectabilis Communitalis, quàm aliorum communium Iurisdictionis Roboreti, & ex causa assiciūm, vel pensionum, aut annuatim præstationū procedatur via executiua ad pignorum eleuationem, & venditionem, cum termino dierum decē ad ipsa redimendum, si fuerint mobilia, si verò stabilia statuatur terminus vnius mensis, quorum primi decem debitori, alij decem agnatis, & cognatis postremo collateralib⁹ competant ad retractum.

¶ De Creditorib⁹ pignora extra Districū non debentib⁹ portare. Cap. 50.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd creditores non debeant pignora exportare extra districtum per se, vel alios, sed si voluerint uendere ea, vendere teneantur publicè in Roboreto secundū formam Iuris, & statutorū, & qui contraherent cadat à credito, & actionē perdat, & nihilominus teneatur pignus, seu valorem restituere debitori, & condemnetur in libris viginti, & credatur sibi soli testi bonæ opinionis, & famæ.

¶ De

¶ De termino statuto ad exigendū pignora conuentionalia, & volūtaria, cap. 51.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd terminus decem dierum statuatur tunc debitoribus ad exigenda pignora voluntariè, & specialitèr obligata, vel designata, & in depositum accepta, si fuerint bona mobilia, si immobilia statuatur terminus quindecim dierum ad exigendum, Quibus elapsis creditor habeat licentiā procedendi ad venditionem secundum formam statutorum, nulla alia contradictione obitante, & hoc à summis decem librarum supra, Ab inde verò infra statuatur terminus ad exigendum triū dierū solum.

¶ De pignoribus restituendis. Cap. 52.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd elapsis terminis de quib⁹ supra proxime, quicunq; habuerit in deposito, seu aliamēto aliquod pignus, vel se obligauerit ad id restituendum infra tres dies, ex quo fuerit sibi denuntiātum per officialem, vel ad domum, pignus restituere teneatur, poena librarum decē, constituitur applicanda, quo termino elapso, & pignorib⁹ non restitutis dicta pignora auferantur, vel eorum estimatio, quibus peractis creditor procedere possit ad venditionem.

¶ De Hypothecaria. Cap. 53.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd creditor cui sunt generaliter Hypothecata bona debitoris, teneatur pot⁹ procedere cōtra bona ipsius debitoris quæ reperiuntur expedita tēpore quo agitur, quæ sunt penes ipsum debitorē, vel eius hæredes, & si bona expedita non reperiuntur, tunc agatur contra extraneos possessores, tenentes seu possidentes de illis bonis obligatis in genere, incipiendo super ultimè alienatis, transiatis, seu distributis, & sic supremū sequēdo, nouissimi sunt primi, & primi nouissimi molestati, & si creditor processerit contra unū possessore, qui non esset vltimus vsupra processus teneat, nisi ipse possessor molestatus ostendat legitimè per testes, vel publicare scripturā, aliu, vel alios esse posteriores, quod iustariè ostendatur antequā fiat venditio ipsi creditori, vel datio insoluiti. Idemq; seruatur in mulierib⁹ habentibus bona mariti generalitèr obligata, dato quòd p sua Instrumēta constaret esse in eorum electione prout etiam superius dispositum est. Hoc autem statutū nō habeat locū, quādo creditori, vel mulieri aliqua bona fuerint specialitèr obligata, cōtra quæ pcedi possit, licet repetiāt penes tertios possessores.

¶ De debitis solutis non petendis. Cap. 54.

ITEM statuimus, & ordinamus quod si quis suo nomine, vel per aliū, vel p se petierit ab aliquo debitū sibi solutū, & vlsq; ad litē cōtestatā pseruauerit, quòd facta legitima p̄batione de solutione debiti petita, talis petēs soluat quā tam parē eius, quòd petierit debitori ipsā solutionē p̄banti: Et prædicta locū habeāt in principali creditore, & nō in hæredib⁹, vel successorib⁹, nisi p̄baret ipsos sciuisse solutionē fuisse factā, vel de ea in libris creditoris appareret.

¶ Quod

STATVTA

¶ Quod possessio, quàm defunctus habebat tempore mortis coniunctim
transcat in hæredes. Cap. 55.

STATVIMUS, & ordinamus, quòd possessio bonorũ defunctæ personæ, quàm
habeat tempore mortis coniunctim transcat ad hæredes, siue ex testamẽto,
siue secundum ordinem successionis succedentes, ipso iure etiam si ab hærede
non fuerit apprehensa, non obstante quod aliquis sua propria autoritate post
mortẽ dictæ personæ defunctæ occupasset, seu ingressus fuisset dictã possessionẽ.

¶ De alienationibus per minores vigintiquinque annis, vel per eorum
Tutores, vel Curatores faciendis. Cap. 56.

ITEM statvimus, & ordinamus, quòd omnes alienationes, ac etiam datio
insolutorum, quæ fieri debeat per minores annis 25, vel per Curatores, aut
tutores eorum, de bonis immobilibus, in quibus intelligantur etiam lura, &
uisiones, fieri debeant coram D. Prætorẽ in præsentia quatuor proximorum
masculorum, & maiorum annis vigintiquinq; citatorum palam, & non occulte
super eorum conscientia assententũ pro necessitate, vel eã pro evidenti utilita-
te, & cum minori damno minoris huiusmodi alienationem fieri. Quòd si
proximiores in totũ, vel pro parte haberi non poterint, facta prius diligenti
perquisitione, adhibeantur quatuor vicini, vel pauciores loco deficientũ proxi-
miorum, ita ut sint quatuor de probis hominib; amicis ipsius minoris, vel alijs
si amici non inveniuntur masculis tamen visupra in elctione D. Prætoris, qui
authoritatem, & decretum non interponat eadem die, qua coram D. Prætorẽ
tractatur de celebrando contractu, & informationes aliumantur sup necessitate,
vel utilitate minoris, sed ad minus die sequenti, quo Dñs Prætor possit, &
debeat se bene informare de prædictis, Interpositio autem decreti, non possit
neq; debeat delegari, sed per Dominum Prætorẽ, vel eius locumtenentem
in casu absentia personalitẽr exequatur, etiam quòd oportet D. Prætorẽ ac-
cedere ad domum contrahentium, in quo casu de iure esset accedendum, &
minor sit insuavis à solutione decreti, quòd solvatur per emptorem.

Alienationes vero, non seruata prædicta solemnitate ad vogueu alicũ facta,
etiam Iuramento interueniente non valeant, sed ipso iure nullæ sint, & præ-
sumantur fraudulentẽ, atq; in damnũ minoris facta, ipsumq; minorẽ dolosẽ,
& per fraudem fuisse inductum ad alienandũ, & Iurandũ sup ipsa alienatione,
Sic etiam finis, & remissio per minore facta tutori, vel curatorĩ suo ante cõ-
plerum annum vigesimumquintum absq; præmissis solẽnitatib; præsumatur
dolo, & fraude facta, & ipsum dolosẽ, & fraudulentẽ fuisse inductũ ad ipsũ
finem, & remissionem faciendã. Iuramentum quoq; si præstitũ fuerit, eodẽ
modo præsumatur metu doloue extortum, & consequentẽ non valeat ipso
iure, sed requirantur, & si sit facta cum prædictis solẽnitatib; & per minorẽ
cum aũthẽ Curatoris specialitẽr sibi dandi expirata tutela, vel cura, seu quã-
docunq; tutor, vel eius fideiussor voluerit, & petierit se liberari, & absolui ab
obligatione tuellæ, siue curæ, vel fideiussione ad audiendum, & uidendum

rationem administrate tutelæ, vel Curæ, & ad liberandum ipsum tutorem, vel Curatorem, eorumq; fideiussores. Prædicta tamen non vendicent sibi locum in muliere, quæ fuerit dotata à patre, vel à fratribus, vel ab alijs, qui eâ dotare tenebantur, licet ipsa mulier esset minor annis vigintiquinque, quæ possit facere finem sine ipsis solennitatibus in dote, & donatione propter nuptias, ijs qui dotare coguntur. Proximiore autem, seu amici, qui interuenerint alienationibus minorum non possint aliquid recipere, vel consequi ob eorum præsentiam, & consensum, sub pœna quadrupli eius, quod acciperent communitati applicanda. Et si casus contingeret, quod tutor, vel Curator recuset consentire, vel auctoritatem interponere, vel etiam attinentes, malitia fortè, vel causa molestandi tutorem, vel Curatorem, vel eorum fideiussores, tunc D. Prætor, si fuerit usum per probos homines ipsum tutorem bene administrasse, vel alienationem necessario faciendam esse, compellere possit tutorem, vel Curatorem, ac etiam ipsos attinentes ad interueniendum, & consentiendum ipsi alienationi, nisi, seu remissioni, capis pignorb; & multa indicta, & prædicta sufficiant, remotis alijs solennitatibus de Iure communi requisitis, & in contrarium disponentibus.

¶ De alienationibus rerum Sp. Communitatis, vel communium villarum Iurisdictionis. Cap. 57.

STATUIMUS, & ordinamus, quod Sp. Communitas Roboreti, aut etiam Communia Iurisdictionis non possint alienare bona immobilia Iuraq; & actiones ipsarum, nisi fuerit deliberatum, & pars capta in consilio de trigintauno, vel in regulis villarum, itaut alienationes fieri non possint, nisi fuerit approbatum, & conclusum in Consilio ipso, seu regulis ad legitimum numerum congregatis, talem alienationem fieri debere per quatuor partes de quinque suffragiorum, siue votum personarum, quæ interuenire debent in ipso Consilio, seu Regulis, quæ approbatio fieri debeat in ipso Consilio, seu Regulis per balotauonem, cum numero balotantium, suffragiorum, pro, & contra notandâ in scriptis, & in tali casu alienatio fiat in publica subhastatione plus offerenti, quæ subhastatio pariter interueniat in locationibus rerum Sp. Communitatis, seu villarum, teneanturq; conductores præstare fideiussionem idoneam principaliter, & in solidum cum renuntijs solitis, & aliter factæ alienationes, vel locationes non ualeant, neque teneant.

¶ Qualiter conueniantur, & obligentur filij familias. Cap. 58.

ITEM statuimus, & ordinamus quod si filius familias annis viginti simul cum patre habitans exercuerit aliquam negotiationem, vel stationem tenuerit in Roboreto, vel in districtu, ex omnibus causis, & contractibus conuenientibus, vel negotiationem, vel artem, quam fecerit, possit obligari, & conueniri tanquam pater familias, & maior annis vigintiquinque, aliquibus Iuribus ciuilibus, vel municipalibus in contrarium non obstantibus, & pari modo pater pro filio teneatur, nisi pater à principio negotiationis, seu stationis faciendæ per

STATUTA

per filium manifestaverit, & protestatus fuerit Iudici, quod nolit obligari a filio, nisi ad certam quantitatem, vel ad nihilum, quæ protestatio fiat penes Cancellarium coram Iudice, deinde infra tres dies publicetur per proclamam in locis solitis, aliàs non profit in aliquo, etiam si nihil in validitatem patris conversus fuerit, & hoc casu quo non possit exigi ab ipso filio, vel personalitè detineri. Si verò manifestatio, seu protestatio non fuerit à principio, sed postea quandocunq; tunc pro futuris, & gestis post dictam suam protestationem proclamatum vsupra tantum pater non teneatur: In cæteris autem filijs familias cuiuscunque ætatis sint, minorib; tamen vigintiquinque annis non habeant locum prædicta, nec possit se obligare absq; consensu patris, vel eius in cuius potestate essent, quo casu ipse consentiens ipso iure insoludum, & principaliter teneatur.

¶ De alimentis præstandis patri, vel matri præcisè. Cap. 59.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod D. Prætor sine libelli datione, vel aliqua petitione in scriptis recedenda, omni die feriata quolibet loco in continentu teneatur præcisè quamlibet personam habentem patrem, vel matrem compellere ad præstanda alimenta suo patri, vel matri, & alijs ascendentibus concedenter secundum suarum facultatum possibilitatè, nisi pater, vel mater, vel alius ascendens haberet tantas facultates unde se aleret, & eodem modo, ac iure parentes compellantur alimenta præstare filijs, vel alijs descendenti; nisi ipsi tantas habuerint facultates, vel artem siue ministerium unde se alere possent. dum tamen valetudine tali non detineantur, cuius occasione arte, vel ministerio suo uti non possent, & hæc omnia nisi ipsi parentes impietate commiscrint erga filios, & filij erga parentes,

¶ Quod appellatione masculi contineantur, & formæ. Cap. 60.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod appellatione masculi contineantur, & formæ, quantum ad observationem statutorum, & iuramentorum Roberti.

¶ De foemina nubente ex suo arbitrio, sine consensu suorum. Cap. 61.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si qua foemina arbitrio suo sine consensu, vel arbitrio patris, vel Aui, siue matris, aut fratris, si non habuerit patrem, vel Avum, aut matrem, nupserit alicui ignominioso, siue alicui longè minoris conditionis, priuatur, & priuata sit omni successione paterna, materna Auita, fraterna, & sororina ipso facto, & hoc si nupserit ipsi ignominioso, vel longè minoris conditionis ante annum vigesimū. Si vero post annum vigesimum nupserit alicui ignominioso, vel longè minoris conditionis quam ipsa sit, tunc priuatur medietate prædictarum hæreditatum, quæ dimidia ipso facto cadat, & deueniat in fratres masculos, vel descendentes ex fratrib; masculis si extabunt, & si non extabunt masculi, deueniat in matrem, & sorores si habuerit, quod si non habuerit, deueniat in alios descendentes masculos ex proxi.

proximioribus tamēn masculis, & in eorum defectum in fœminas in stirpem, reservata patri, Auo, vel matri auctoritate disponendi per ultimam voluntatem, prout de Iure licitum fuerit.

¶ De Bonis emptis per vxorē præsūmēdis de bonis mariti. Cap. 62.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si qua mulier constante matrimonio reperiatum emisse, vel conduxisse, vel aliter obligationem aliquā acquisivisse, id omne præsūmatur de bonis mariti; & creditores possint illud accipere in solutionem creditorum suorum, sicuti alia bona mariti, accipientes primo tamēn bona mariti: Et quod omnes actiones, & rationes inuentę, vel iuveniendę per maritum contra bona vxoris, &c, & conuerso sint uanę, & cassę, & in fraudem præsūmantur esse factę, & acquisitę: Et idē per omnia intelligatur mortuo marito, quandiu mulier steterit in domo q. mariti, & uixerit simul cū heredib⁹ mariti, ni tamēn appareat euidentēr talia acquisita aliundē ad ipsam vxorem legitimē peruenisse, in eis nullam fraudem commissam.

¶ De Emolumentis, vel interuoluntariis, aut interesse dotalibus. Cap. 63.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod emolumenta dotis, tam dandę, quā restituendę taxari debeant per quemlibet iudicentem, in ratione sex pro centenariis, & non ultra.

¶ De fructibus, & redditibus percipiendis per maritos, de bonis, & rebus vxorum. Cap. 64.

SVBuenirē volentes sustinentibus onera matrimonij, Statuimus quod fructus redditus, & obuentiones bonorum, & rerum mulierum non habentium dotes percipiantur per maritos ipsarū, vel loceros sustinentes onera matrimonij perinde ac si fuissent in dotem datę. Et quod bona ipsa, & res præsūmantur, & intelligantur data esse in dotē dicto eius marito, pro onerib⁹ matrimonij sustinendis. Si verō mulieres haberent dotem, & extra dotem alias res, & bona, quorum fructus, & redditus ueniant in domum mariti, vel foceri sustinentis onera prædicta, ipse maritus, vel focer habeat, & percipiat dictos fructus, vel redditus pro rata temporis constantis matrimonij, perindē ac si dictę res fuissent in dotem datę, quantum est solum ad ipsorum fructuū perceptionem.

¶ De Alienationibus, & donationibus Mulierum. Cap. 65.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod nulla mulier possit, nec debeat cōstitūte matrimonio facere donationem inter uiuos alicui personę de suis bonis, absque præsētia Domini Prætoris, & trium eius agnatorum proximiorum masculorum, maiorum annis viginti quinque, in quorum

D nunc.

S T A T V T A

numero adhiberi debeat pater, si patrem habuerit mulier, vel ipsis proximioribus, aut aliquibus eorum non extantibus in praesentia tot cognatorum masculorum loco agnatorum deficientium. itaque agnatorum numerus possit suppleri per cognatos, deficientibus aut cognatis per totidem vicinos, & amicos à D. Pratore eligendos, facta tamen prius diligenti perquisitione, ut agnati, vel in defectum cognati adhibeantur, & si contrafactu fuerit, donatio ipsa non valeat, nec teneat, neque praedicta alicui succedenti dictae mulieri, Imò donatio taliter facta sit cassa, & irrita, & nullius ualoris, ac momenti.

Idemque intelligatur in quacunque uenditione, alienatione, obligatione, & in quocunque contractu, qui fieri non possint, nisi ex legitima causa, & cum praedicta solennitate praecise; Et in quocunque casuum praedictorum, si dicti continententes recuauerint uelle interesse absque legitima causa per D. Pratorem cognoscenda, vel etiam si non extarent, D. Prator teneatur, & debeat subrogare tot homines Ciues Roboreti masculos perfectae aetatis, qui interesse debeant ad uidendum, & examinandum utrum uenditio, alienatio, seu donatio fiat uis, dolo, seu fraude, vel ne, an spontanea uoluntate, siue etiam ex necessitate, vel causa legitima:

Iuramentum autem in praedictis contractibus, & alienationibus interpositum, solennitatem praedictis praetermissis ipso iure non teneat, & per fraudem, ac dolum auctoritate praesentis statuti extortum praesumatur; Saluo tamen, quod per praesens statutum non derogetur in aliquo statuto de lucro dotis subsequenti, ut concurrentibus praedictis solennitatibus non possit in praedictum mariti donare, alienare, aut aliter disponere. Et quia saepenumero contingit mulieres maritatas indotatas remanere, eoquod pro debitis maritorum uendunt, vel obligant res, & bona, iuraque, dotalia. Declaramus praedictum statutum requirens solennitates supra relatas non intelligi derogatorium iuris communis, in casibus in quibus de iure commune mulier maritata non potest intercedere, vel se pro marito obligare, in quibus seruetur ius commune, sed statutum habeat locum in casibus, in quibus possunt de iure commune contrahere, & se obligare, & intercedere pro alio, aut donare, in quibus uolumus dictas solennitates obseruari.

¶ De Lucro Dotis per maritum.

Cap. 66.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si qua mulier alicui viro matrimonio licite copulata, & dotata decesserit in matrimonio sine filijs, vel filiabus ex quocunque matrimonio procreatis, quod tunc, & eo casu maritus lucretur medietate dotis, bonorum paraphernalium, & aliorum bonorum, & patrimonij cum fructibus integris, tam dictorum bonorum paraphernalium, & patrimonij (etiam quod non fuerint in dotem data) quam ipsius dotis, cum hoc tamen onere, quod maritus teneatur facere expensas funeris dictae eius uxoris secundum conditionem suam, intelligendo semper in matrimonio per carnalem copulam consummato, & fictione praesentis statuti semper consummatu censeatur, si maritus traduxerit uxorem, vel traductus fuerit ab ea, & legitime inuicem cohabitauerint.

¶ De

¶ De Inuestituris, seu renouationibus locationum. Cap. 67.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd quilibet Emphiteuta, siue liuellarius cum pacto redimendi, siue sine pacto, cuiuscunque rei, vel personæ cogi possit, & debeat in capite cuiuslibet decimionis anni ad recipiendum renouationem suæ locationis ad requisitionem Domini directi domini, nec possit in dicta renouatione augeri afflictus aliquo modo occasione meliorationis locorū. Similiterque statuimus quòd res Emphiteuticæ, seu liuellariæ diuidi possint inter hæredes Emphiteutæ, vel liuellarij defuncti, siue ex testamento siue ab intestato uocati sint, dummodo afflictus ipse non diuidatur contra patroni directi domini uoluntatem, sed Dominus directi possit, & ualeat ab uno tantū ex dictis hæredibus totum ab illo, quem maluerit suum afflictum petere, & exigere, atq; compellere, & comperto quòd dicta renouatio non fuerit, vel negligentè in termino supradicto, nisi per trinam citationem Emphiteuta, vel liuellarij fuerint requisiti ad accipiendum renouationem, neque quòd diuisio fiat ut supra, ut tamen in præmissis casibus non detur deuolutio, nec ipse Emphiteuta, seu liuellarius cadere debeat à iure suo, etiam si per pactum expressum etiā iuratum de contrario esset actum, quòd iuramentū presumatur dolo, & metu extortum.

¶ Quod Conductores ad perpetuum teneantur dare Instrumentum locationis locatori suis sumptibus. Cap. 68.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd conductores rerum alienarum ad perpetuum, & Emphiteutæ, liuellarij, & pñedatarij, & habentes præcario, & aliæ similes personæ fieri faciant Instrumenta dictorum contractuum suis sumptibus, & expensis, & dare locatoribus, & Dominis.

¶ De amissione Instrumentorum suarum possessionum. Cap. 69.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si aliquis recognoscens rem ab alio propter incendium, vel alium eam quocunque modo amiserit Instrumentum suarum possessionum, vel iurum, & steterit in possessione, vel quasi ipse, & sui antecessores per decem vel viginti annos, teneatur Dominus proprietatis accipere pensionem, & innouare possessorem. dum tamen iuret ipse possessor sine dolo, & culpa amisisse, & hoc expensis possessoris seu petentis. Et idem intelligatur de iure Emphiteutico, vel alio quocunque iure conditio. Et hoc casu petens renouationem teneatur exprimere per latera, & confinia vera, & præsentia, rem de qua petit se innouari, & similiter prædicta uendicet sibi locum, quando Dominus proprietatis eodem casu instaret renouationem fieri, quo casu fiat Instrumentum expensis Domini proprietatis.

STATUTA

¶ De Possessionib⁹, quæ tenentur ad liuellum, seu fictum per nō habentē filios, vel nepotes, quōd ad proximiorē deueniant attinentē, Cap. 70.

ITEM statuimus, & ordinamus, si aliqua persona habeat aliqua bona *in* Emphyteusim, liuellum, seu fictam ab aliqua Ecclesia, Capitulo, Collegio, vel ab alio quouis, & ipsa decesserit ab intestato sine liberis, & nepotib⁹ ex eo descendentibus, quōd illa bona deueniant in proximiorē attinentem, sicuti deueniret in filias, non obstante aliquo pacto in contrariū facto, vel faciendo, quōd iudicari debeat extortum, & illicitum, nec aliqua consuetudine, quæ potius corruptella iudicanda, & in contrarium introducta, & præsens statutū procedat etiam si Dominus uellet pro se rem retinere.

¶ De Terris Domino demonstrandis per laboratores earum, vel Emphyteutas, Cap. 71.

ITEM statuimus, & ordinamus, tenentes, seu laborantes alienas terras, seu possessiones ad fictam perpetuum, vel alio quocunque modo ab aliqua persona Collegio, vel vniuersitate, seu eorum hæredes, & successores, teneantur designare dominis, vel eorum nuncijs ad oculum, quādo cunque fuerint ab eis requisiti ipsas terras, & possessiones cum omnibus earum coherentijs: Et si celauerint aliquam terram, seu possessionem, partemue eius, & eam non designauerint, puniatur in ammissione omnis Iuris, quōd haberet in ea terra, seu possessione celata, & non designata, si Dominus voluerit, & dolose celauerit, doli probatio, & iustificatio stet in arbitrio D. Prætoris, saluo si ipse assensu, vel liuellarius haberet iustam causam ignorandi, quia esset heres, vel simile arbitrio D. Prætoris, quo casu designare debeat tantam proprietatem, quæ supponeret valorem dicti fidi cum tertia parte de pluri: Et hæc in rusticis prædijs; In prædijs verō urbanis designet dimidiam de pluri, ob periculum incendijs, vel similibus.

¶ De Solutionibus assictuum, & earum probationibus Cap. 72.

STATUIMUS, & ordinamus, quōd solutio assictuum facta per Emphyteutam Domino, vel eius procuratori, Syndicis Ecclesiar, vel Monasterijs, Massarijs vniuersitatum, vel Collegiorum, vel alijs, qui assictus, vel præstationes recipere solent intelligatur legitimè, & cui debuerit esse facta; & probari possit solutio per duos testes, vel saltem per unum cum iuramento soluentis, inspecta qualitate assictus, seu præstationis, & conditione personarum.

Item sufficiat bullæ scripta manu Domini, seu procuratoris, Syndici, Massarij, vel factoris, etiam si in dicta bullæ non sint scripti testes, & ei plena fides adhibeatur, si durante officio fuerit facta.

¶ De

¶ De Locato ribus preferendis in fructibus possessionum suarum
daturum ad laborandum. Cap. 73.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod locatores in fructibus possessionum locatarum imperpetuum, vel ad tempus per eos pro afflictibus, & pecunijs & rebus, & alijs quibuscunque mutatis, vel datis conductorib⁹ ad dictas possessiones laborandum, præferantur cæteris creditoribus etiam anterioribus, & in inuectis, & illatis in domibus locatis similiter præferatur Dominus domus cæteris creditoribus, siue imperpetuum, siue ad tempus fuerint locatæ etiam specialem hypothecam habentibus.

¶ Quod Locatores, & Conductores teneantur se inuicem certiorare, quod
sibi de alio prouideant super re conducta. Cap. 74.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si aliquis locator uelit aliquem conductorem expellere de domo, Apotheca, stabulo, vel orto suis debeat certiorare conductorem p^{er} mensem ante tempus locationis finitæ; Similiterq; conductor certiorare locatorem teneatur, alius intelligatur res reconducta ad annum sequentem pro eodem afflictu: Et præmissa intelligantur, etiam in prædiorum rusticorum locationibus, salvo quod eius terminus faciendæ certiorationis, intelligatur esse de tribus mensibus.

¶ De pæna caducitatis. Cap. 75.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si aliquis contra aliquem suum fiducialem, Emphyteutam, vel liuellarium ageret ad deuolutionem rei Emphyteuticæ ex causa canonis non solui, vel alia quacunque causa, in qua de iure detur deuolutio, & in qua aliter per statutum non sit specialiter prouisi, & res quæ iudicaretur cecidisse in commissum esset valoris de pluri ultra sortem, afflictus non solutus, & expensas in quibus fuisset condemnatus Emphyteuta, vel liuellarius, duo tertia ualoris rei de pluri restitui debeant ipsi Emphyteuta, vel liuellario per Dominum directum, ita quod ratione caducitatis non possit consequi, nisi tertiam partem ualoris de pluris detractis ut supra, quæ res æstimari debeat per homines iuratos, vel eligendos ab ipsis partibus, & restitutio facienda per Dominum, de illo pluri fiat in pecunia numerata, nisi aliter inter partes fuerit conuentum. Declarantes ut statutum prædictum non habeat locum, si res Emphyteutica, seu liuellaria esset effecta ualoris de pluri ex beneficio t^{em}poris, quo casu nulla resecutio fiat, sed tota res censetur cecidisse in commissum, & sic augmentum contingens in re citra industriam Emphyteuticæ, vel liuellarij, spectet in totum ad Dominum directum. Si uero res esset effecta ualoris de pluri ex causa melioramentorum, ex industria liuellarij statutum prædictum habeat locum, ut duo tertia ualoris de pluri restituantur Emphyteutæ, seu liuellario, & aliud tertium lucretur Dominus directum.

S T A T V T A

¶ De Conductoribus, seu Emphiteutis in re conductâ, seu Emphiteutis
ca malè uersantibus. Cap. 76.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd quicumque conduxerit aliquas res, seu possessiones ad affectum, seu liuellum, & in eis malè uersatur, seu eas deteriorat, itaquòd facile apparere possit, quòd ita in continuâdo in deterioratione res ad deterioream statum perueniret, quàm erat eo tempore, quo à Domino fuit affectata, seu liuellata, D. Prætor teneatur ad instantiam Dñi affectualem, seu emphiteutam, vel liuellariū expellere, & facere quòd Dño omnino ipsa possessio, seu res restituatur ipso facto, una cum satisfactione deteriorationis.

¶ De damnis domorum, vel terrarum Domino denuntiandis per
inhabitantes, vel colonos. Cap. 77.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd habitantes in domibus alienis, vel laboratores, seu coloni agrorum denuntiare debeant Dominis suis, eo die, vel sequenti ubi scuerint, si quid noui aut damni fieret ab alio in ipsis domib⁹, vel terris absq; licentia Domini ipsius domus, vel terrarū, aliquem teneatur ipsis Dominis ad interesse suum, si quid incurrissent propter omīssam denunciationem, vel propterea quòd ignorassent ipsam nouitatē, vel damni datū.

¶ De eo qui uendiderit aliquā rem stabilem, ut teneatur eam poni facere
ad paginam æstimi Emptoris. Cap. 78.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd ille qui uendiderit, permutauerit, vel quouis alio titulo alienauerit aliquam rem stabilem, teneatur curare ut scribatur, & registretur ad paginam emptoris in æstimo, aliàs ipse cogi possit ad soluendum collectas, & illeuras occurrentes p ea, donec id fieri pcuauerit, saluo iure agendi ad eius indemnitate contra emptorem, vel successorem.

¶ De Successione ex Testamento. Cap. 79.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si quis, vel si qua testatus, vel testata decesserit relictis post se filiis masculis legitimis, & naturalib⁹, vel alijs nepotibus, vel pronepotibus, vel alijs masculis descendentibus in infinitum ex recta linea masculina etiam legitimis, & naturalib⁹, & relictis post se etiā filiabus legitimis, & naturalibus, vel quibuscunque descendentibus ex dictis filiabus, siue fuerint masculi, siue foeminae, siue relictis post se nepotib⁹, vel pronepotibus, vel abnepotibus ex filio, vel ex nepote, vel pronepote, & sic in infinitum descendendo in quouis gradu: & ipse testator filia suâ, vel quibuscunque descendentibus ex filia in quouis gradu sint, vel etiam nepti, vel pronepti ex filio, vel ex filia: pronepotis ex nepote, vel ex filia abnepotis ex pronepote, & sic deinceps in infinitum in quouis gradu sint, siue in testamento, siue in codicillis, siue in donatione causa mortis reliquerit quidquam, siue multum, siue modicum iure institutionis, vel legati, vel alio quocunq; titulo, quod

quòd tunc ipsa filia, vel descendentes ex ea, siue ex filia filij, vel descendentes ex ea, vel filia nepotis ex filio, vel descendentes ex ea, vel filia pronepotis ex pronepote, vel descendentes ex ea, & sic in infinitum, extantibus tamē ipsis filijs masculis testatoris, vel nepote ex filio, vel pronepote ex nepote, vel ab nepote ex pronepote, & deinceps in infinitum descendendo per rectā lineā masculinā, siat, & stent contentę, & contenti, tacite, & taciti de omni portione sibi relicta ab aliquo ex dictis parentibus, quantacunque sit illa, ita, & taliter quòd ipsa, vel ipse non possint quomodocunque agere ad supplēmentum legitime, nec etiam dicere testamentum nullum, nec querelare, nec aliquo modo infringere. Et quòd non possit modo aliquo eo casu quicquam aliud petere à fratre, vel ab alio ex eo fratre descendēte de bonis, & hereditate talis premortui, tali condito testamento, qui sibi sic reliquit, sed stet, & stare debeat, tali sic eidem relicto quantocunque sit, modicum, vel multum, vel minus relictum contenta, ac etiam dictus talis relinquens, si eidem reliquerit quoquo relicti titulo, valeat illud tale relictum, nec possit infringi tale testamentum per ipsam, vel descendentes ex ipsa, quia ipse, vel ipsa non sit titulo institutionis honoratus, vel honorata, nisi ipsa, vel ipse tali relicto contenta, & contentum stare debeat vsupra, ac si fuisset titulo institutionis honoratus, vel honorata. Et prædicta locum habeant ubi tempore mortis dicti testatoris de cuius hereditate agitur, erat, vel erat masculus, vel masculus descendentes vsupra, & de iure dicti masculi fuerint instituti, & relicti hæredes ab ipso testatore, & non solum si tunc essent nati, sed etiam si postea debito tempore nascerentur, atq; etiam modo dicti masculi sint legitimi, & naturales, vel etiā taliter legitimati, ut capaces sint, & succedere possint secundum voluntatem testatoris. Declarando tamen, quod in casu quo extarent solum filij legitimati vsupra, & non de legitimis, & naturalib; simul cum eis, quòd tunc filix eorum, descendentesq; vsupra habeant, & habere debeant suā legitimā lute naturæ debitam integraliter, si tantum non fuerint sibi relicti, vel tantū in dotem non habuerint, & hoc statutum uendicet sibi locum in filia, vel filiab; vel alijs descendētib; ex filio, & linea masculina ipsius testatoris, ita, quòd ipse etiam foemina descendentes ex masculis stent tacite, & contentę.

¶ De successione ab intestato. Cap. 80.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd si quis, vel si qua intestatus, vel intestata decesserit relicti post se filio, vel filijs masculis legitimis, & naturalibus, vel alio siue alijs masculis ex filio masculo, vel nepote, aut pronepote descendētib; & sic deinceps descendendo per lineam masculinā in infinitum legitimis tamen, & naturalib; masculis, & relicti etiam post se filia, vel filiahus feminis, vel alijs descendētib; ex filia, vel filiabus, vel etiam filia ex filiabus ex filio, vel nepote, aut pronepote, & sic in quocunque gradu sint, vel sexu in infinitum, vel descendētib; ex ipsis feminis, tunc, & eo casu filia, vel filix, & ex ipsis descendentes per lineam femininā ab intestato non succedant æqualiter patri, vel matri, Auo siue Auiæ, neque cæteris ascendētib; in

STATUTA

in infinitū cum ipsis filiis masculis, vel alijs descendētib⁹ ex dictis masculis per rectam lineam masculinam, ceterisq; ascendētib⁹, & descendētib⁹ per lineam rectam, sed solum succedant in medietate illius quotæ, in qua succederent de iure cōmuni, & alia medietas cū residuo hereditatis applicetur masculis in gradu proximioribus descendētib⁹ per rectam lineam masculinā, qui gradus prærogatiua reguletur secundum dispositionem Iuris, in casibus in quibus detur representatio.

Hoc tamen saluo, quod si fratres, vel filij fratrum, vel alij nepotis fratru conueniant cū sorore, vel alijs fœminis, tempore quo eam nuptui traderent cum maritis de ipsis fœminis constituendo, vel tradendo certam dotem, talis cōuentio teneat, & amplius aliquid petere non possint, & finem faciat, finisq; facta per ipsas mulieres, fratrib⁹, vel nepotibus, vel alijs masculis descendētib⁹ ex recta linea, masculina de hereditate paterna, vel materna, fraterna, vel sororina teneat, & valeat, & amplius quā ipsam dotem petere, vel consequi non possint.

Quod statutum habeat locum in mulieribus minorib⁹ annis viginti quæ, iuxta statutum possumus sub rubrica de alienationibus minorum viginti quæ annis. Declarantes tamen vt conuentio talis ualeat, & teneat si non sit enormiter læsa, censeatur autem læsio enormis si nō consequeretur duas partes de tribus illius portionis, quæ eidem ab intestato obuenissent ex forma huius statuti ab intestato.

Et paritèr conuentio teneat, si fratres, vel filij masculi, alijsq; descendentes masculi per lineam masculinam conueniant, vt loco stabiliū, quæ obuenissent fœminis ex causa successionis ab intestato conueniant cū ipsis de eis danda portione illis spectante in pecuniā numerata.

Quod si parentes, vel alij descendentes conueniant cum muliere, & marito de ei tradenda, & constituenda certa dote, & finem, & remissionem fecisset, ipsiq; parentes, aut alij ascendentes intestati decessissent, statuimus ipsam mulierem nihil ultra dotem constitutam posse consequi ex hereditate parentis, aut alterius ascendētis, cum quo conuēctio facta esset, sed illa deferatur ad masculos, vel proximiores ex masculis per rectam lineam masculinam descendentes.

Et prædicta locum habeant, siue femina ipse fecerint pacem, & finem cum Iuramento siue non, à quo etiam si habitationem, vel absolutionem obtinerent, nihilominus amplius petere, vel consequi non possint, saluo tamen si essent enormiter læsæ ut supra, quia eo in casu volum⁹ illis succurrere, vt extantib⁹ filiis masculis uno, vel pluribus, vel alijs descendētib⁹ masculis per rectam lineam masculinā legitimis, & naturalib⁹ possint agere ad supplementum medietatis portionis, quā alias ab intestato consequeretur, computata dote constituta.

Si verò nulli masculi extaret, sed solum fœminæ, vel descendentes ex ipsis per lineam fœmininam, seu etiam filij adoptiui, vel legitimati, tunc filia cui dos fuisset constituta tempore nuptus licet finem, & remissionem fecisset, possit succedere parentib⁹, vel alijs ascendētib⁹, cum alijs iuxta dispositionem Iuris conferēdo dotem habitam;

Adden.

Addentes in omnib⁹ casib⁹, in quib⁹ scēminē vellent videri bona stabilita eisdem Iure successionis ex Testamento, vel ab alio Intestato obuenta, vel ex conuentione a parentibus, alijsq; ascendentibus, seu a fratribus, alijsq; transuersalibus consignata teneantur illa offerre fratribus, alijsq; masculis legitimis, & naturalibus de familia paterna, facta eisdem intimatione iudiciali per duos menses, qui habeant prelationem quibuscumq; alijs illa emendi prætio, quod ab alijs reuera, & sine fraude ac sub Iuramento habere poterint.

Alienatio verò aliter faciendā sit nulla, resq; alienatæ possint per fratres masculos legitimos, & naturales de familia paterna vendicari a quocumq; soluto prætio emptionis.

¶ De Successione Matris, filijs masculis, vel sororibus extantibus in hereditate filiorum, vel filiarum prædefunctorum. Cap. 81.

STATUIMUS, & ordinamus, quod si aliquis pater decesserit relicta vxore, & filio, vel filijs masculis communibus, ac etiam filia, vel filiabus communib⁹ vel etiam si solo, vel solis masculis, aut sola, vel solis filiabus communibus decesserit, & aliquis ex dictis filijs, vel filiabus decesserit ab intestato, vel aliter intestabilis superstitibus fratre, vel fratrib⁹, sorore, vel sororibus, aut ipsis, vel aliquo eorum prædefunctis ipsorum met filijs, ac etiam matre, ipsa mater nō succedat filio, vel filia defunctis, nisi in legitima sibi de Iure naturæ debita, & quod residuum deueniat ad alios filios masculos, vel filias, diuidendum inter ipsos iuxta statutum de successione lineæ transuersalis, quod intelligatur si vel soli masculi, et solæ feminae, aut masculi, & femina cum matre concurrerent.

Declarantes in prædictis casibus non censi derogatum dispositioni Iuris, quando mater transiret, vel transiisset ad posteriores nuptias, respectu bonorum, in quibus legitima consequeretur, quo ad vsumfructum tantum, proprietate remanente filijs primi matrimonij. Porro si omnes filij tam masculi, quam feminae decederent sine descendenti⁹ legitimis, & naturalibus superstitibus sola matre, eo in casu mater succedat in legitima pleno Iure, & residuum deferatur ad agnatos proximiores de familia paterna defunctorum filiorum, seu filiarum utriusque sexus diuidendum inter eos iuxta dispositionem statui, de successione lineæ transuersalis.

¶ De Successione lineæ transuersalis. Cap. 82.

STATUIMUS, & ordinamus, quod si quis, vel si qua intestatus, vel intestata, et aliter intestabilis decesserit relicto fratre, vel fratrib⁹ masculino, vel masculis, & masculis ex fratre descendenti⁹, & relicta sorore, vel sororib⁹, vel etiam nepte ex fratre, vel aliqua seu aliquo descendente ex sorore, vel ex nepte ex masculino in infinitum, tunc illa soror, vel sorores, seu neptes ex masculis, seu ex illis descendentes, siue fuerint masculi siue feminae, succedant solum in medietate illius quotæ, in qua succederent de Iure communi, & alia medietas accrescat fratri, vel fratribus, vel etiam masculis descendenti⁹ ex eis, etiam si ipsi descendentes masculi ex recta linea transuersali sint in remotiori gradu

gradu, usque ad quartum gradum de Iure canonico, quàm descendentes ex recta linea foemina, ita tamen vt proximiores succedant, vt dictum est exclusi remotioribus in gradu, ad hoc vt parentela ex parte masculina valeat melius cum honore stare, intelligendo tamen, quòd nepotes concurrant in stirpem cum patris in successione, iuxta dispositionem authenticorum.

Statuentes, quòd fratres consanguinei, eorumq; filij, & descendentes legitimi, ac naturales succedant æqualitèr cum vtrinq; coniunctis fratribus defunctis, eorumq; filijs in bonis patrimonialib; & Auitis, In maternis verò, & quocunq; titulo acquisitis utrinque coniuncti, eorumq; filij excludunt consanguineos, seu ex uno tantu latere coniunctos. Quòd si quis decesserit relicto fratre, vel fratribus, sorore, vel sororib; uterinis, nullis concurrentib; fratrib; aut sororibus consanguineis, aut utrinque coniunctis, aut ex eis descendētib; uterini succedant solum in tertia parte hæreditatis ultra bona materna, & residuum deferatur ad agnatos proximiores de familia paterna defuncti, prout supra in successione matris statutum est. Et si decesserit aliquis relicto patruo, vel patruis, vel alijs transuersalibus per lineam ascendentem masculinam, & relicta amita, vel amicus, vel alijs transuersalibus per lineam ascendentem foemininam, idem feruetur quòd supra statutum est in transuersalibus per lineam descendentem, vt scilicet foeminae succedant in medietate illius quoque, in qua succederent de Iure communi, & in residuo succedant masculi transuersales, salua gradus proximitate.

Præterea statuimus, & ordinamus, quando testator plures filios hæres instituit, & subcingit, & eos inuicem substituit, vel si unus decesserit sine filiis superstitibus substituit, non autem dixit, vel eorum premortuorum filios, vt intelligantur etiam uocati liberi, vel filij dictorum substitutorum præmortuorum, & intrent in locum patris sui præmortui in stirpem tamen, & non in capita, seruat tamen statuto præcedenti de successione ab intestato, quòd ad foeminarum exclusionem. Insuper si testator in substitutionibus, vel fideicommissis, aut alijs ultimis uoluntatibus simpliciter substituit proximiores, vel proximioribus simpliciter restitui mandat bona, alio non apparente de quib; proximioribus loquatur, statuimus quòd intelligantur, & intelligi debeat de proximioribus testatoris, intelligendo semper, quòd filij fratrum succedant cum patris, & representent personam patris prædefuncti.

Denique si testator in testamento, vel qualibet alia ultima uoluntate faceret differentiam inter masculos, & foeminas, instituendo filias in dote, vel aliter in portione aliqua particulari, mares autem uniuersaliter instituit, postea verò subiungat, si quis dictorum filiorum decesserit sine filiis, vel sine liberis alios substituit, vel alij superstitibus succedant, statuimus, vt intelligatur si decesserit sine filiis masculis, & tunc admittantur substitui, licet decesserit relicta una, vel pluribus filiabus, saluo tamen Iure filiabus agendi ad supplementum legitimæ, seu portionis, iuxta dispositionem statuti de successione ex testamento.

¶ De Oneribus, & functionibus per ciues incolas, & districtuales
indifferentèr subeundis, Cap. 83.

STatuimus, & ordinamus, prospicientes onerū aequalitate nil esse melius
in tuenda ciuium, & omnium tranquillitate, ac pace perpetua, vt omnes
ciues, ac habitantes, & districtuales Roboreti, & Iurisdictionis teneantur, &
compellantur soluere, & subire omnia onera sicuti alij de Roboreto, & distri-
ctu faciunt, & subeunt, & subire tenentur, & teneantur subesse, & præstare
obedientiam D. Prætori in Ciuilibus, & Criminalibus, cassantes nunc, &
cassa, atq; irrita esse pronuntiantes omnia, & singula statuta, priuilegia con-
cessionis, & immunitates hactenus facta, & factas aliquibus personis in mu-
nitionem aliquam concedentia, & concedentes, & de cætero nulli personæ
concedatur immunitas aliqua, neq; per statuta, neq; per reformationes, neq;
per priuilegia, neq; alio quocunq; modo, & si fuerint impetrata, vel concessa
ipso iure non valeant, & præsumantur per fraudem, seu aliēd. malo modo ob-
tentā, vel potius extorta, & non possit illa talis persona uti, nec gaudere ali-
quo beneficio communitatis Roboreti, vel districtus

Declarantes tamen, quod Prouisores Roboreti, & Massarij, Iuratiq; villarū
toto tempore officij ipsorum sint immunes ab omnibus factionib⁹, & onerib⁹
personalibus, & hospitij militum, ne cum teneantur præesse distributioni
onerum, ac factionum, alijsq; publicis occupationibus uno, & eodē tēpore
duplici onere, & sic publico, & privato grauentur.

¶ Solutio steurarum, cæterarumq; functionum quomodo, & à quibus
fieri possit, & debeat. Cap. 84.

STatuimus, & ordinamus, quòd si aliquo casu contingerit fieri exactio
steurarum, aut aliarum quarumcunq; publicarum functionū sub quo-
uis nomine nuncupandarum, & Dominus locorum sitorum Roboreti, vel in
districtu non habitet, vel aliū non sit subiectus Iurisdictioni Roboreti, tunc
eo casu laborator, seu ficialis suus teneatur, & debeat, & obligatus sit præcise
soluere illud, quòd imposu. ū fuerit super ipsis locis occasione prædicta, quòd
postea detrahare possit de fructibus, & redditibus dictorum locorum, si aliū
inter ipsos actum non sit, & hoc etiam si talis persona non subdita, vel non ha-
bitans ab exactore requisita non fuerit, & quacunque exceptione postposita,
etiam si diceret, & probaret ipse laborator, vel ficialis se soluisse affictum, aut
redditus consignasse supradictis Dominis suis ante tempus dictarum steurarū,
aut functionum impositarum. Qui laborator, seu ficialis teneatur nedum
soluere partem impositam ipsis locis, quæ laborat, aut tenet ad affictum, sed
etiam pro alijs, quæ Dominus haberet in Iurisdictione, & à nullo alio Iurif-
dictionis teneantur ad laborandum, seu affictū expensis tamē Dñi vt supra.
Quòd si talis persona non reperiretur habere aliquem laborem, seu affi-
ctualem, seu ipse per se coleret, tunc Dñus Prætor eo casu ad instantiam ex-
actoris teneatur uendi facere ad incantum tot fruges, & redditus ipsorum
loco.

STATUTA

Locorum ascendentes ad summam impositam, si inde percipi possint, sin autē possint accipi ad interesse debitoris per Massarium, vel si sit domus inhabitata illam assistere alicui pro tanto preno, p quanto fuit sibi impositum, ad tātū tempus, quōd possit sibi conductori satisfieri. Quæ venditio frugū aut locatio valeat, & teneat, ac si per ipsum Dominum facta fuisset: Et hoc si Dominus intra quindecim dies postquā fuerit requisitus, etiā extra iudicialitē solvere neglexerit, omni autē casu, Vñs Prætor compellat laboratores, scđ fictuales ut supra realitē, & personalitē de plano, & sine strepitu, & figura Iudicij, & quibuscunq; exceptionib⁹ post positis ad soluendum ut supra, & prædicta omnia, & singula obseruet, & obseruari faciat, sub poena librarij quinquaginta de salario suo, soluenda Magnificæ Communitati.

¶ Quōd omnia bona subiecta sint publicis functionibus, & sint tributaria. Cap. 85.

ITEM statuimus, & ordinamus, quōd omnia, & singula bona sita in Iurisdictione Roboreti perpetuo sint obligata, & ad quascunq; functiones supposita, & ad omnia alia onera realia, & personalia, quæ per tēpora Iurisdictioni imponuntur quocunq; modo, & uadant ad quicumq; etiā privilegium, quocunq; privilegio, vel exceptione, & qui uendiderit, vel reliquerit Ecclesiæ, vel alicui alteri privilegio to, nisi euauerit, quod talis privilegiatus soluat realitē, & sine exceptione, quod ipse de suo teneatur soluere sicuras, vel aliud onus.

¶ De modo Collectandi forenses. Cap. 86.

STATUIMUS, & ordinamus, quōd forenses habitantes Roboreti, vel in Iurisdictione possint per Promissores in Oppido Roboreti, & per Massarios, & iuratos in villis eorum arbitrio habita qualitatē personæ, & in eūdem, scđ mercaturæ, quā exercent ratione collectari circa onera, tam ordinaria, quā extraordinaria Communitatis Roboreti, & Communium Iurisdictionis, ita tamē, ne immodicē grauentur, quo casu gravamen deducere possint corā consilio, scđ Massarijs, & iuratis, deinde D. Prætorē. Forenses autē intelligantur, qui non fuerint de illa communitate ubi reperirentur habitare, (licet essent de aliqua communitate antiquitus, vel saltem) a decem annis citra, quo casu non habeantur pro forensibus.

¶ De Matricula Notariorum. Cap. 87.

STATUIMUS, & ordinamus, vt matricula Notariorū iam instituta de cætero per D. Prætorē, ac Promissores Roboreti conseruetur, in qua successiuis temporibus inscribantur, & ponantur Notarij de Roboreto, & Iurisdictionis omnes sufficientes, & bona notis, & famæ, & etiā illi, qui per decē annos habitauerint Roboreti, vel in Iurisdictione, si reperti fuerint sufficientes, & bonæ uitæ, & famæ ut supra. Alij verō Notarij, vel origine, vel habitatione de Iurisdictione, vel forenses ut supra, si non fuerint matriculati, non possint exerc-

exercere officium notariatus Roboreti, seu in Iurisdictione, & acta, & Instrumenta, & quęcunq; documenta rogata p tales notarios non maticularos nihil valeant, sed sint nullius momenti, salvo tamē quod continetur in statuto De tabellionibus forensibus. Qui igitur voluerit describi in matricula notariorū, concurrentibus prædictis qualitatibus utsupra requisitis, debeat se præsentare corā D. Prætorē, & Prouisoribus, qui pro tempore erunt, & ab ipsis, vel eorum maiori parte, præsentē tamē semper D. Prætorē mediante Iuramento de sincerē, & fidelitē exercendo officio suo, ac de obseruandis capitulis matriculę notariorū, tam factis, quā de cetero per ipse stabile Consiliū Roboreti, iuxta temporum exigentiam pro matriculę conseruatione fiendis.

¶ De Tabellionib⁹ forensib⁹ Instrumenta scribere non debēt⁹. Cap. 83.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod aliquis notarius forensis, qui non fuerit in natione, & origine, vel habitatione saltem per annos decem de Terra, & districtu Roboreti, & maticulatus non debeat, nec possit scribere in Terra, vel districtu Roboreti aliqua Instrumenta publica, aliter sint nulla, & non valeant ipso Iure, nisi in ultimis voluntatibus, in quibus imminente necessitate, forensis notarius legalis possit scribere, & notare ultimam voluntatē alicuius, & tunc teneatur ille notarius in termino octo dierum referre dictam ultimam voluntatem officio Cancellarię Roboreti, & ibi registratur, & soluantur ipsi notario imbreuiatura, pro releuatione autē Cancellario soluantur, vt infra statutum est, & nisi sic retulerit, non valeat.

¶ De Tabellionibus in suis Instrumentis, & subscriptionib⁹ ponere debēt⁹ diem, mensem, & añū, locū nomen, pronomen, & unde sint. Cap. 84.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod de cetero quilibet Notarius, qui scripserit Instrumenta publica in Terra, vel districtu Roboreti teneatur, & debeat ponere diem, mensem, & annum, & indicationem, locum, nomen, & pronomen, & locum unde sit, et unde oriundus sit, sub poena decem librarū pro qualibet vice.

¶ De Tabellionibus debentibus scribere imbreuiaturas in libro, & prothocollis. Cap. 90.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod quilibet tabellio debeat, & teneatur scribere, & ponere imbreuiaturas suorum Instrumentorum in libris compagunatis, & non cedulis, & si contraxerit, pro qualibet vice soluat libras tres Communitati, & de añō in añū teneatur facere prothocollum ligatum, & in eo notare, & extendere Instrumenta, quę publicabit in dies, & de quibus fuerit rogatus, sub poena a librarum decem pro quolibet Instrumento, quod non fuerit in prothocollo registratum.

E ¶ De

S T A T V T A

¶ De Prothocolis, & scripturis Notariorum defunctorum in
Iurisdictione conseruandis. Cap. 91.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si Notarius aliquis exercens officium
a bellionatus in Iurisdictione mortuus fuerit, & non reliquerit filios, vel
hæredes notarios, quòd tunc D. D. Prouisores, & Massarij, & Iurati locorum
vbi mortuus fuerit teneantur, & debeant curare, & cum effectu facere, quòd
hæredes dicti defuncti teneantur, & debeant cum præsentia, & consensu Pro-
uulforum, & Massariorum superscriptorum per inuentariũ consignare protha-
colla, & alias publicas scripturas dicti defuncti, alterius cuiuscunque notarij
defuncti, quæ apud eũ essent alicui idoneo notario de Iurisdictione, cũ pactis
mercedis prout inter eos fuerit conuentum, sub pœna amittendi utilitatem
dictarum scripturarum ipsi hæredi, casu quo recularet prædicta, & sub pœna
Raimensium quinque, Prouisoribus, & Massarijs, & Iuratis negligentibus
prædicta exequi, & adimplere, cuius pœnæ tertia pars applicetur accusatori,
aliæ duæ Communitati.

¶ De Instrumentis de quibus Notarij fuerint rogati non perdedis, Cap. 92.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si Notarij fuerint rogati de aliquo
Instrumento, vel vltima voluntate alicuius, quod probetur p duos probos
testes, qui illi Instrumento præsentibus fuerint, dixerint, & allegauerint ea non
inuenire, sed perdidisse, quòd cedant ad pœnam librarum viginquinque
Roboreti, & ultra teneantur ad omne damnũ, & interesse partis, nisi aliquo
casu, vtputa bello, incendio, ruina, uel alio casu fortuito se perdidisse scrip-
turas suas probarent legitimè, de quo interesse, & damno arbitretur Dñus
Prætor pro tempore, alias per duos idoneos eligendas per partes, vel per
Dominum Prætozem deputandos, si partes non concordarēt in illis eligēdis,
omni appellatione remota.

¶ De his qui fieri fecerint Instrumenta debentibus soluere imbreuiaturam
notario, & quando notarij possint, vel non possint illa extrahere. Cap. 93.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd illi ad quorum postulationem Instru-
menta fuerint celebrata, & scripta, debeant, & teneantur requisiti in unũ
mensem soluere imbreuiaturã dicti Instrumenti, vel Instrumentorũ notario,
quàm si non soluerint, eo mense transacto notarius possit extrahere Instrumẽ-
tum, vel Instrumenta in publicam formam, & illum, vel illos cogere ad so-
lutionem imbreuiaturæ, & extractionis in publicam formam, sed si in dicto
termino imbreuiaturam soluerit, vel etiã post antequam extrahatur, non
possit notarius, nec debeat extrahere dictum Instrumentum, vel Instrumen-
ta in publicam formam, nisi ad requisitionem, & petitionem debitoris, &
si extraherit, non possit cogere debitorem ad solutionem.

¶ Taxatio mercedum Notariorum pro Instrumentis, & eorum
scripturis publicis.

Cap. 94.

¶ De contractu Emptionis, & venditionis simplicis, & de re simplici, iuxta clausulas consuevas usque ad libras centum marani, & infra soluantur notario libra una marani pro imbreuiatura, & tantundem pro extractione, si fuerit extractum in formam publicam.

¶ A libris centum usque ad ducentas, pro imbreuiatura soluantur notario carantani vigintiquatuor, & tantundem pro extractione.

¶ A libris ducentis, vsque ad quingentas, soluantur notario librarum tres marani, & tantundem pro extractione.

¶ A libris quingentis supra adiungatur pro imbreuiatura, vltra dictas libras tres, octo carantani, & alij octo si extrahatur pro quolibet centenatio Rainerensium, vsque ad summam Rainerensium mille.

¶ Ab inde vero supra quantacunque fuerit summa, seu pretij rei in contractu, deducte merces, sit libratu 15 pro imbreuiatura, & tantundem pro extractione.

¶ Et si in predictis interuenit D. Prætoris auctoritas, seu decretum, vel consensus assensum, aut cognatorum, soluantur notario pro ipso consensu, decreto, atq; auctoritate, carantani decem, & octo.

¶ Idem etiam seruetur, si in Instrumento interuenit fideiussio, vt soluat notario libra una si pretium excedit Rainerens viginti, alias si non excedit carantani sex.

¶ Et si in Instrumento Emptionis, & venditionis interuenit pactu de retrouendendo, soluantur pro imbreuiatura carantani decem, & tantundem pro extractione, per eum ad cuius uoluntatem fuerit dictum pactum oppositum, & idem intelligatur de pacto prælationis.

¶ De Instrumentis cessionum, permutationum, dationum insolutorum, & diuisionum, idem seruetur quod supra de Emptione, & venditione taxatu est. Declarando, quod in Instrumentis permutationis res permutate, succedant loco prætorij, & fiat unica solutio mercedis, & habeatur pro vnicuique Instrumento, & hoc quoad imbreuiaturam; quo vero ad extractionem unusquisque soluat mercedem sui Instrumenti ad ratam ualoris sue acquisitionis, & possit notarius illud utrique parti extrahere.

¶ De Instrumentis locationum simplicium perpetuorum, soluantur pro imbreuiatura carantani viginti, & tantundem pro extractione, & si in dicta locatione fuerint vltra tres res, soluantur notario carantani 4 pro quaque re, vltra mercedem primam, siue extrahatur, siue non. Si vero res in locatione perpetuali comprehendat excedat ualorem Rainerensium 200. quantacunque fuerit summa merces duplicetur.

¶ De Instrumento vero locationum temporalium simplicium usque ad tres res, soluantur notario carantani 15, & tantundem pro extractione, & vltra tres res, & mercedem prædictam, soluantur notario pro quaque re carantani duo.

¶ De Instrumentis locedæ cuiuscunque summa, & cum quibuscunque clausulis, tam solitis, quam non, soluantur pro imbreuiatura carantani decem, & tantundem pro extractione

E a

¶ De

S T A T U T A

¶ De Instrumentis Dotium, pacis, & finis, sponsi, & sponsæ soluatur id quod de emptione, & venditione taxatum est ad ratâ summarû, & quantitatîs.

¶ De Instrumento mutui si simplicis, vsque ad Rainenses centum, soluatur notario carantanos quindecim pro imbreuiatura, & tantundē p̄ extractione. Ab inde verò supra quantacunque fuerit summa, soluatur notario carantani triginta pro imbreuiatura, & tantundē pro extractione. Et si in Instrumento interuenerit hypothecca alicuius rei stabilis specialis adiungatur libra una pro imbreuiatura, & tantundem pro extractione.

¶ De Instrumento procuræ simplicis soluatur pro imbreuiatura carantani duodecim, & tantundem pro extractione, & si interuenerint aliæ clausulæ ultra generales, addatur p̄ imbreuiatura caran, 4, & tantundē p̄ extractione.

¶ De compromissis usque ad summam Rainensium centû inclusiuè, soluatur pro imbreuiatura carantani decem, & octo, & tantundem pro extractione.

Ab inde verò supra quacunque summa sit, soluatur in totû librarum due marani cum dimidia pro imbreuiatura, & tantundem pro extractione. Idemque intelligatur de arbitrijs, seu arbitramentis, & alijs sententijs diffinitiujs.

¶ De Instrumento transactionis simplicis, vsque ad summam Rainensium centum inclusiuè, soluatur notario carantani triginta pro imbreuiatura, & tantundem pro extractione. Ab inde verò supra pro quolibet centenatio Rainensium, notarius habeat carantanos sex pro imbreuiatura. & inde pro extractione, ultra mercedem prædictam, ita tamē ut in totum non excedat merces libras decem pro imbreuiatura, & itidē pro extractione, quæ merces soluatur equaliter pro dimidia per ambas partes transigentes.

¶ De Instrumento Inuentarij usque ad summam Rainensium centû, soluatur pro imbreuiatura carantani triginta, & tantundem pro extractione. Ab inde supra pro quolibet centenatio Rainensium, soluatur carantani sex pro imbreuiatura, & idem pro extractione, ultra prædictam mercedem, ita tamē vt taxa Inuentarij non excedat in totû libras quindecim pro imbreuiatura, & tantundem pro extractione, quantacunque fuerit summa, siuè valor rerum in inuentario descriptarum, verum si notarius in confectiōe inuentarij consumpserit plus temporis, ultra primam diem, idq; culpa personarum inter rescriptarum, soluatur notario pro quaque die ultra primam librarum tres marani.

¶ De Instrumento tutelæ, rationis reddendæ, & administrationis usque ad Rainenses centum inclusiuè, notarius habeat pro imbreuiatura carantanos viginti, & tantundem pro extractione.

Ab inde verò supra quantacunque fuerit summa ratione imbreuiaturæ, & extractionis notarius habeat alterum tantum.

¶ De Instrumento emancipationis, arrogationis, Adoptionis, & reductionis ad patriam potestatem, soluatur pro imbreuiatura carantani viginquatuor, & idem pro extractione.

¶ De Testamentis, Codicillis, & quacūq; alia vltima voluntate, ac donationib⁹ inter uiuos, idem seruatur quòd supra de emptione, & venditione taxatū est, computatis legatis, Institutione, & omnibus in testamento, vel vltima voluntate dispositis, & si hæres, vel donatarius non fuerit de Iurisdictione, addatur quartum. Quod si testator fuerit infirmus morbo pestifero, aut contagioso, duplicetur salarium notarij, Prædicta verò procedant, & intelligantur, si in oppido Roboreti, vel in villis notarius vbi habitans scripserit Instrumenta, & alia documenta de quibus supra fit mentio.

¶ Si autem notarius de terra, vel villa vbi habitat ad alium Locū Iurisdictionis Roboreti uocatus fuerit, partes cōueniāt de itinere, ipsiq; non concordant⁹ stetur taxationi D. Prætoris ratione itineris, quòd soluatur notatio vltra metcedem prædictam.

¶ Taxatio actuum in Cancellaria scribendorum, soluendorum Cancellario in causa ciuili, Cap. 95.

Pro citatione vnus carantanus
Pro sententia confessā vnus carātanus.
¶ Pro contumacia vnus carantanus cum dimidio,
¶ pro sententia conuicta lita per D. Prætozem in causis, usque ad libras quinquaginta, carantani lex pro originali, & tantundem si extrahatur in forma authentica.

¶ A Libris quinquaginta usque ad ducentas, carantani duodecim pro originali, & idem pro extractione.

¶ Ab inde supra quantacūque fuerit summa, vnus Rainensis pro originali, & idem si extrahatur.

¶ De petitione à tribus Rainensibus supra, carantani quatuor, & ab inde infra non scribatur petitio.

¶ Pro responsione carantani quatuor.
¶ & vbi est sententia confessā, vel contumacia non debet aliquid accipere pro petitione, licet scribatur, & sit in eodem termino.

¶ Pro literis quibuscūque carantani sex.

¶ Pro commissiōe ad pignorandum carantanus vnus.

¶ Pro relatione pignorationis carantanus vnus.

¶ Pro qualibet incantu carantanus vnus.

¶ Pro venditione carantani quatuor.

¶ Pro quolibet præcepto penali cum relatione carantani quatuor.

¶ Pro precura in Cancellaria carantani quatuor.

¶ Pro Tutella, vel Cura, seu defensoria, carantani quindecim pro originali.

¶ Idem pro extractione authentica, & si interuenient fideiussio, habeat carantanos quinque de pluri.

¶ Pro æstimatione carantani tres.

¶ Pro missiōe in possessionem carantani octo.

¶ Pro Carta copiarū ciuiliū carantani duo cum dimidio.

STATUTA

¶ Declarantes tamēn, quòd tam carta originalis, quàm copiarū debeat habere proportionatum numerum linearum, & linearū proportionatum numerum literarum, ne litigantes immodicè grauentur, quòd sit in arbitrio Dominorū Prouisorum si aliquis se aggrauaret.

¶ Vltèrius Declarantes, quòd Cancellarius habeat mercedem habito respectu ad acta processus usque ad quinque terminos, sed si fuerint obseruati plures termini, fiat taxatio iuxta numerum cartarum, computatis etiā primis quinque terminis.

¶ Pro quolibet proclamāte, seu crida carantani quatuor, & si fuerit publicata extra oppidum Roboreti, & Burgos habeat Cancellarius mercedem arbitrio Dñi Prætoris, vel Prouisorum, habita ratione distantie vbi fuerit publicatum.

¶ Pro venditione rei stabili carantani dno,

¶ Taxatio actuum in Cancellaria criminalium, Cap. 96.

¶ Pro accusatione soluantur carantani quinque,

¶ Pro defensione carantani quinque.

¶ Pro præcepto ad defensam carantani duos.

¶ Pro sententia criminali si fuerint pecuniaria, à libris viginti quinque infra, carantani quinque

¶ Ab inde supra, quantacunque fuerit summa carantani quindecim.

¶ Si verò fuerit corporis afflictiva, vel banitoria carantani triginta.

¶ In causis verò capitalibus vnus Rainensis.

Et prædicta seruentur in suis casib⁹, etiā si lata esset sententia absolutoria.

¶ Declarantes, quòd Cancellarius habeat electionem in causis capitalibus consequendi honorarium Rainensium decem computata sententia, vel si maluerit possit consequi mercedē processus, ac sententiæ loco Rainensiu decē.

¶ Pro carta processus originalis, carantani quinque.

¶ Pro carta copiarū carantani tres.

¶ Pro Inquisitione carantani decem.

¶ Pro constituto uoluntario carantani decem.

¶ Pro constituto violēto fiat taxatio arbitrio boni viri, hoc est D. Prætoris.

¶ Prædicta autē quoad taxam, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus obseruetur inter subditos Iurisdictionis, quoad extraneos autē addat quartū.

Statuentes quòd Cancellarius, qui pro tēpore erit, teneatur fideiussiones quas acceperit, in causis tam ciuilibus parte absente, quàm etiā in criminalibus in fauorē Spect. Comunitatis Roboreti accipere idoneas, & sufficētes in Iurisdictione, aliàs teneatur de proprio ad damna, & interesse.

¶ Merces Officialium, & Comilitonis in Criminalibus. Cap. 97.

¶ PRO præcepto ad defensam in Terra, & duobus Burgis carantani duo. In Iurisdictione extra Terram, quantacunque fuerit via carantani quatuor

¶ Pro Præcepto ad testificandum in Terra, & Burgis carantani duo,

¶ Pre

- ¶ Pro præcepto quòd non se offendant in Terra, & Burgis, carantani vno.
 ¶ Exterius verò, quantacunque sit via, carantani duo.
 ¶ Pro præcepto ad uidendum se mulctari, carantani vni.
 ultra viam, si ea de causa iuerit extra Terram.

¶ Pro retentione, & carceratione in causa ciuili, & criminali, ex qua non veniat poena sanguinis imponenda soluatut comilitoni retinendo in Terra, Burgo S. Thomæ, includendo ultimā habitationē alias Galeatij, & Monasterium, & in Burgo S. Catherinæ, includendo Ecclesiā S. Catherinæ, & Molendinum Domini Ioannis baptistæ Beni, domum Paganini, & ultimā vallis bufæ, carantani sexdecim.

Et ad obuiandum technis, & malignitatibus comilitonum, & officialium si constabit eos potuisse capere debitores, & delinquentes in Terra, vel burgis & id non fecerint, sed permiserint illos ire extra, vt maius lucrum facerent, quod eo casu non habeant, nisi quantum si intra Terram, & burgos retinuerint, & ulterius puniantur arbitrio D. Prætoris.

Et si retentus antequā carceretur voluerit adire Mag. D. Prætorē. Comilito teneatur illum adducere, & si non duxerit, nihil habeat de carceratione.

¶ Retinendo autem in palatio, vel in via ante palatium, vel in curiis, & in Cancellaria palatii, habeat carantanos quatuor si non carcerabit, si carcerabit habeat in totum carantanos duodecim.

¶ Retinendo autem extra terrā, & burgos in villis, & in montaneis, habeat pro retentione, & carceratione carantanos quadraginta sex.

Et si retentus in villis pro debitore voluerit statim in loco retentionis pignora, & dederit pro capitali, & expensis, vel fideiussorem sufficientem, & principalem, eo casu eum aliter non conducatur.

¶ Item pro pignore uetito, si Comilito duxerit officialem, vel officiales ad villas, & montaneas ad postam, ultra carantanos viginti pro uetito, soluat debitor viam officialibus limitatam, sed si non duxerit ad postam, sed a casu ibi reperti fuerint facientes alias executiones, vel aliter, soluatut officiali, vel officialibus rata sua, iuxta declarationem de qua infra.

¶ Item pro retentione, & carceratione in causis, in quibus ueniat poena sanguinis facta vbiunque, præterquam in palatio, vel locis palatii de quib⁹ supra habeat comilito carantanos octuaginta, & similiter in quocunque se præferat, & liberante propter pacem in causa homicidij.

¶ Pro retentione facta in Palatio, etiam si causa sit vtriusque, habeat solum carantanos sexdecim.

¶ Item pro quolibet pignore per vim facto, habeat Comilito in Terra, & burgis carantanos decem, extra autem carantanos viginti.

¶ Item pro qualibet executione sententiæ ex qua mors inferatur actualiter, habeat Comilito libras quinquaginta marani de bonis delinquentis, & decapitati si habuerit in bonis, si non, de condemnationibus Consuevis sibi consignandis, non computata captura, & carceratione, pro quib⁹ etiam soluatut si plures fuerint persone, quæ ex una sententiā moriantur, habeat comilito pro

STATVTA

pro qualibet persona dictam regaliam de bonis rei, & in defectum à Communitate vsupra, & teneatur Comilito exequi, & excutere bona rei, & ipsis nõ sufficientibus, soluat Communitas.

¶ Item pro qualibet fustigatione, vel membri debilitatione per sententiam solennitèr, & publicè factam per Terram Roboreti, & Burgos libras viginti computata captura, & carceratione de bonis fustigati, vel debilitati si reperirentur, sin minus soluat illas Communitas de condemnationibus vsupra.

¶ Pro fustigatione autèm, quæ fieret in palatio pro aliqua castigatione, Comilito habeat unum Rainensem de condemnationibus vsupra, si fustigatus non erit soluendo.

¶ Item pro qualibet positione ad berlinam, Comilito habeat libras decem de bonis positi, si erit soluendo, si minus de condemnationibus vsupra, computata captura, & carceratione, & ultra expensas oris.

¶ Pro viso, & reperto in Terra, & Burgis vsupra confinatis, Comilito habeat nihil, sed extra Terrā, & Burgos in villis, & montaneis in fortuitis car. viginti, & in violentis ubi interuenit factū hominis carantanos quadraginta soluendos per Communitatem Roboreti, nisi de delinquenti constiterit, qui in Iurisdictione sit soluendo, & si non extiterit Communitatis de condensationib⁹ soluat vsupra, & similiter in cadauere Iurisdictionis in casibus fortuitis vsup. non teneantur communia ad expensas visu reperti, sed Communitas.

¶ In omnib⁹ autèm istis capturis, & excursionibus, Comilito teneatur recognoscere, & satisfacere vice comilitoni, & officialib⁹ Curie hoc modo. Quod in capturis habeat Comilito dimidiam, vice Comilito dimidia dimidiæ Alteram dimidiam alij officiales, siue vnus, siue plures habeat.

¶ In executionibus autèm similiter habeat Comilito tres partes de quinq; vice Comilito unam, aliam officiales,

¶ De mercede officialium in Ciuilib⁹.

Cap. 98.

STATUIMUS, & ordinamus, quod Dñi Prouisores cum consilio Roboreti habeant auctoritatem, iuxta exigentiam temporum taxandi mercedes officialium habita ratione distantie locorum, & temporū, condēdi ordines, quo cum minori dispendio populorum suas faciant executiones, tollendo illos abusus, qui ex malignitate officialium introducuntur.

¶ De admonendis Massarijs villarum, quando uenerint à Sua Serenitate mandata, seu commissiones Illust. Dñorum de Regimine. Cap. 99

ITEM statuimus, & ordinamus, quod quotiescunq; uenerint mandata, aut literę Illustriss. Dñorū Superiorum nostrorū circa iteuras, aut alia concertentia, & spectantia ad vniuersā Iurisdictionē Roboreti, quod tunc Massarij singularū villarū admoneantur, & ea eis à Sp. Prouisorib⁹ Roboreti intimentur,

¶ De

¶ De licentia danda per Dominum Prætozem Dominis Prouisoribus
pro conuocando Consilio, Cap. 100.

Quia ubi consilium ibi salus, statuimus, & ordinamus, quòd D. Prætor, qui pro tempore erit in Roboreto pro Serenit. Principe Maximiliano; D. D. nostro gratiosiss. teneatur quotiescunq; fuerit requisitus à Dñis Prouisoribus Terræ Roboreti, vel ab aliquo eorum, dare, & concedere consilium in Palatio, vel continentibus eius, & non possit, neq; debeat denegare, sub priuatione salarij sui.

¶ De præsentia D. Prætoris in Consilio, Cap. 101

ITEM statuimus, quòd congregato consilio Mag. Dñus Prætor, qui pro tempore erit nomine Sux Serenitatis, debeat personaliter uenire in consilium requisitus, à Dñis Prouisoribus, & etiam quòd non requireretur, & illi adesse, præesse, & stare donec sit finitum, & expeditum Consilium, & sine præsentia Sux Mag. aut locumtenentis consilium fieri non possit.

¶ Quòd D. Prætor non impediat poni partes p D D Prouisores. Cap. 102

ITEM statuimus, quòd D. Prætor, qui aderit, non possit aliquo modo impedire, nec resistere, quòd pars, aut partes non ponantur, & balotentur in Consilio; dummodo non sit contra superioritatem, & honorem, vel in præiudicium Sux Seren., & contra formam præsentium statutorum, & Sua Mag. cogat omnes sincerè balotare, vel sic, vel non, & partes possint solum poni p suam Magnificenciam, vel per Prouisores.

¶ De Ordine Consilij generalis, Cap. 103.

ITEM statuimus, quòd omni anno in festo Sanctæ Crucis tertia mensis Maij iuxta gratiosissimam concessionem statim post prandium conuenire debeat Consilium generale, citatum die præcedenti per officialem, & per cāpanam Turris more antiquo congregatum, in quo interuenire debeat unus p quaq; domo, & foco, qui sit de communi nostro, & sustineat onera, & factiones reales, & personales in communi, qui non sit minor annis viginti, & uno, sub poena librarum trium marani, si iusta causa non fuerit excusatus cognoscenda per tres dies post per Mag. D. Prætozem, non possit tamèn esse prouisor, nisi compleuerit annum vigesimumquintum, quæ poena applicetur Censurati, & subito notetur in libro consiliorum eodem instanti, & D D Prouisores, qui fuerint creati, teneantur de suo, si illam non exegerint, & si pater familias domus fuerit uiuus, sanus, & non decrepitus, ipse uenire teneatur in consilio, si verò fuerit decrepitus, vel egrotus, vel absens à patria, tunc filius eius natu maior, qui reperietur in Terra ueniat in Consilium, non minor tamèn annis vigintiuno, & habeat vocem. Filius tamèn familias seorsum à patre degens, tenens locum, & focum separatim, sustinens onera, & factiones in communi intret in consilium, & habeat uocem, ætatis tamèn vtriusq;.

Et

STATVTA

¶ Et si quis de consilium Roboreti extra Terram in alio consilium habitauerit, talis non possit uenire in Consilium, sed vacet, sine tamen praedictio Iurium suorum, donec uenerit habitatum in Commune nostrum.

¶ Item si quis de communi steterit cum alio, vel uti factor, vel famulus non possit talis uenire in Consilium, donec cum alio steterit.

¶ Item si plures habitantes simul facientes focum, simul electi fuerint pro Consiliariis, vel in Consilio generali, vel de trigintauno, possint, & debeant balotari, sed vnus ex eis solus, qui plura habuerit suffragia remaneat de Consilio, & non alius, dummodo sit etatis superscriptae, & habeat tot suffragia, ut possit esse de Consilio.

¶ Legitimato autem Consilio, ut moris est publicetur proclama mandato D. Prætoris iuxta consuetudine, quod inuolabiliter obseruetur, sub poenis de quibus in eo.

¶ In quo Consilio generali ad praesentiam Mag. D. Prætoris, qui pro tempore fuerit, fiat electio per scrutinium ad aurem cuiuscunque de melioribus, & sufficientibus ad gubernandam Communitem, & Prouisores stent in vicino ad eligendum, & possint eligere, si quis probus, & grauis, & idoneus vir omni missus fuerit per incuriam, & scrutinium publicetur, & eo publicato, quilibet in eo electus balotetur, & ultra quatuor Prouisores existentes, qui absque balotatione remaneant de Consilio pro anno futuro, alij viginisepse, qui plura habuerint suffragia in balotatione remaneant de Consilio, itaut Consiliarij sint triginta, & vnus Prouisoribus praecessoribus comprehensis. Et facto, & publicato scrutinio, si quis uenerit pro iurando Consilium cepta balotatione non admittatur, sed abeat.

¶ In balotando quilibet sedeat ad locum suum, & fideliter, & sincerè balotet de sic, vel non, non retinendo balotas sub poena unius Rainensis applicanda Communitati, & priuationis de Consilio, & de Communi.

¶ Item quando quis balotabitur, & officialis dixerit talis balotatur ille, qui est eius affinis usque ad secundum gradum, vel eius agnatus, vel cognatus usque ad tertium gradum inclusiuè de Iure Ciuili exeat subito de consilio, & Maffarius qui erit pro tempore debeat stare ad osium Consilij, & tenere computum exeuntium, & Cancellario rescribere fideliter numerum, & qui non exierit cadat ad poenam librarum triuimarum, applicandarum communitati, & exigendarum per DD. Prouisores futuros, sub poena solvendi eas de proprio, & qui exierint non possint reddere in Consilium, nisi expleta balotatione eius, & apportatis buxolis ad mensam Mag. D. Prætoris, & Prouisorum.

¶ Item si quis uoluerit in eo Consilio aliquid dicere, debeat surgere, & ire ad cathedram, quae ponatur, & ordinetur uacua ante D. Prætozem, & Prouisores, & ibi se expediat, & dicat, deinde redeat ad locum suum, & postea alij ueniat, & dicat, sed uno loquente, ceteri sileant, quietè audiant eum, & Dñi Prouisores curent hoc obseruari ad vnguem, ne confusio, tumultus, & strepitus fiat, & qui aliter fecerit, & non seruauerit hunc ordinem, cadat ad poenam arbitrio D. Prætoris illico p D. Prouisores futuros exigenda si fuerit pecuniaria, poena.

pœna soluendi de proprio, & ultèrius possit, & debeat D. Prætor procedere criminalitèr contra eos, qui contrafecerint contentis in proclamate in consilio generali publicato.

¶ Item quòd facta balotatio de uno quoque numeretur publicè, & apertè, & uideatur super mensa per Mag. D. Prætozem, & Prouisozes. & fidelitèr notetur per Cancellarium omnibus videntibus, sedentibus tamen ad locum suum, non currentibus ad mensam D. Prætoris.

¶ Item statuimus, & ordinamus, quòd factò, & lectò Consilio de trigintauno vsupra, Consilium generale licentietur, & restet Consiliu de trigintauno, & si ex eis fuerint in Consilio vigintiduo computato Mag. D. Prætoze, quòd fiat scrutinium, & electio pro nouis Prouisoribus faciendis, inter quos possit etià eligi absens, dummodo sit de Consilio trigintaunius, alitèr non possit eligi, & ex electis, & balotatis, qui habuerint plura suffragia remaneat, & fiant Prouisozes pro anno futuro, in qua balotazione seruetur vsupra, quòd assines usque ad secundum, & cognati usque ad tertium gradum exeant, sub pœna de qua supra, & Massarius obseruet, & referat Cancellario, & qui remanserit Prouisor non possit refutare officium, sub pœna Rainensium quinquaginta applicanda Communitati, & exigenda per Dños Prouisozes, sub pœna soluendi tantundè de proprio, nisi ex aliqua causa legitima cognosceda per Mag. Dominum Prætozem.

¶ Item quòd Consilium de trigintauno fiat semper per illos, si usque ad vigintianum poterunt haberi ultra Mag. D. Prætozem, itaut cum eo sint vigintiduo, & sic Consilium censeatur esse legitimè congregatum.

¶ Item quòd pulsata campana Consilij more solito per conueniens spacium medię horæ, vel circa, si quis ex Consilio citatus personalitèr non uenerit, & præsens fuerit, sine iustà causa cognoscenda per D. Prætozè, subito condemnatur per Dñu Prætozem in carantanis triginta sex, & condemnatio scribatur illicò in libro Consiliorum, subito pignora ei leuentur per officialem de commissione D. Prætoris, & vendantur libera, & si Dñi Prouisozes pro tempore non fecerint eum talem subito pignorari, & pignora eius apportari, & vendi, cadant ipsi ad pœnam dupli, applicanda Communitati.

¶ Item quòd quilibet de Consilio, etià quòd non fuisset citatus, si tamèn senserit campanam Consilij possit venire, & intrare Consilium.

¶ De modo, & ordine seruando, quando quis uult effici Ciuis Roboreti.

Cap. 104.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quisque, qui uoluerit fieri Ciuis hui⁹ Terræ, in primis, & ante omnia debeat pungere suam supplicationem in scriptis Dñis Prouisoribus ipsius Communitatis, qui pro tempore erunt, & in ea narrare illud quòd petit ab hac Spect. Communitate, & quòd Prouisozes habeant benè, & diligentèr examinare dictam supplicationè, & conditionè personæ petentis fieri ciuis, & etià uitam, & mores suos, & si inuenerint dictum supplicantem esse hominem laudabilè dignum, vt acceptetur in Consilium.

STATUTA

tunc dicti Prouisores, & non aliter debeant facere congregare consilium de trigintauno huius Communitatis, in quo legatur ipsa supplicatio, & per eos declarentur, & manifestentur conditiones illius, qui pretendit fieri ciuis, & esse dignus tali ciuitate, & postea ponatur pars an talis debeat fieri ciuis, vel non, cum conditionibus suprascriptis, & infra scriptis;

¶ Quod primum in fauorem suum habeat de quinque partibus totius suprascripti Consilij de trigintauno, quatuor partes.

¶ Item si remanserit per balotationem ciuis, quoddam in continenti teneatur, & sit obligatus exbursare ducatos quinquaginta auri in prompta, & numerata pecunia, nec possit balotari nisi prius exbursauerit dictas pecunias, quæ pecunie esse debeant Sp. Communitatis si remanserit Ciuis, & si non remanserit, quoddam dicti ducati ei restituantur.

¶ Item quoddam ultra suprascriptum ordinem ille, qui sic remanserit Cinis habeat iuramentum in ipso Consilio, Deunquam per aliquod tempus aliquo modo, vel exquisito colore non esse contra Statum Sereniss. Principis Maximiliani D. D. nostri Clementissimi, nec machinari statui, aut persone sue aliquid damnosum, & unquam directè, vel indirectè, non esse contra honorem & utilitatem præfate Communitatis, nec contra ordines, statuta, & privilegia, & gratias suas, sub pena priuationis Ciuitatis ipso facto, & ipso iure, & amittendi dictos ducatos quinquaginta.

¶ Item teneatur habitare in Terra, siue Burgis Roboreti ad minus menses sex quolibet anno, sub pena priuationis munerum, & honorum, atque utilitatum pro tempore quo non habitauerit vsupra, iuxta etiam statutum Cap. 128, & si steterit absens infra suprascriptos sex menses, quoddam tamen teneatur sustinere pro rata sua omnes facti onus, & angarias expensas occurrentes tempore quo steterit absens, excepto quoddam si fuerit creatus in aliquo magistratu, quoddam in eo casu non stet obligationi lex mensium, nec angariarum personalium, sed solum realium, & talis absens, pro sex mensibus debeat stare pro rata suarum angariarum, quæ eum tangunt realiter, & personaliter taxæ, quàm facient Prouisores, qui illo tempore erunt, aut ipsorum maior pars super facultatibus suis, & si non habuerit bona stabilia, & esset persona indultuola, si occurrerit onus aliquod reale, aut personale, ordinarium, aut extraordinarium debeat soluere omne id, quoddam Prouisores qui illo tempore erunt taxabunt, & ipsi sunt, qui habeant taxare ea onera.

¶ Item quoddam omnes illi, qui non sunt de Consilio generali Terræ Roboreti præsentis, & futuri, nisi fuerint facti Ciues vsupra, non possint gaudere, nec frui aliquibus immunitatibus, utilitatibus, honoribus, beneficiis, nec aliqua re communi, sub pena librarum quinque marani pro qualibet vice, qua reperitur contrafacere, & pro quolibet contrafaciente, & rescindendum damnum Communi secundum æstimationem Prouisorum, et aliquis non possit quoquomodo in contrarium loqui, quin ad unguem seruetur præfatus statutum, quando quis voluerit fieri Ciuis, pena ducatorum quinquaginta, et priuationis Consilij per decem annos,

¶ Item

¶ Item qui non fuerit de legitimo matrimonio natus nō possit quomodo fieri Cuius, & nec per successionem, pœna nullitatis, & pœna ducatorum quinquaginta, qui pro tali faciendo loqueretur.

¶ De Fœminis succedere non debentibus in Communi, & Iuribus communalibus. Cap. 105.

ITEM statuiamus, & ordinamus, quod sicut ab antiquo est obseruatum in Roboreto, quod nulla sœmina succedat in iuribus, & bonis Communitatis, & communalibus, ita etiã deinceps seruetur, & seruari debeat in omnib⁹ alijs villis, & Communibus totius Iurisdictionis. Sic deputati ipsorum Communiũ ad hac statuta reformanda retulere, ita fuisse in omnib⁹ eorum villis conciliũ utinacis D. q. Beneuenui notarij ad hoc deputati reperitur.

¶ De officio Prouisorum Sp. Communitatis Roboreti, & Massariorum, & Iuratorum in villis. Cap. 106.

STATUIMUS, & ordinamus, quod omni aſſo creato Consilio de trigintauno Roboreti, ac Prouisorib⁹ creatis, quãprimũ dicti Consiliarij, et Prouisores iurare debeant in manib⁹ D. Prætoris de fidelitate erga Sereniss. Principẽ Regnantẽ D. D. nostrũ gratiosiss., & de fideliter, & diligenter te gerẽdo in officio suo, ad publicã utilitatẽ, & de illa preferenda priuatã utilitatẽ, sine aliquo respectu, & de utilib⁹ Communitati temper procurandis, inutilibus verò prætermittendis. Subitoq; teneantur ad honorẽ, & reuerentiã Dei, actimore dũq; Diuinæ Maiestatis accipere præmanibus Reſcriptum Spiritualiſſiſſiſſi ad Sp. Communitatẽ, quod est in Archiuo, & discurrere, ac recognoscere illa, cunctiq; sua diligentia curare, quod omnia, & singula suũ formantur effectũ, & non negligantur, sed obseruentur, atq; exequantur ad anguem, nẽ Religione neglecta contingat nobis, quæ contingerunt ijs, qui ea neglecta, etiã quod fuerint magna potentie, & Imperij corruerunt, ac destructi fuerint.

Præterea teneantur curare, ut in oppido Roboreti sũt prouisũ de idoneo Præceptore Grammaticæ, atq; Arithmeticæ quãdo nō adesset alius, vel alij, qui officio Præceptoris fungeretur, & possint D. D. Prouisores med. are aũthẽ D. Prætoris p̄hibere, sub pœna arbitraria pecuniaria, ne alij exercẽas officii Præceptoris in oppido Roboreti, & Burgis præter eũ, qui a publico fuerit induct⁹ nec nō p̄uidere de cõonatore p̄ tẽpore quadagesimali. Similitẽr teneantur curare, & facere Massarij, & Iurati in villis in spiritualib⁹ spectantib⁹ ad eos si quæ habẽt.

Teneantur autẽm, rãm Prouisores Roboreti, quã in Massarij, & Iurati, alijsq; administratores in termino unius mensis post finis officii reddere rationem omnib⁹, quæ de int̄oib⁹ Communitatis ad ipsos, siue eorũ exactores, vel Massariũ p̄uenerint, personis, quæ fuerint ad hoc deputatæ a Sp. Consilio de 31 Roboreti, & in villis ab eorũ Regulis, sub pœna Rainen. viginquinq; Sp. Communitati applicanda, & nihilominus teneantur dictam rationem reddere, nisi iusta causa t̄erint impediũ, per Dñm Prætorem cognoscendũ.

F ¶ Sta.

STATUTA

¶ Statuentes quòd Dñi Prouisores non possint se absentare à Roboreto ultra tres dies sine licentia D. Prætoris, sub pœna librarum viginiquinque, quæ licentia non possit concedi omnib⁹, itaut semper duo sint præsentès Roboreti, & in Iurisdictione.

¶ De Iuramento Comitatus, & officialium, & de fideiussoribus eorum Cap. 107.

ITEM si militer curare, quòd statim Comitatus D. Prætoris, & officiales Curie sue omnes, & singuli iurēt, & præstēt fideiussiones suas ordine infrascripto.

¶ Primo Cavalerius, qui pro tēpore tuerit per Mag. D. Prætozem conduct⁹ iurare teneatur in manibus D. Prætoris ipse, & famulus, si famulus habuerit, vel v. Comitatus fideiuitatē Serenitati sue Dño nostro gratiosiss. & de exercendo officium suum fideiuitē, diligenter, & sine respectu contra quemcūq;

¶ Item quòd præstet fideiussionem sufficientem pro se, & famulo de se geiēdo in officio suo fideiuitē, aliquem non fraudando, & de soluendo id quod debebunt in suo officio quibuscūque.

¶ Item quòd ipse Comitatus, & famulus si uoluerint possint exercere officium officialis, modis tamē, & mercedibus officialium, de quibus in statuto.

Quòdque officiales omnes, & singuli iurent de fidelitate in manibus D. Prætoris Serenitati suæ, & ipsi Mag. D. Prætori, & de exercendo ipso officio suo, sine respectu, & fraude contra quemcūq;, & de seruando capitula infrascripta.

¶ Primo, quòd præstent bonam fideiussionē de administratione fidei in suo officio, & de repetendis.

¶ Itē quòd quilibet officialis teneatur facere custodiā, & guardiā continuā p unā hebdomadā, sub pœna librar. 5 marani, seu carceris arbitrio D. Prætoris.

¶ Item, quòd quilibet officialis finita hebdomada sua debeat mundare, & scopare Palatium Mag. D. Prætoris, ubi ius redditur, & Logiam ante Palatium, sub pœna carantanorum decem.

¶ Item quòd officialis, qui fuerit de guardia non possit recedere de Terra, & Burgis sine licentia D. Prætoris, sub pœna librarum decem maranensium.

¶ Itē quòd pulsata Cāpanella Palatii, quilibet officialis, qui fuerit de guardia statim currat ad Mag. D. Prætorē, & si ad longū pulsaret ultra solitū, debeant eū ceteri officiales, qui fuerint in Terra, & audierint statim currere ad Prætorē,

sub pœna unius Rain. p quolibet, & quilibet vice, & carceris arbitrio D. Prætoris.

¶ Itē quòd dieb⁹ festiuis omnes officiales, & Comitatus teneantur se præstare Mag. D. Prætori tempore missæ sue, nisi habuerint licentiam, vel iussū impendentū cognoscendū per D. Prætorē, & comitatus S. Mag. ad Ecclesiā, &

Missam, & post Missam auditā ad Palatium, et alio ubi opus fuerit, sub pœna unius Rainensis pro quolibet, et quolibet vice, et carceris arbitrio ut supra.

¶ Item sint obligati quotiescūque fuerint vocati à Comitatus ire cum eo, & exequi ea, quæ per Dominum Prætozem sibi imponuntur,

sub pœna standi in carcerem arbitrio Domini Prætoris ut supra.

& sub poena periurij non debeant reuelare alicui, vel per se, vel p alios aliquo modo, vel aliquo signo, quæ sibi commissa fuerint si haberent in communi-
ne capiendi aliquem, sub prædictis penis, & alijs à iure comuni indigendis.

Item quòd sub eadem poena sint obligati denuntiare offi-
cio Cancellarij pignora uetita, & distributa, rixas, & maleficia omnia, quæ uiderint, & uoc-
runt, vel audierint quantocius poterunt.

Item quòd habeant, & lucrentur partem suam eorum, quæ sibi applica-
buntur per proclama Mag. D. Prætoris, & secundum antiquissimam consue-
tudinem habeant, & consequantur officiales dimidiam condemnationis pro
ucto, & distributo quocunque, quòd officio reuelerint.

¶ De Sindicatu in Dñum Prætozem.

Cap. 108.

ITEM statuimus, quòd Prouisores, qui pro tempore fuerint teneantur cura-
re, quod finito officio Mag. Domini Prætoris indicatus solitus, & consue-
tus Com munitati omnino fiat de Mag. Dño Prætoze, & Caualezio suo, iuxta
præuilegia, & more obseruatumissimum laudabile, & utilem si huic Iurisdictioni.

¶ De Sindicatu per Dominos Prouisores in Cancellarium,
& officiales

Cap. 109.

ITEM statuimus & ordinamus, quòd DD. Prouisores teneantur indicare
Cancellarios, & officiales durante tempore sui officij eorum, & etiã eo
finito, ut sibi, & quoties uilum fuerit expedire, & nullo modo patiantur ex-
tortiones aliquas fieri contra subditos, & pauperes Iurisdictionis, & si quæ
fierent eas inquirere, & punire pro officio suo, reſeruata maiori castigatione
Mag. D. Prætori, ultra cognitionem Dominorum Prouisorum.

¶ De Massario creando omni Anno.

Cap. 110.

STATUIMUS, quòd Consilium de triginta uno in primo Consilio post Con-
siliū generale creare debeant Massarium nouum idoneum, & sufficere
proponendum per Dños Prouisores, cum salario à Sp. Consilio deputando,
qui sic creatus, & approbatus, teneatur iurare de officio suo fidelitèr, & sine
fraude exercendo, ac de ratione reddenda eorum, quæ ad eius manus peruene-
rint, & insuper præstare idoneam fideiussorem principaliter, & insolidum
cum debitis renuntijs auth. præſente C. de fideiussoribus, ac etiã de obedi-
endo DD. Prouisorib⁹ in omnibus occurrentijs Spectabilis Communitatis.

¶ De Ædilibus

Cap. 111.

STATUIMUS, quòd Prouisores noui teneantur cum prædictis creare
Ædiles Spectab. Communitatis probos, & sufficientes, de Consilio
unum si potent haberi, & collegam panter de Communitate, cum non sit

F 2 offi.

S T A T U T A

officium in una Republica magis gratum Deo, quàm istud, si Christianè sit, & teneantur Domini Prouisores ab ipsis Edilibus creatis accipere Iuramentum de fideliter exercendo officio suo sine aliqua fraude, iuxta ordines, & preclara, quæ solent fieri de mandato D. Prætoris ad instantiam Prouisorum, & idem seruetur in villis Iurisdictionis.

¶ Quòd nemo contradicat, aut iniurietur Edilibus. Cap. 112.

STATUIMUS quòd nemo contradicere audeat Edilibus uolentibus facere officium suum, tam in via, quàm si uoluerint domum intrare, inquirere, & ponderare, sub pœna Raineriorum quinque de verbis, & decem de factis, cognoscenda per Prouisores in Roboreto, & Massarios, Iuratosq; villarum in villis, & applicanda iuxta eorum ordines. Si uero aliquis intulerit in curiam uerbis, vel factis contra Ediles, puniatur per Dominum Prætozem iuxta statutum inferius registratum.

¶ De Districtoribus. Cap. 113.

ITEM statuimus, quòd Prouisores noui debeant creare duos Districtores idoneos de Communi accipiendo ab eis Iuramentum de fideliter, & sine fraude exercendo officio suo.

¶ De Saluarijs creandis. Cap. 114.

ITEM statuimus, quòd Prouisores teneantur creare quinque saluarios computato uno ad guardiam locorum Sancti Illarij de ijs, ad quos per totam spectat saltaria, vel forentes, si per Consilium concluderetur sic fieri, & si is, ad quem per totam spectat saltaria non esset idoneus, vel sufficiens, vel alius idoneus, non præsentaretur ipsis D D. Prouisoribus, quòd Prouisores provideant de idoneo, expensis non idonei, qui quinque saluarij custodiant, & obseruent Campaneam Roboreti, tam in Monte, quàm in plano, comprehendendo, & custodiendo loca Sancti Illarij, & sua in illa contrata, quæ sint prout sub communi, & Regula Roboreti, & ita intelligantur esse, & regulentur per Commune Roboreti, non obstantibus quibuscunque in contrarium, & ipsis quinque soluatur id quòd Consilium decreuerit. Cum hoc quòd custodiant, & stent ad custodiam per totum annum prout, & vicini nostri faciunt, ad conseruandam Campaneam nostram, & fructus, & ad obuiandum tot damnis, & latrocinijs, quæ fiunt, & contingunt nobis. Quòd si nesciuerint consignare damnatorem, vel damnatores, si de die fuerit damnum datum, teneantur reficere de suo, & præsumatur damnum datum de die, nisi aliter, aut per testes, aut per coniecturas constiterit attenta qualitate damni, et loci, quòd resideat in animo Domini Prouisorum.

¶ De

¶ De proclamationib⁹ faciendis per Prouisores omni anno Cap. 115.

STATUIMUS quòd Dñi Prouisores creati teneantur in initio officij fieri facere proclamationes prout uidebitur expedire, eorumque copiam presentare Edilibus, Saltuarijs, & districti iuribus in spectantibus ad officium suum, tam circa campaneam, & terminos Communium, quam circa gubernium, & administrationem politicam Roboreti, circa victualia, & circa omnia, quæ consistunt in pondere, & mensura, & alia concernentia officium suum iuxta proclamationes, & ordines factos, & fiendos secundum exigentiam temporum, præuia semper aũthe, & mandato D. Prætoris, & idem in villis obliuatur.

¶ De Sindico Communitatis.

Cap. 116.

ITEM statuimus, quòd Dñi Prouisores in primo Consilio, quòd fecerint teneantur provide de Sindico, qui Communitatis iura defendat, tam agendo, quam defendendo, cum Iuramento de fidelitè, & diligenter exercendo officio suo, cum lucro à conuictis, & succumbentibus cum communitate.

¶ De ponderibus, & mensuris tenendis iustis, & bullatis. Cap. 117.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quilibet uendens, aut emens, debeat tenere pondera, & mensuras iustas, & iusta ad mensuram Roboreti, & bullatas omni Regimine bullo Dñi Prætoris, & campioni, siue marcos paruarum bilanciarum sint ferri, aut ottoni, non autem plumbi, & uendere, et emere omnia ad iustum pondus, et mensuram, sub poena unius Rainensis pro quaque vice, & perdendi res, & tales mensuras, & pondera iniustas, & iniusta, et accusator dimidiam lucretur.

¶ De uendentibus vinum ad minutum, vel ingrossum. Cap. 118.

STATUIMUS quòd uendentes vinum ad minutum, vel ingrossum teneatur illud uendere ad iustam mensuram bullatam signo Domini Prætoris, sub poena perdendi vinum, mensuram, & duos Rainenses pro qualibet uice. Qui uero uendere uoluerit vinum ad minutum, non possint illud uendere, nisi prius fuerit æstimatum per Ediles, & in casu grauaminis per Dños Prouisores, & in villis per Iuratos, & Massarios, sub poena in casu contrasfactionis unius libræ marani pro quaque messia, & si quis uendiderit pluribus personis vinum ad minutum inæstimatum uisupra, irat non possit haberi certa scientia quantitatis vini uenditi, possit puniri arbitrio Dominorum Prouisorum, vel Iuratorum, & Massariorum in villis, ita tamen, ut poena non excedat summam Rainensiam octo in totum, & accusator lucretur dimidiam in prædictis casibus.

STATVTA

¶ De Vendentibus Panem.

Cap. 119.

ITEM statuiamus, quod quilibet uendens panem, primo teneatur illū benē gubernare, & calmerium Roboreti seruare, quod calmerium intelligatur, vt pro quolibet itario tritici pistorēs teneantur dare libras quadraginta octo panis albi puri, beneq; cocti, & fabricati, prætio quo successiuis temporibus triticum venditum fuerit, & dictum calmerium detur pistorib⁹ congruis temporibus per Aediles, de commissione Dñorum Prouisorum. Secundo illum signare signo particulari, sub pœna perdendi totum panem, & solucndum valorem eius, panis cuius, & pœne dimidia sit inuentoris. Et vltierus pīstōres teneantur semper habere panem uenale, & vendere emere uolētib⁹, sub pœna librarū 25, & minus arbitrio DD. Prouisorū, vsq; ad libras decem,

¶ De pane uenali ostendendo Caualerio communis. Cap. 120.

ITEM statuiamus, quōd Caualerius communis possit semper videre panem, quem aliquis fecerit uenalem, quem habet non solum super banchetū, sed in domo, & illum ponderare, ne pauperes fraudentur, & si reperierit eum non esse ad pondus debitum, debeat auferre totum panem, & similiter nos consignatum,

¶ De Corio, vel coramine vendendo.

Cap. 121.

STATUIamus, vt quilibet uendens corium, siue coramen teneatur illud vendere iusto pondere, non madidū, seu vt vulgo dicitur bazo, nec excessiuē foratola oneratum, seu alia immunditia arbitrio Prouisorum, & Iuratorum, ac Massanorum in villis, sub pœna perdendi corium, & Raimensem unum pro qualibet vice, cuius dimidia sit accusatoris, vel inuentoris.

¶ De Molendinarijs, seu Molitoribus.

Cap. 122.

STATUIamus, quōd nullus Molendinarius non debeat sedere, neq; equitare super bladū, nec farina, sub pœna librarum quinque marani pro qualibet uice, cuius tertia pars sit accusatoris, quod bladum teneatur ad Molendinum conducere, & deinde ad domum macinantis. Quilibet verō Molendinarius debeat habere, & tenere mensuras suas V; starium, quartam, cuppum iustas, & bullatas signo D. Prætoris, sub pœnis vt in statuto cap. 239, statuti autē nequaquam, sub pœna unius Raimensis pro quaque vice, qua fuerit inuenta, & nihil pro molitura possit accipere ultra cuppū pro stario cuius uis generis, & unum cuppum pro stario fursurum, seu remolarum, sub pœna librarum quinque marani pro qualibet vice, qua contrafactū fuerit. Præterea nullus Molendinarius debeat macinare in die festo de præcepto, nisi post transactā horam Aue Merie vespertinae, sub pœna librarum decem marani, cuius tertia pars sit accusatoris, & Dominus teneatur pro famulo in omnibus casibus prædictis, & pater pro filio. Nullus autē Molendinarius audeat facere aliquam falsitatem, seu fraudem in blado, nec in farina, nec in sacco, nec aliter quo-

quocumq; alio modo quempiam fraudare, siue permutando bladū pro bladū, aut farinam pro farina, seu aliud, sub pena librarum viginti pro qualibet vice, cuius tertia sit accusatoris, ac etiā pena falsi arbitrio Dñi, Prætoris, & in quolibet prædictorum casuum teneatur restituere damnum passio.

¶ De Circulis, perticis, remis, & lignis pro vineis. Cap. 123.

STATUIMUS, & ordinamus, quod remi cuiuscunque sortis, & Circuli, & perticæ ex quibus fiunt etiā carozzi, starlexerij, canteroli, pali, colligæ non conducantur extra Iurisdictionem, exceptis remis, qui sunt necessarij ad abducendum Rates, secundum qualitatem Rarium, quæ fiunt pro mercibus, sub poena emptori amittendi remos, circulos, perticæ, caroties, & alia vignalmina supra dicta, & carentinos duos pro remo, & quatuor pro quaque fasso circulo, seu mazzo perticarum, & carentinos tres pro quoque starlezario, latono, columna, vel fasso palorum, & canterolorum, & amittendi etiā dicta legnamina, quarum poenarum dimidia sit accusatoris, vel inventoris, cui credatur si fuerit bonæ conditionis, & famæ cum uno solo teste fide digno, alia verò dimidia sit Sp. Communitatis, iuxta etiā comminationes Excell. Superioritatis.

¶ De Barotij lignorum, & fascibus non emendis ad reuendendum, & non conducendis extra Iurisdictionem, Cap. 124.

STATUIMUS quod nullus emat in Roboreto, & Burgis barotia lignorum, & fasses, ac etiā cineres pro reuendendo, nisi post meridiem, sub poena amittendi tales res, & ualorem, seu præuium illorum. Statuentes etiā, quod huiusmodi ligna, & cineres non possint transmitti, vel conduci extra Iurisdictionem, sub eadem poena amittendi res ipsas, & medij Rainenfis, cuius dimidia sit accusatoris.

¶ De Mercede operariorum. Cap. 125.

QUIA merces operariorum non possunt taxari, & liquidari uniformiter, quia & quæ sunt necessaria ad victum, & usitum pro diuersitate temporis accipiunt incrementū, ac diminutionem patiuntur, quod si supra dictis mercedibus aliqua introducta orta fuerit D. Prætor, tam operario, quam illi cui operæ præstite fuere tamariam Iustitiam administret, tam in taxando, & liquidando, quam in condemnando. Statuentes quod si quis promiserit operas suas pro certa die, non uenerit iusta, & legitima causa non impeditus cognoscenda per Dominum Prætozem, si fuerit operarius manualis condemnatur in medio Rainenfe, si autem fuerit bubulcus, qui promiserit cum bobus operas suas, & non uenerit die conuenta condemnatur in uno Rainenfe, quæ poena applicetur parti cui operæ fuissent promissæ, nisi legitima causa fuisset impeditus, cognoscenda visup. a.

¶ De

S T A T V T A

¶ De Terminis recognoscendis omni Anno per districtores. Cap. 126.

ITEM statuimus, quod Prouisores debeant curare, quod omni Anno per districtores suos cum saluarijs omnes termini communis cum confinibus uideantur, & recognoscantur, & si quid occuparetur, curare reparationem, similiter teneantur facere Massarij villarum, & montanearum.

¶ De vijs per Communia, & in Terra aptandis,
& tenendis mundis. Cap. 127

ITEM statuimus, quod quodlibet commune Iurisdictionis teneatur tenere apertas, & adaptatas vias publicas, & pōtes quatenus capit suū commune, sub poena Rainensium quinque pro qualibet vice, & damnorum, & interesse, quod aliquis forensis, vel alius pateretur ex eorum defectu, & in Terra, & Burgis nemo habeat, & teneat gurgitem, vel letamen, sub poena unius Rainensis quoties fuerit sibi commissum, quod auferantur, & tollantur gurgites, & letamen, & id non fecerint in termino trium dierum: Et adaptationem istarū viarum, & pontium in Terra vel villis possint Dñi Prouisores, & Massarij in villis committere magistris, muratoribus, bubulcis, quod ad illud faciendū ueniant, prout expedire eis uidebitur cum mercede tamē debita, & penam imponere possint carantanorum viginti talibus, & illam exigere ab eis, si noluerint subito parere, & quam possint subito augere usque ad mediū Rainē. Et si inuenerint aliquem oblitum, nec aliquis cui fuerit præceptum, possit se excusare prætextu alicuius privilegii, vel alterius cause, quo minus obediat habita condigna mercede, & si Dñi Prouisores, vel Massarij in villis postea fuerit sibi notificatum neglexerint opus necessarium perficere, tunc ipsi incurrant penā Rainen. duorum pro quolibet, et qualibet vice.

¶ De non habitante in Communibus. Cap. 128.

ITEM ad beneficium totius Iurisdictionis statutū est, quod si quis de aliquo Communi Iurisdictionis habitans uerit ad habitandum extra commue in alio loco cum familia sua, & non reliquerit aliquem loco eius, qui pro eo sustineat onera, & factiones ad quas ille teneretur, non possit gaudere officio, bonis, & utilitatibus communis in aliquo, tñ presentib⁹, quā futuris, donec redierit, & habitauerit, & ille tamē talis non possit ad officiū communis admitti.

¶ De immunditijs in Rugiam non mittendis. Cap. 129.

STATUIMUS ad vniuersale beneficium, quod supra Rugiam interiorem, ex qua aqua sumitur pro uictu, & ex qua animalia bibunt, nemo habeat latrinas, vel seclaria, vel similes immundicias confines, & exeuntes, vel exeuntia in dictam Rugiam, vel etiā in viam publicam, & si quis habuerit remouetur sub poena Rainensium viginti quinque pro qualibet vice qua fuerit contrafactū cuius dimidia sit accusatoris, & idem intelligatur statum de Rugia exterioris.

¶ ad molendinū DD. de Benis subtus Monasteriū s. Catherinæ Capucinoꝝ.

¶ De

¶ De Igne.

Cap. 130.

ITEM statuimus, quòd occurrente casu Ignis in Terra, & Burgis, quem Deus lauerat, aut in villis, de die, aut de nocte, quòd subito ille qui habet curā horologij currat ad Turrim, & pulset campanam pro signo Ignis, Monachis ad campanas suas, & non cesset, donec sibi committatur per Prouisores, sub poena priuationis salarij eorum, & omnes Torcoloti, vel intus, vel foris, & qui portant vinum cum brentis, teneantur cum brentis currere, & portare æquam ubi erit ignis ut extinguitur, sub poena Rainensiu duorum pro qualibet vice, & Dillictores qui pro tempore erunt, sub eadem poena teneantur currere ad illos, qui habent currus, & plaustra, & eis committere nomine D. Pratoris, sub poena Rainensium duorum, quòd subito cum curru conducant æquam ad incendium, quam incurrant si subito non conduxerint. Et vt facilius possit occurrī tali infortunio, D. D. Prouisores teneantur facere provisionem expensis Communitatis de angarijs magnis, & scallis, quæ sient in loco publico, in duobus locis intus, & foris, quibus possint occurrentia occurrī tali infortunio ignis, a quo nos Deus liberet.

¶ De Reparijs Pratorum.

Cap. 131.

ITEM statuimus quòd Prouisores teneantur curare, quòd omnino siant reparia pratorum necessaria, & conuenientia expensis debitum, & quòd illa facta manuteneantur per eos, qui sunt debitores n. aut teneant, sub poena Rainen. viginti quinque, si per negligentiam eorum steterit quominus siant, & si per alios steterit ipsi Prouisores nomine Communitatis implorent officij, brachiumq; Mag. D. Pratoris, & cogant eos omnino ad ea quæ debent.

¶ De vendente Pannum, quòd sit obligatus dicere an sit madefactus nec ne.

Cap. 132.

ITEM statuimus quòd quilibet vendens pannum cuiuscunq; sortis non madefactus, teneatur dicere, & manifestare emptori quòd non sit madefactus sub poena amittendi pannum, & librum sex Roboren pro quaque vice.

¶ De Porcis non emendis pro reuendendo, nisi prius in Roboreto, & Burgis steterint.

Cap. 133.

ITEM statuimus, quòd nemo debeat emere porcos ad reuendendum, & pro reuendendo eos uiuos, & mortuos, nisi prius mercatores eorum tenuerint eos ad uendendum, & uenales per spacium saltem medij dici, sub poena peidendi porcos, & unum Rainensem pro quolibet.

¶ De non emendis bladis, aut alijs rebus apportatis ad uendendum, nisi post nonam, aut mane sequenti.

Cap. 134

ITEM statuimus, quòd nemo possit emere blada, neq; alias res, quæ conducuntur à forensibus ad reuendendum, nisi post nonam, si in mane conducta

STATUTA

ducta erunt, & nisi in mane diei sequentis, si in vespere præcedenti fuerint conductæ taliter quod stent in publico per medium diem. Et si reperiat, quod ante tempus prædictum aliquis tacite esset in concordio cum uenditore in fraudem utilitatis Communis, emptor amittat præteritum, & condemnentur in Rameasibus quinque, nisi specialius fuerit prouisum per proclama Domini Prætoris, cui eo in casu stetur, & poenæ committatur qualibet uice, qua fuerit contractum, credaturque cuiuslibet cum iuramento suo, & cum uno solo teste, acculator autem dimidiam lucretur prædictæ poenæ, & portantes tales res teneantur eas exonerare in plathea publica S. Marci, ibique exponere venales, & tenere per dicta tempora. Non intendimus autem per prædicta in aliquo derogare ordinibus Mercati, quod singula hebdomada fieri consuevit.

¶ De vendentibus Obsonia, & esculenta, & de Pharmacopolis. Cap. 135.

STATUIMUS, ut quislibet tenens Appothecam Roboreti, & in burgis, vel etiam villis Iurisdictionis, & uendens res, quæ manducantur ad pondus, vel ad mensuram, vel etiam ad oculum debeat tales res conducere primo bonas, reales, & sufficientes, secundo ad iustam mensuram, vel pondus, tertio pro prætio conuenienti, de quibus curam habeant DD. Prouisores Roboreti, Massarij, & Iurati in villis, eorumque Ediles secundum qualitatem rerum, & temporum, sub poenâ perdendi res, & Rameas duos, cuius poenæ dimidia sit acculatoris, & hoc ad occurrendum indifferenti aliquorum, qui uendunt tales res duplo plus iusto ualore.

Statuentes etiam quod singulis annis deputati ad Sanitaris officium à Sp. Consilio Roboreti, tempore congruo sicut pro uice, vel pluribus in edictis prius seu etiam Pharmacopolis fore libere peritis, si ita uisum fuerit expedire debeant sub unculo iuramenti reuideri Pharmaca omnia, simplicia, & ingredientia medicinalia, expurgando, & euicendo, seu effundendo, ac comburendo in utilia. Pharmacopolæ autem teneantur unculo sacramento, & debeant offendere, & parere facere prædictis deputatis omnia præmissa, sub poenâ perjurij, ac Rameasium decem incurrenda pro quolibet, & quaque uice, in casu contractions, & inobediencie, quæ uel non offenderint, uel etiam uiderit Pharmaca, uel aliquid de prædictis, quod non fuisse approbatum.

¶ De Captura, & uenditione piscium.

Cap. 136.

STATUIMUS, quod quislibet portans pisces cuiuscunque sortis a uendendum in Roboreto, teneatur primo illos portare ad D. Capitaneum, deinde ad DD. Prætores, postea uero ad platheam S. Marci, ibique super lapide pisces illos uendere prætio per Ediles, & in eorum defectum per Prouisores liquidando, sub poenâ unius Rameas, & perdendi totum piscem, toties quoties fuerit contratactus, cuius dimidia sit acculatoris.

Prohibentes expressè, ne quis cuiuscunque conditionis possit, uel debeat tam in flumine Athesis, quam leni in Iurisdictione Roboreti capere pisces (ut uulgo dicitur cum calcina de gala) uel alij, consiliis, siue etiam dare, ut dicitur passam piscibus, sub poenâ

Rat.

Rainen, quinq; pro quolibet, & qualibet vice, cuius dimidia sit accusatoris & si perseverauerit ultra primā vicē bāniatur p̄ añū, à Iurisdictione Roboreti.

¶ De Mercato die Sabbati in Roboreto.

Cap. 137.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd omnes mercatores tenentes merces, & Suppothecam in Roboreto, & Burgis omni die Sabbati, exceptis diebus festis de præcepto teneantur, & debeant post pulsatam campanā ad hoc deputatam se ad platheam S. Marci conferre, ibique exponere de mercib⁹, ac reb⁹ suis, & ibidem permanere usque ad alium pulsum campanæ, qui fit circa horā vespertorum, sub poena Rainensium 5, nisi fuerit aliter per Dominū Prætorē ordinatum, cuius poenæ medietas sit accusatoris, & residuū Sp. Communitatis Roboreti, concedentes auctoritatem Dño Prætori participato Consilio cum Prouisoribus mutandi, addendi, & alia faciendi prout eisdem melius & magis expediens visum fuerit ad publicam utilitatem circa ordines prædicti mercatū & pro eius executione, & conseruatione. In quo die mercati aliqua persona cuiusvis conditionis non possit emere res, vel merces alicuius foris pro reuēdendo in Roboreto, nisi post secundum pulsum campanæ, sub poena de qua supra, & applicanda, vt prædictum est.

¶ Statuentes, quòd aliqua piona alicuius conditionis, tam de Iurisdictione quā forensis non possit in tali die mercati pro causa ciuili peronaliter retineri, nec aliqualiē in rebus suis portatis ad dictum mercatum, nec in pecunijs de illis extractis impedire, sed possit libere venire, & redire cum persona, rebus, & bonis suis.

¶ Deniq; personæ, quæ portauerint merces, & alia bona in tali die mercati super ipso mercato, siue fuerint de Iurisdictione, siue forenses non possint eas, vel ea, quæ vendita non fuerint leuare de dicto mercato, nisi post secundum pulsum campanæ, sub eadem poena auferenda, & applicanda ut supra.

¶ De Nundinis infra annum fiendis.

Cap. 138.

STATUIMUS, & ordinamus, ad augmentum boni publici in Roboreto, & Iurisdictione, ut omni anno congruis infra scriptis temporibus fiant, & teneantur Nundinæ, nempe quolibet anno in die Ascensionis D. N. Iesu Christi, & diebus veneris, & Sabbati sequentis. Item in Dominica tertia mensis Octobris, in qua celebratur conlectatio Ecclesiæ S. Marci Roboreti, cū dieb⁹ lunæ, & martis sequentibus, & tertio in die S. Catherinæ 25 Nouembris, cū duobus sequentibus diebus, & sic dieb⁹ tribus pro qualibet vice, & quod fiat proclamata omni anno de mandato Mag. D. Prætoris, ad Dñorū Prouisorū instantiam, quando debent incipere, & quando finire, & qualibet mercator possit realiter venire cum rebus suis, & reddere, vendere, & emere ad libitū. Nec alicui mercator in dictis Nundinis, vel aliqua persona cuiusvis conditionis, exceptis bannitis a Roboreto possint, nec debeant retineri, sequestrari, nec conueniri à quocunque ex causa ciuili, vel ex aliquo debito publico, vel priuato, salvo quòd pro rebus mercantiæ, siue pro debito mercantiæ factis, vel

S T A T V T A

vel contracto in dictis Nundinis, tunc quilibet debitor possit sequestrari in bonis, & persona, & hoc ne fiat fraus, uel damnum mercatoribus ementibus vel vendentibus.

¶ Item statuimus & ordinamus ad hoc ut mercatores ad has Nundinas tuti, securi, uenire, stare, & redire possint, quòd si quis intulerit vim, vel iniuriam rebus, vel personis alicuius mercatoris præter, & extra formam iuris, & statutorum Roboreti, puniatur in duplum eius, quo aliter ordinariè ueniret puniendus secundum qualitatem delicti.

¶ De Calce vendenda ad pondus.

Cap. 139.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd de cætero Calx uendatur ad pondus, ita ut quilibet zerlinus sit librarum biscentum subtilium, qui zerlini sint bulati signo Dñi Prætoris, sub prena, tam in casu quo fieret fraus in pondere, quam si zerlinus non esset bullatus, unus Rancensis pro quolibet vice, qua tueret contractum, cuius tertia sit accusatoris, & reficiendi damnum passio, et si in dicta Calce repenterentur lapides coudi vulgo Toni nuncupati, teneatur venditor reficere, vel dandum tantum bonæ Calcis, vel in pecunia numerata.

¶ De Affictibus, & annuis redditibus.

Cap. 140.

ITEM statuimus, quod de cætero possint constitui, vel emi affictus, siue annui redditus in ratione ad minimum septem pro centenario, dum modo seruentur ad unguem conditiones, & requisita per extrauagantem, seu bullam Pij Quinti Pontificis editam de anno 1568, diei 14 Calend. february, aliter affictus constituti non valeant, neque teneant, nisi interuenerint requisita in ipsa bulla, cuius bullæ tenor est.

PIVS QVINTVS Seruus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.
Cum onus Apostolicae servitutis obeuntes cognouerimus innumeros celebratos fuisse, & in dies celebrari censum contractus, qui ne dum non continentur intra limites à nostris Antecessoribus eidem contractibus statutos, verum etiam, quòd deterius est contrarijs omnino pactionibus propter ardentem auaritiæ stimulum, legum etiã diuinarum contemptum manifestum præferunt, non potuimus animarum, prout tenemur saluti consulentes, ac piarum mentium petitionibus etiã satisfaciunt, tam graui morbo, lætectoque veneno salutari antidoto non mederi.

Hac igitur nostra constitutione statuimus censum, seu annum redditu creati constitui nullo modo posse, nisi in re inhobili habeatur, de sui natura fructifera, & quæ nominatim certis finibus designata sit. Rursum nisi uerè in pecunia numerata præsentibus testibus, & notario, & in actu calebrationis Instruementi, non autem prius recepto integro, iustoque pretio, solutiones, quas vulgo anticipatas appellant fieri, aut in pactum deduci prohibemus. Conventiones directè, aut indirectè obligantes ad casus fortuitos eum, qui alias ex natura contractus non teneatur, nullo modo valere volumus.

Quem.

Quemadmodum nec pactum auferens, aut restringens facultatem alienandi rem censui suppositam, quia uolumus rem ipsam semper, & libere, ac sine solutione laudemij, seu quinquagesime, aut alterius quantitatis, vel rei, tam inter uiuos, quā in ultima uoluntate alienari; ubi autem uendenda sit uolum⁹ Dñm census omnib⁹ alijs præferri, eiq³ denuntiari conditiones, quib⁹ uēdenda sit, & per mēse expectari. Pacta continentia morosum census debitorē teneri ad interesse lucri cessantis, vel ad cambiū, seu certas expensas, aut certa salaria, aut ad salaria, seu expensas medio iuramento creditoris liquidandas, aut rem censui subiectā, siue aliquā eius partē amittere, aut aliud lus ex eodē contractu, siue aliud de eo acquisitum perdere, aut in aliquā poenā cadere, ex toto irrita sint, & nulla. Imō & censum augeri, & nouū creati super eadem, vel alia re, in fauore eiusdem; aut personæ per eum suppositæ pro censibus temporis, vel præteriti, vel futuri omnino prohibemus. Sicut etiā a nullam⁹ pacta continentia solutiones onerum ad eum spectare, ad quem alias de iure, & ex natura contract⁹ non spectarent. Postemō census omnes in futurum creandos, non solum re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuosa in totum, vel pro parte effecta uolumus ad ratam perire, sed etiā posse pro eodem prætio extinguī, non obstante longissimi, etiā temporis ac immemorabilis iñio centum, & plurium annorum præscriptione, non obstantibus aliquibus pactis directē aut indirectē talem facultatem auferentibus, quibus, cumque uerbis aut clausulis concepta sint. Cum verō traditione præij reddit⁹ extinguendus erit, uolumus per bimestre ante id denuntiari ei, cui prærium dandum erit, & post denuntiam (intra annum tamen) etiā ab initio prætij repeti posse, & ubi prærium nec uolens intra bimestre soluat, nec ab inuito intra annum exigatur; Volumus nihilominus quandocunq³ redditum extingui posse, præuia tamen semper denuntia de qua supra, & non obstantib⁹ his quibus supra. Idque obseruari mandamus etiā, quod pluries, & pluries denuntiatum fuisset, nec unquam effectus sequutos fuisset: Pacta etiā continentia prærium census extra casum prædictum ab inuito, aut ob poenam, aut ob aliam causam repeti posse omnino prohibemus. Contractusque sub alia forma post hac celebrandos fœneratitios iudicamus, et ita illis propterea non obstantib⁹, quicquid, vel expressē, vel tacitē contra hæc nostra mandata dari, remitti, aut dimitti contingat, à seculo uolumus uendicari.

Hanc autem salutificam Sanctionem, ne dum in censu nouitè creando, uerū etiā in creato quocunq³ tempore alienando, modo post publicationem Constitutionis creatus sit in perpetuo, et in omnibus seruari uolumus. Declarantes prærium semel censui constitutum nunquam posse ob temporū, aut contrahentium qualitatem, seu aliud accidens, nec quo ad ultimo contrahentes minui, uel augeri, licet legem ipsam ad contractus iam celebratos non extendamus; Illos tamen omnes, in quos sub alia forma peruenierunt census hortamur in Domino, ut singulos contractus censuræ bonorum Religiosorum subiiciant, & animarum saluti consulant, Non obstantibus quib⁹ uis constitutionibus, & ordinationib⁹ Apostolicis, statutis, & consuetudinib⁹,

STATVTA

nec non priuilegijs, & literis, etiã per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac etiã nostris sub quibuscunque tenorib⁹, & formis, ac cum quibusuis clausulis etiã derogatorium derogatorijs, nec non irritantibus decretis ex quauis causa, etiã per modum legis vniuersalis, aut alias quomodolibet editis, siue in fauorem Vniuersitatum, Communitatum Col. legiorum, Congregationum, Cinitatum, & Locorum concessis, approbatis, & inouatis, quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro expressis habentes, quatenus directè, vel indirectè præsentì nostræ constitutioni in toto, vel in parte contrarietur specialitèr, & expressè derogamus, cæterisq^{ue}, contrarijs quibuscunque. Volumus autèm quòd præsentès in Cancellaria, & acie Campi flore publicentur, & inter constitutiones extrauagantes ppetuo ualituræ conscribantur. Et quia difficile foret præsentès ad singula quæque loca deferri, volumus, & etiã declaramus, quòd earum transumptis, etiã impressis manu alicuius notarij publici subscriptis, aut sigillo alicuius Prælati munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentib⁹ adhiberetur, si forèt exhibitæ, vel offensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis aßullationis statuti, mandati, Iudicij, hortationis, derogationis, declarationis, & voluntatis infringere, vel ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum, Dat. Romæ apud S. Petrum. Anno Incarnationis 1568, 14 Calend. Februarij Pontificatus nostri anno quarto.

Declarantes, quòd prædicto statuto non possit renuntiari aliquo modo, seu pacto, vel exquisito colore, etiã cum iuramento, quòd præsumatur ui, dolo, ac metu extortum, & qui huiusmodi renunciaciones, pactum, vel conuentionem fecerint, per quam detogetur præsentì statuto, incurrat ipso iure in poenam Raineritum viginti quinque, applicandam Spectabili Communitati Roboreti pro duobus tertijs, & alio tercio accusatori, in quam poenã incidisse censentur etiã notarij, qui Instrumenta confecerint contra formam, & dispositionem prædictam, & nihilominus censentur esse facta, & constituta secundum formam, & dispositionem de quã supra, licèt alitèr in Instrumento contineretur.

Declarantes præterea, quòd affictus hæcenus constituti in ratione quinque per centum non possint augeri, sed remaneant prout sunt constituti, & si contra prædictam formam essent constituti, debeant reformari, ita tamen ne affictus augeantur, & paritèr affictus olim constituti in frumento, uino, oleo aut alijs rebus reducantur ad taxam, & liquidationem in ratione quinque per centum. Porro si super prædictis affictibus, seu annuis redditibus ratione prætij, & assimationis, seu affrancationis propter pacta apposita, usurariam prauitatem sapientia controuersa moueatur, Domin⁹ Prætor additus decernat, & statuatur quòd iuris, & æquitatis ratio dictauerit.

¶ De Condemnationib⁹, & manifestis p Prouisores Roboreti, & Massarios,
& Iuratos villarum expediendis. Cap. 141.

STatuimus, & ordinamus quęcunq; manifesta, & condemnationes, quę
sunt per Prouisores Roboreti, & Massarios, & Iuratos villarum contra
damnificantes in Iurisdictione, & contra inobedientes, & committentes contra
ordines, & proclamationes, quę pro tempore fieri solent, & expediens uisū
fuerit ad instantiam DD. Prouisorum in Communitate Roboreti, & Massa-
riorum, & Iuratorum in villis Iurisdictionis in concernentib⁹ eorum officiū,
gubernium, & administrationem, sint stabiles, & firmę, & secundum ordines
hactenus obseruatos, quā in posterū cum aūtē D. Prætoris introducendos,
obseruentur, & executioni mandentur, & à quindecim libris infra appellari
non possit. Ab inde verò supra si quis contradicere voluerit, tunc sumariè
sola facti veritate inspecta, sine strepitu, & figura Iudicij terminentur per D.
Prætorē, à cuius sententia non possit appellari, nec de nullitate dici, nisi exce-
sserit libras quinquaginta. Sed si pœna, quę ob manifesta, vel denuntiam
esset corporis afflictiua, causa remittatur per Prouisores, & Iuratos, ac Massarios
ad Dñm Prætozem expedienda, pœna aut pecuniarię in prædictis casibus
diuidantur, & applicentur prout per Sp. Consilium Roboreti, & per Massa-
rios, & Iuratos in eorum villis cum participatione Regulę dispositū fuerit.

¶ De Causis recognoscendis per Prouisores Roboreti, & Massarios,
& Iuratos Villarum. Cap. 142.

STatuimus, & ordinamus, quòd omnes, & singulę quęstiones, & contro-
uersię viarum, terminorum, aquarum, Rozalium, Canalium, raurorū,
Stillicidiorum, Edificiorum, domorū, arborum, & aliarū finillā, quę per
inspectionē solā ad oculum, etiā quòd videnda essent Instrumenta aliqua,
seu scripturę pro dictarū causarum instructione, & intelligentiā decidi possint,
& debeant per DD. Prouisores Roboreti saltem duos, & per Massarios, &
Iuratos Communitum in villis, & comunib⁹ sumariè absq; libelli producio-
ne, & sine aliquo processu.

Et si aliquis de Prouisoribus, vel Iuratis, ac Massarijs fuerint suspecti uni parti
propter affinitatem, vel aliam rationem, recipiatur alij in eorū locū de socijs,
vel de præcessoribus in tali officio, vel in cor. defectū de confidentib⁹ utriusq;
partis, in quibus causis nullo modo nisi fuerit de consensu utriusq; partis D.
Prætor possit se impedire, vel se conferre super dictis differentijs, nisi prius
uisa, & terminatę fuerint per Dños Prouisores, vel per Massarios, & Iuratos
vsupra, salua appellatione ad ipsū D. Prætozem sumariè terminanda, & si
secus factum fuerit sit ipso iure nullum, & nullius ualoris. DD. Prouisores
autem pro eorum salario pro qualibet differentiā, quā uiderint habeat librā
unam pro singulo, pro accessu solo in Terra, & Burgis, extra autem duplum,
pro honorario autē ratione laboris in causis ubi esset faciendū aliquod studiū
habeant illud, quòd fuerit taxatum per Cancellarium, dummodo non excedat

STATVTA

unum Rainensem pro singulo Prouifore, qui interuenit computato accessu, quo ad alia communia feruentur ordines sui.

¶ De Arboribus plantandis, & vineis. Cap. 143.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd vineæ, & Arbores plantatæ hactenus remaneant secundum consuetudines præteritas ante annum 1553.

De cætero autem, & in futurum ordinamus, quòd vineæ siue altanis non possint plantari apud vicinum, nisi per distantiam pedum quatuor mensuræ Roboreti, cum altanis verò per distantiam quinque pedum eiusdem mensuræ. Arbores mororum, nogariorum per pedes decem longè à vicino. Aliæ arbores omnes fructiferæ, vel non fructiferæ per pedes nouem longè à vicino, & ubi sunt muri idem feruetur, si arbores essent, quæ altitudine essent excessuræ murum.

¶ De Conducentibus victualia, & merces. Cap. 144.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quilibet psona de omnib⁹ alijs locis, & partibus, exceptis bannitis à Roboreto, & Iurisdictionis, vel alijs inimicis Sereniss. Principis D. D. nostri gratiosiss. securè, & liberè, sine contradictione aliqua victualia, & alias quascunq; res uenales possint conducere, stare, reddere, extrahere, & asportare sine aliqua contradictione. Tales tamen conducentes faciant, & reddant rationem, si aliquid dare tenerentur alicui de Iurisdictione non obstante priuilegio fori, vel exceptione aliqua, quæ possit opponere, quòd non essent de Iurisdictione Roboreti.

¶ De Conducentibus porcos pingues debentibus relinquere octauam partem. Cap. 145.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quilibet conduicens porcos pingues, volens transire Roboretum, & districtum admonitus, teneatur & debeat octauam partem dictorum porcorum occidere, & vendere ad macellum publicum Roboreti, prætio quo per tempora quibus conducuntur limitabitur, & taxabitur caro cum lardo dictorum porcorum per Dños Prouifores, qui pro tempore erunt, & talis octaua pars uendatur publice cuilibet emere volenti, & qui cōtrafecerit, & non occiderit, vel occidendos reliquerit, nec notificarit Prouiforib⁹, amittat ipso Iure sine aliqua sententia dictam octauam partem ubi primū transierit, & exierit burgos Roboreti eundo Tridentum, vel ueniendo burgum Sancti Thomæ, & quilibet possit accusare, & lucretur tertiam partem, alias duas Communitas Roboreti.

¶ De Bladis retinendis tempore penuriæ. Cap. 146.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd similiter fiat de bladis, quæ cōducuntur per Iurisdictionem sursum, & deorsum tempore penuriæ, & necessitatis, ad utilitatem publicam possit retineri per Prouifores, qui pro tempore erunt, vel Massarios, & Iuratos villarum quarta pars dictorum bladorum conducendorum per Iurisdictionem vendenda publicè in locis publicis, prætio quo

quo conductori taxabitur per Prouisores, Massarios, & Iuratos in villis, talitè quòd conductor illorù aliquid honestè lucretur, & hæc quarta pars cuiuslibet de Iurisdictione emere volenti, vendatur prætio limitato vltupra, sub poena amittendi blada applicanda vsupra; Cum hac tamè limitatione ubi per Massariù Ciuitatis, vel alicuius villæ quarta pars fuerit accepta, quòd alij Massarij abbatillarù non possint pro eo blado aliam quartà partem amplius retinere.

¶ De vendendo ad stium culmum.

Cap. 147.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd auena, spelta, nuces, castaneæ, & rapæ vendantur in Roboreto, et Iurisdictione à quocunque uendente culmæ, & ad stium culmum, sub poena carantan. sex pro stario, & duorù pro quarta p dimidia acculatori, pro alia dimidia Communitati applicanda.

¶ De rebus ad brachium ferici vendendis, & de vendendis ad brachium pauni.

Cap. 148.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd velurum, damascum, rasum, & ormesinum altum, & tabinù vendantur in Iurisdictione Roboreti ad brachiù ferici signatù, & positù in plathea in loco pulico, & bulatum signo communis. Omnia autem alia ferica, scilicet ella & cordella cuiuscunq; sortis uendi debeant ad brachium panni Roboreti bullatum signo Communis, sub poena amittendi res ipsas, alitèr uendens, & librarum quinq; cuius dimidia applicetur acculatori, alia dimidia Communitati. Panni autè cuiuscunq; tellæ, pignolari, farzie & aliæ quæcunq; quæ ad mensuram venduntur, vendantur ad brachiù panni Roboreti bullatum signo D. Prætoris, & semper cum police ante brachium, sub poena amittendi res, & libr. 5 marani pro dimidia applicanda acculatori.

¶ De vendentibus Parolos, debentibus separatim uendere ferrum à ramice.

Cap. 149.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quilibet vendens cacabos, parolos, calcidrellos, labetes, brundeos, aliaq; ramina, & brundea uendete teneatur eos, eaq; separatim à manicis, & auriculis ferreis, & manica, & alia ferria à dictis rebus separata, sub poena amittendi dictas res uenditas, et carantan. 20 p quog; contrafaciente, et qualibet uice, cuius tertia acculatori applicetur.

¶ Ordo Vendemiæ.

Cap. 150.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd p vendemiâ hic ordo seruari debeat omni anno in die S. Mathæi Apostoli, & Euangelistæ de mense Septēbris, Dñi Prouisores omnes, vel qui præsentēs fuerint compareant in plathea post vespēras, & conuocatis Dominis Decimarum Montis, et plani, et alius ex Ciuib⁹ Roboreti proponatur, et tractetur quando debet incipere vendemiâ, et quòd

S T A T U T A

& quòd fuerit ibi conclusum per maiorem partem fiat seruando hunc ordinē. Quòd per unum diem anteq̃ vindemietur ad montem, vindemiare debeant, qui habent possessiones in contrata S. Illarij, & non citius, & post illam diem declarentur duo dies, quib⁹ vindemietur ad montem, post quos, & non citius vindemietur ad planū, & talis ordo seruetur, & nemo possit citius vindemiare in totum pro faciendo enim multo impartiri possit licentia à DD. Prouisorib⁹ & detur in notam quantitas multi illi, quem Decimarij deputauerint, ne fraudetur Decima, sub poena librar. vigintiquinque marani irremissibiliter, & subito aufferenda contrafacienti, & pro tertia applicanda accusatori, & facto hoc ordine subito publicetur, & fiat proclama de mandato Dñi Prætoris ad instantiam ipsorum Dominorum Prouisorum ut supra.

¶ De Saltuarijs creandis.

Cap. 151.

ITEM statuimus, quòd Prouisores teneantur creare quinq; saltuarios computato uno ad guardiam locorum S. Illarij de his ad quos per rotā spectat saltaria, vel forentes si per consilium concluderetur sic fieri, & si is ad quem p rotam spectat saltaria non esset idoneus, & sufficiens, vel alius idoneus non præsenteretur ipsis Dominis Prouisoribus, quòd Prouisores prouideant de idoneo expensis non idonei, qui quinq; saltuarij custodiant, & obseruent cāpaneam itoboreti, tam in monte, quam in plano, comprehendendo, & custodiendo loca S. Illarij, et sita in illa contrata, quæ sint prout sub communi, et Regula Roboreti, & ita intelligantur esse, & regulentur p cōmune Roboreti, non obstantibus quibuscunq; in contrarium, et ipsis quinq; soluatur, id quòd Consilium decreuerit, cum hoc quòd custodiant, et stent ad custodiam p totum annum, prout, et vicini nostri faciunt ad conseruandam campancam nostram, & fructus, & ad obuianum tot damnis, & latrocinij, quæ fiunt, & contingūt nobis, quòd si nescierint consignare dānatorē, vel damnatores, si de die fuerit dānū datū teneatur reficere de suo, & ulterius incurrat in penā de qua in statuto infra de saltuarijs, qui furtiuē acceperint fruct⁹ in sua saltaria c. 254, & præsumat dānū datū deducere, nisi aliter aut p testes, aut p coniecturas constituerit, a tētra qualitate dāni & loci, & resideat in animo DD Prouisor. qui quidem saltuarij sic ut sup, creati teneantur in manibus Dñor.

Prouisorij

Iurare de fideliter exercendo officio suo, sub poena periurij, & alijs poenis in statuto expressis.

Finis Civilium.

STATUTA ROBORETANA CRIMINALIA.

NUPER A ROBORETANIS REFORMATA,

& à Reuerendis. & Serenissimo MAXIMILIANO
Archiduce Austriae &c. Comiteq; Tirolis &c.
D. D. nostro Clementiss. confirmata.

TRIDENTI

Apud Ioannem Mariam de Gelminis. Anno MDCXVII.
SVPERIORVM PERMISSV.

STATVTA ROBORATA

CLIMATA

INVEIT A ROBORATA REDEBITA

et affertur in forma et figura

Antiqua et vetusta et antiqua

et antiqua et vetusta et antiqua

TRIDENTI

Apud Laurentium de Columna. Anno 1512.

SVBSCRIPIT TRIDENTI

ROBORETANA
STATUTA

DE CRIMINALIBV'S.

¶ De massarijs, juratis, Syndicis villarum & plebatuum obligatis denuntiare homicidia & rixas factas in eorum villis Cap. 152.

STatuimus quòd Massarij plebatuum, & villarum jurisdictionis Robore. ti vinculo sacramenti teneantur, & debeant per se vel p suum legitimum nuncium denuntiare D. Prætori omnia homicidia, verberationes, rixas, insolentias, incendia, latrocinia, violentias, seu quæcumq; alia delicta facta, & commissæ de die, vel de nocte in villis sui plebatus, & in ejus territorio, ac districtu infra tria diem postquâ facta fuerint, maleficiûmq; notum fuerit, vel fama publica inde erit, & qui contrafecerit seu pò denuntiaverit puniatur pro unoquoq;, & quaq; vice in libris quiddecim Marâ, scilicet arbitrio D. Prætoris.

De Homini⁹ villarû tenetib⁹ denuntiare Syndico homicidia, & rixas Cap. 153.

ITEM quòd homines villarum, & plebatuum teneantur, & debeant denuntiare, vel denuntiari facere suo Massario, siue juratis, aut Syndico, vel ejus domui vel familie omnia prædicta, & singula eo die, vel sequenti, qua facta fuerint, quod si non fecerint puniantur pro uno quoq;, & unaquaq; vice in libris quinquaginta Marani.

¶ In quibus casibus possit procedi ex officio Cap. 154.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd D. Prætor ex suo mero officio, etiam in nulla præcedente denuncia, vel accusa procedere possit in omnibus maleficijs, & delictis, pro quibus poena corporis vel sanguinis afflictiva veniat imponenda, & in omnibus alijs delictis, & criminibus, in quibus de jure consue- ni procedi potest, etiam si poena pecuniaria veniat imponenda.

¶ Quomodo in causis criminalibus procedi possit Cap. 155.

ITEM statuimus, & ordinamus quòd in causis merè criminalibus procedi possit quolibet tempore, etiam si dies sint feriati, alias quàm in honorè Dei, in quibus tamen procedi etiam possit vbi de jure consue- ni permittitur, nec sit opus quod aliquis citetur ad videndû jurare testes, nec producere instrumen- ta, vel alias probationes fieri, nec sit opus quod publicentur testes, aut alia ju- ris solennitas obseruetur, sed procedi possit ad cognitionem veritatis, prout me- lius videbitur judici expedire, & ad ferendam sententiâ omni exceptione re- mota, & hoc statutum vendicet sibi locû in his, in quibus judex procedit ex of- ficio suo per inquisitionem, non aut quando procedit ad instantiam partis per aliquam querelam, quia tunc seruetur juris ordo, licet summarie debeat procedi & causa ipsa finiri, & terminari. Item quòd recepta accusatione, seu denun- tiatione, seu inquisitione formata, Notarius qui eam recepit, teneatur in con- tinenti legere & vulgarizare dictam accusationem seu denunciam, seu inqui- sitionem dicto accusatori, seu denunciatori, & similiter legere, & vul- garizare

STATUTA

gatzare accusato, seu denunciato, vel inquisito defensione, quam fecerit, & hoc semper ad presentiam Prætoris, & quod Iudex teneatur dare Aduocatū, seu procuratorem incarcerato ex officio suo, vel ad instantiā partis, & illi procuratori seu Aduocato dare copiā Inquisitionis, testium, & cum nominib⁹ eorum, si inculpat⁹ sit in carcerib⁹, exceptis casib⁹ criminum Instrumentorum, læsæ Majestatis, hæresis, falsæ monetæ, & veneficij, & alijs, in quib⁹ confiscatio bonorum uenit imponenda de Iure, & reliquorū similiter indictorū factorū, & receptor contra dictum incarceratum habere uolenti, & ei assignare terminum ad suas defensiones, anteq̃ ponatur ad torturā, & ita quod se possit defendere, quod non ponatur ad torturam; Qui Iudex teneatur admittere tales defensiones, si erunt sufficientes, & pro modo defensionū Iustitiā administrare, & hoc ut non tollantur defensiones incarceratorum. & nullo modo D. Prætor possit cogere ad respondendum Inquisitioni, vel accusationi cum Iuramento.

¶ Procurator, qualiter, & quādo possit interuenire in criminalib⁹ causis. c. 156

ITEM statuimus, & ordinamus, quod in quibuscūq; Inquisitionib⁹ institutis contra aliquē occasione alicuius criminis, aut delicti, ex quo de Iure constituitur, aut forma prædictorum statutorū possit, vel deberet sequi pena mortis, abscissione membri, aut corporis afflictiua, aut quauis alia poena corporalis, etiā ubi in defectū pecuniariæ ueniret imponenda, non admittatur Procurator ad defensionē absentis, nec ad aliquas p̃bationes faciēdas sup̃ crimine, vel delicto: Admitti tamen volumus ad allegandas causas necessarias, vel legitimas absentie, Quocasu Iudex assignet arbitrio suo dicto Procuratori dilationē competentem ad præsentandum reum, qua elapsa, procedat Iudex ipso Procuratore ueluti nō admissio. Si uero reus fuerit in Carceribus ex causis antedictis, volumus tunc Procuratorem pro reo admitti, prout supra diximus.

In alijs uero criminib⁹, vel delictis admittat Procurator ad plenā defensionē, & p̃bationes in ducendas, dummodo reus ipse personaliter, & p se solum, sine presentia Procuratoris, & Aduocati Inquisitioni, & capitulis, siue positionib⁹ respondeat solus, sine tamen Iuramento ut supra. Declarantes quod in omni, & quacūq; causa criminali ex parte accusatoris, Procurator possit interuenire & Procurator Rei interuenire possit in omni casu, quo possit comparere Reus, abiq; eo, quod reus intraret Carceres, teneatur tamen reus semper personaliter Inquisitioni, accusationi, denuntia, quærelæ, & positionib⁹ ut supra respondere, sine Iuramento ut supra in capitulo precedenti.

¶ De modo procedendi in delictis contra absentatos. Cap. 157.

STATUIMUS, quod si citatus semel personaliter, vel his ad domum solite habitationis suæ diuersis diebus, vel p̃clamat⁹, ut se præsentet corā D. Prætorē infra terminos cōpetentes sibi statutos, iuxta formā statutorū. Roboreti, in casib⁹ in quib⁹ sit pena mortis, vel abscissionis membri, aut aliter corporis afflictiua nō cōparuerit infra termin. assignatū, si q̃dem p̃ testes om̃i exceptione maiores, vel alias legitimas p̃bationes manifeste constiterit, inquisitū, accusatū, vel denuntiatum de-

delictū, p quo proceditur, comisse, tunc possit, & debeat definitiua sententiā p-
ferri, & publicari contra abrentem, & pcedi ad bānū psonæ, & offendi facere
impunē, durāte bāno, in Iurisdictione Roboreti, nec ei contra aliquem Ius red-
datur. Quæ sententiā, si quo tempore reus capt⁹ fuerit, executioni mādetur,
non obstātib⁹ aliquib⁹ exceptionib⁹, saluo quod si pbare uoluerit ad sui defen-
sionem fecisse, vel falsitatem testium, vel inimicitia capitalem, aut suā iñocen-
tiā loco, & tempore coarctatā p testes idoneos omni exceptione maiores audiat
Quæ pbationes, & exceptiones sup eis opponi, & pbari debeat infra triginta
dies continuos, postq̄ constitutus fuerit in carcerib⁹ Roboreti, siue capt⁹ fuerit
siue spontē se presentauerit, dato sibi pcuratore, quem elegerit ad ipsū defen-
dendū, & quem possit ipse in presentia officialiū, siue Pretoris informare, atq̄
dies p̄dicti triginta defensionis incipiant

Si verō non constiterit de crimine manifestē, & reus in contumacia perstiterit,
pena verō esset capitalis inferenda, bāniatur, quo bāno durante possit impunē
offendi, & occidi in Iurisdictione, nec ei contra aliquem Ius reddatur, & si quo
tēp, infra añū cū dimidio, à die sententiæ bānitionē ipse bānitus captus fuerit,
vel se spontē presentauerit, & se innocentem non pbauerit, vel ad sui defen-
sionem fecisse, vel p testiu falsitatem, vel inimicitia capitalem, aut iñocentiā
loco, & tempore coarctatā, aut alio legitimo modo, tunc ponatur ad torturam
requisitis duob⁹ ex Prouisorib⁹ Roboreti, ita quod indiciū fugg, seu contuma-
ciē uerisimiliter sit purgatū p tres torturas, seu ictus eleuaturas cordæ, vel si nō
sit aptus cordæ p aliud genus tormentor. arbitrio D. Pretoris. Lapsō verō die
to tēpore añi cum dimidio, si captus fuerit, vel se spontē presentauerit, contu-
macia ipsa habeatur loco legitimæ pbationis delicti, ita quod sententiā contra
ipsū debeat exequi, vel si in sententiā non fuisset poena certa expressa, possit
puniri pro ipso delicto cuius causā fuit bannitus, iuxta formā statutorū, vel se-
cundū Ius comune in casib⁹, in quib⁹ p statuta p̄dicta non reperitur, saluo tamē
quod in hoc casu possit pbare iñocentiā suā loco, & tempore coarctatā p
testes idoneos omni exceptione maiores. Quod si non esset poena sanguinis,
vel personæ infligenda, & reus citatus, vel proclamatus ut supra fuerit contu-
max, habeatur pro confesso, & conuictō, & tanquam contra presentem con-
fessum, vel conuictum, possit, & debeat proferri sententiā contra ipsū, & exe-
cutioni mandari, nisi ante sententiā ueniat pariturus mandatis D. Pretoris,
quo casu eius ratio habeatur, eiusq̄ue defensiones liberē audiantur.

¶ Qualitē, & quando, & quibus ex causis possit quis tormentis
subijci.

Cap. 158.

STAnimus, & ordinam⁹, quod aliquis quouis genere tormentorū p aliquo
crimine, vel delicto, de quo esset inquisitus, denuntiatus, vel accusatus, vel
contra ipsū pcederetur quouis modo, non possit p D. Pretorē tormētis subijci
nisi in casib⁹, in quib⁹ de Iure, vel ex forma statutorum Roboreti poena mortis
vel membri abscissionis, vel corporis afflictuā ueniret imponēda, & in quocūq̄
alio delicto, in quo poena pecuniaria libras centum marani excedens ueniret

H 2 im

STATVTA

imponenda, præcedentib⁹ tamē legitimis inditijs, quæ legitima intelligantur secundū quodd iudex fuerit arbitratus, habendo Deū præ oculis, & Iuris dispositionē, ac veritatis fines nequaquā excedat, quorū inditorum copiam dare debeat reo, aut eius procuratori, legitimo, vel Aduocato, si i d postulauerit, cū competentū termino Iudicis arbitrio statuendo, ad ipsa inditia purganda, & super ipsis inditijs data copia audiantur allegationes Iuris, & defensionēs Rei, factaq; super ipsis disputatione, declaret D. Prætor absq; consilio alicuius sapientis, decernendo id quodd iustū sibi videbitur, nulla appellatione, vel nullitatis dictione obstantes, confessio autē contra prædictā formam extorta sit ipso Iure nulla, & irrita, nec præiudicium aliquod faciat confitenti.

Et quia usu compertū fuit, quodd testes, qui reperiuntur delictis præsentēs, seu qui aliquo modo ipsorū delictorū scientiam habent, vel uarij sunt, siue extraiudicialiter unū dicunt, & aliud in iudicio, diuersimodeq; malunt periurare, quā veritatem propalare, vt potē timore inducti, vel alio quouis modo subornati, quo fit, vt delinquentib⁹ non probatis, Iustitia suum effectum fortiri non potest, & delicta remanent impunita, facinorosi autē homines ad noua delicta perpetranda faciliores sunt, proinde statuimus, & ordinamus, vt testes vel qui præsentēs fuerint, vel delictorum verisimiliter notitiā habuerint, itaut aliquo modo magistratū informare possint, si nihil scire dixerint, vel quomodolibet veritatē, & illud, quodd scire possunt celauerint, possint arbitrio Dñi Prætoris, inspecta qualitate personarū, & facti, alijsq; circūstantijs ad eruendā veritatē tormentis subijci, habendo tamen Deum præ oculis, & Iuris dispositionem, & fines non excedat, quodd tamē locum habeat in causis grauiorib⁹.

¶ De præsentia Dominorum Prouisorum in tortura. Cap. 159.

STATUIMUS, vt in omni casu, ubi aliquē reū torqueri contigerit, requirantur ad minus duo ex Prouisorib⁹, qui pro tempore fuerint, qui interesse habeāt secundum antiquā consuetudinē, & priuilegia Roboreti obseruata, qui D.D. Prouisores non possint, neq; debeant propalare, ea quæ tacenda sunt, & quæ audierint in tormentis, sub vinculo Iuramenti præstiti in ingressu officij, & alijs penis arbitrio D. Prætoris. Dñi Prouisores autem si D. Prætor uellet excedere modū in torquendo, debeant refrenare eius intentionē, & protestari possint ei, vt non excedat, nec declinet à Iustitia. Nec D. Prætor possit aliquem ad torturā ponere sine præsentia ipsorū Prouisorū, sub poena librarū viginti quinque qualibet vice, qua fuerit contrafactum per ipsum D. Prætozem, auferenda de suo salario, & per Communitatem retinenda, & agi possit contra ipsum per Communitatem de petitorio, ac de Iustitia non amministrata tempore sin dicat⁹. Possit autem D. Prætor, si Prouisores uocati venire, seu interesse torturæ recuauerint, absque legitima causa, seu impedimento, ipsos cogere mulcta indicta & capitis pignoribus pro ea die, & hora, qua sibi visum fuerit.

¶ De modo, & forma examinationis testium. Cap. 160.

STATUIMUS, vt D. Prætor teneatur, cum contigerit recipere testes aliquos in causa criminali, diligentē ipsos testes psonaliter examinare, & interrogare

de ueritate negotij, & de loco, tempore, presentibus, alijsq; circumstantijs ad tale negotium facientibus, cum alijs interrogatorijs necellarijs, & opportunis, omnibus superfluis, & captiosis interrogationibus, teneaturq; per ordinē scribi facere dicta testium, & ea quæ dixerint se scire, nec sufficere dicere uera esse, quod in prædictis, & aliquo prædictorū cōtinetur, nec etiā si testis dixerit dico ut alius testis, sed ore proprio dicat, & recenseat ordinem, & exitū negotij, siue rei gesta, idq; in scriptis redigatur. Et si quis contra formā prædictā deposuerit non ualeat eius dictum, nec fidem, aut probationem aliquā faciat, seu indicat. Porro de illis testibus, quos D. Prætor examinauerit, habeat catan. 4. p. quolibet folio attestationū, dummodo non examinētur testes superflui, & ubi primiti habuerit tres conformes comprobantes factum de quo agitur, ulterius aliqui non examinentur, si tamē D. Prætor personalitē tali testis examini intervenire non possit, iusta, & necessaria causa impeditus, vel nisi ageretur de delicto, pro quo poena pecuniaria minor libris centis marani ueniret imponenda, tunc examen committatur Cancellario non suspēcto, & Cancellarius aliter recipiens testes, cadat in poenā librar. viginquinq; marani. Sed si occurrerit, quod Cancellarius equitaret, vel se conferret extra Roboretum pro homicidio, vel alio delicto commissio in Iurisdictione, post acceptas ibi testificationes admonere debeat ipsos testes ut infra tertā diē cōpareat corā D. Prætorē, ubi attestationes legi debeāt, ibiq; denuo examinari, seu repeti, delato ipsis iterum Iuramento, quod res ita se habeat, quod in omnibus casibus seruetur ut supra.

¶ De probationibus admittendis in criminibus solius occulte commissi. Cap. 161.

STATUIMUS, & ordinamus, quod in casibus grauioribus, scilicet læsæ Majestatis, & in falsitatis, latrocinij, assassinamenti, veneficij, & maleficij ex magicis, & demoniacis artibus, incendij, rapinis, furtis, rapibus mulierū & quæ de nocte, seu clandestinē committuntur, eedes, homicidia, & similia occulta, admittuntur testes etiā inhabiles, & qui non sūt omni exceptione maiores, socij offensi, & criminis commissi participes, & quicūq; etiā si plures defectus paterentur, qui notitiā haberent delicti, vel ab eis posset haberi informatio super aliquo inditio etiā remoto, quorū testimonio uolumus fide esse adhibendam, prout iudicanti uidebitur, consideratis eor. dictis, & versimilitudinibus eorum, quæ deposuerint, & etiā absq; tortura, dummodo non essent piuri, aut aliās de falso testimonio condemnati, qui non admittantur in casibus prædictis, nisi dictum suum in tormentis ratificauerint, quo casu admittantur.

¶ De modo probandi publicam vocem, & famam in causis Criminalibus. Cap. 162.

ITEM statuimus, quod si quatuor testes fide digni iudicatis arbitrio, qui sint de loco commissi delicti, seu contrata, vel vicinia alicuius incolpati, deponēt simpliciter de publica voce, & fama, quæ foret de crimine, & criminoso, quod talis probatio habeatur pro legitima, & conclusa tamē probatione, & fama intelligatur plenē probata, nisi de contratio legitime appareat.

H 3 ¶ De

S T A T V T A

¶ De defensione danda reo ante condemnationem. Cap. 163.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd D. Prætor non possit, nec debeat aliquem criminaliter condemnare aliqua occasione, nisi prius dederit aliquam cõpetentem dilationem ad se defendendum, quæ dilatio non possit esse minor dierum trium, sed dari possit maior arbitrio D. Prætoris inspecta qualitate personæ, & magnitudinis negotij, & hæc dilatio debeat scribi in actis, nisi aliter per statuta dispositum reperiat, & si contrafactum fuerit, talis condemnatio non valeat, nec exigi possit, sed ipso iure sit nulla.

¶ De relaxandis incarceratis, vel præsentatis præstita fideiussione. Cap. 164.

STATUIMUS, quòd pro quolibet crimine, pro quo precise pœna pecuniaria suenit imponenda delinquens possit incarcerari, saluò quòd si præstiterit bonam fideiussorem idoneam de se præsentando, & soluendo omnem condemnationem in eum ferendam, debeat D. Prætor tunc eum relaxare, nisi aliter iussum fuerit pro qualitate facti, & personæ, iuxta statutum infra de vulneribus. & si fuerint iniuste captus, expensæ soluantur relaxato à capi faciente, & si fuerit processum ex officio, captura non iustificata, soluantur à Cõmunitate tantum expensæ cibi, & potus.

¶ Quòd in dilatione, seu termino non computetur dies termini. Cap. 165.

ITEM statuimus, & ordinamus quod in qualibet dilatione, siue termino hominis, vel iuris, in qua, seu quo occurrat pluralitas dierum integrorum vel inceptorum dies termini, seu dilationis, non computetur in termino, seu dilatione, & predicta locum habeant, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.

¶ Quod in causis delictorum, & in casibus non declaratis per statuta procedatur secundum ius commune. Cap. 166.

STATUIMUS, ut in omnibus, & singulis casibus delictorum in statutorum volumine non cõprehensis debeat D. Prætor procedere, & pœnas imponere secundum ius commune, & in quacunque iniuria, tam reali, quàm verbali, pro qua de iure cõmuni competeret actio iniuriarum vigore præsentis statuti, illa actio iniuriarum semper censeatur referuata, licet in sententia D. Prætoris, vel in præsentis statutorum volumine non fuerit referuatio facta.

¶ De Commutatione pœnæ incurse. Cap. 167.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si casus cuenerit, quod propter pauperetatem, malefactores non possent condemnationes pecuniarias soluere, sit in arbitrio D. Prætoris, prout sibi conuenire uidebitur, ipsas pœnas pecuniarias incurfas in aliam commutare, dum tamèn in abscissionem membri non transmutet, & in casibus in quibus non sit pœna mortis, vel abscissionis.

¶ De

De remissione poenæ per confessionem, vel pacem Cap. 168.

STATUIMUS, quod de qualibet pena pecuniaria, si requisitus de plano sponte in sua responsione fuerit confessus delictum, remittatur sibi quarta pars poenæ, & similiter si habuerit pacem ab offenso ante condemnationem, confitio in actis legitime de pace, defalcetur ei alia quarta pars poenæ.

¶ Quod victus victori in criminalibus condemnatur in expensis. Cap. 169.

STATUIMUS, quod in quacunque causa criminali, tam in denuntiationibus, quam accusationibus victus victori in expensis factis per eum legitime in causa sententialiter condemnatur, & e contra, si quis accusauerit aliquem de delicto aliquo absque legitimis inditijs ad inquirendum, accusator condemnatur in expensis legitime factis, & in damnis Iudicio D. Prætoris, vel peritorum taxandis, extaibus verò legitimis inditijs ad inquirendum accusatus, vel inquisitus condemnatur in expensis, licet à delicto fuerit absolutus.

¶ De Sententijs criminalibus non publicandis in Arengo absque præsentia Dominorum Prouisorum. Cap. 170.

STATUIMUS, vt secundum antiquam consuetudinem sententiæ Criminales publicari debeant in Arengo, & cū pntia ad minus duorum ex DD. Prouisoribus Roboreti, & aliter publicata contra formam prædictam nullius sint valoris, & efficacitæ, exceptis tamē sententijs, & condemnationibus distractorum, & uentorum pignorum, quæ ob eorum leuitatē, & qualitatē possint, & debeant in camera expediri, ad præsentiam tamē duorum Prouisorum uti supra. Et si quis noluerit in Arengo publicari in causis merè pecuniarijs dumtaxat, non aut in illis, in quibus de lute communi, vel in forma statuti ingereretur pena sanguinis possit D. Prætor expedire in camera, si reus præsentauerit effectualiter exactori Spectabilis Communitatis, seu thesaurario summam condemnationis, adhibita tamē præsentia Dominorum Prouisorum, vt prædictum est.

¶ Quod à sententijs latis in criminalibus non possit appellari. Cap. 171.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod omnes sententiæ Criminales corporales, & pecuniariæ nullo modo, vel ingenio dici possint nullæ, vel ab eis nullatenus appellari, nec sit opus, quod quis citetur ad sententiā earum, quādo sunt latae in Arengo, aliter citatio requiratur.

¶ De poena contra blasphemantes. Cap. 172.

CVM nullum maius, quàm Diuinæ Maiestatis lesæ crimen reperiatur, ob id seuerius puniendi sunt illi, qui salutis æternæ immemores Deum, & gloriosam virginē Mariā, Sanctosque conuictis, & contumelijs multis modis afficiunt, eapropter statuimus, & ordinamus hos blasphemos, & maledicētes Deo, virg. Mariæ, & Sanctis, seu alicui ex eis uerbo, vel facto, siue id faciant irati, siue non, si in loco publico fiat, hoc modò esse puniendos, p prima vice in

STATVTA

in Rainen. decē, p̄ secunda in Rainen. viginti, quos si infra tridū non soluerint virgis cedātur, vel tribus ictibus funis plectantur, pro tertia uice aut abscidatur ei lingua, intelliganturq; loca publica hęc esse, Ecclesia, Palatiū Magistratus, Plathea, via publica, Hospitum, Appotheca, vel alius etiā priuatus locus, in quo homines se congregare ad quoduis negotium, ita tamē vt sint ad minus numero quatuor ultra familiā illius, cui⁹ is locus est. Si verō in priuato blasphemauerint pro prima, & secunda uice puniendi sunt in medietate pene de qua supra, pro tertia uero vice in Rainen. viginti, quos si non soluerit intra triduum puniatur pœna corporali ut supra, vel banni arbitrio Dñi Prætoris. Quod si ultra tertiam vicē blasphemauerint in blasphemando, & esset atrox blasphemia, vel conuicium, & paritē si quis sacras imagines Dei, B. virginis, aut Sanctōr. percusserit, vel cum iniuria deturpauerit, D. Prætor habeat arbitrium imponēdi pœnā abscissionis linguae, vel amputationis manus validioris, treremium, vel etiā ultimi supplicii, inspecta qualitate, & atrocitate blasphemie psonarū, & aliarū circūstantiarum. Dñi quoq; vel Artifices, qui famulos habent, sub sua potestate, si audierint aliquem famulū, vel artificem blasphemare intra unū diem expellant, & D. Prætori deferant, aliās puniatur arbitrio D. Prætoris. Et massarij villar. assuetos blasphemare quos audierit, sub pena Rain. to denūtiare teneātur, D. Prætor aut in crimine blasphemie pœdat p̄t in delictis, in quib⁹ ingeret⁹ pœna sanguinis pœdi solet, & animosē pœdat.

¶ De his, qui contra aliquem fecerint insultum irato animo, vel admenationem. Cap. 173.

STATUIMUS, vt si quis fecerit insultum contra aliquā psonā irato animo, vel scutello euaginato, vel alijs armis, puniatur in libris decē. Si verō ultra euagationem admenauerit licet non percusserit in libris 25 marani, & prædicta locum habeant in casib⁹ p̄nis. In casib⁹ verō deliberatis, seu ex pposito factis, si tantummodo euaginauerit puniatur in libris 50, si vero admenauerit, licet non percusserit in libris centum ut supra, & si constaret prædicta fecisse animo occidendi, procedi possit ratione illius qualitatē.

¶ De verbis iniurijs. Cap. 174.

STATUIMUS, vt quicunq; dixerit alicui verba iniuriōsa condēnetur in libris decem, quod si protulerit in palatio, vel coram Dño Prætorē, aut in loco publico, condēnetur in libris viginti, & plus, & minus arbitrio D. Prætoris, inspecta qualitate personarū, & verborū, ac loci, ita tamē ne excedat summam librar. quinquaginta, referuata actione iniuriarum passio, super qua iustitiarē, & sine strepitu, & figura luditij D. Prætor iustitiā administrare debeat.

¶ De his qui uocauerint aliquas honestas Dominas meretrices. Cap. 175.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si qua persona uocauerit aliquam honestam mulierem meretricem irato animo, puniatur pro qualibet vice in libris decem, referuata actione iniuriarum passio.

¶ De

¶ De his, qui aliquas personas bonæ famæ mentiri dixerint. Cap. 176.

STAtuimus, vt si quis alicui bonæ famæ, & honestæ dixerit tu mētris irato animo, condēnetur pro qualibet vice in libr. viginti, si dixerit in palatio, vel corā D. Prætorē, vel in loco publico, si verò in priuato loco puniatur in libris decē, saluo quòd iniuriatus verbis possit iniuriati dicere tu mentiris, si bonæ, ac honestæ famæ fuerit, quòd præsumatur, nisi contrarium probetur.

¶ De verbis iniuriosis contra Spectabilē Communitatem, seu aliquos eius officiales, vel etiā D. Prætoris. Cap. 177.

STAtuimus quòd quicumq; contra Sp. Communitatem, seu contra aliquos officiales eiusdem, vel etiā D. Prætoris, aliqua verba iniuriōsa, seu ignominiosa dixerint, condēnetur in libris viginti Marani, & plus secundum qualitatem loci, delicti, & personarum, pro qualibet vice, & si ipsam penā soluere non poterunt, ponantur in carceribus, & ibidem per dies quindecim detineantur, & plus, & minus arbitrio D. Prætoris, & idē seruetur, si quis iniuriabitur alicui ex Massarijs, & Iuratis, & alijs officialib; villar. occasione officij ipsorū.

¶ De alapa, pugno, & ceteris percussionibus uacuis manibus. Cap. 178.

STAtuimus, quòd si quis alapa, vel pugno, seu etiā pede, aut quomodocūq; sine armis percusserit aliquem in faciē, puniatur in libris quadraginta si sanguis exierit, & si sanguis non exierit in libris viginti, & minus in prædictis casib; usq; ad summā librar. decem inspecta qualitate personar. & facti. Si verò percussio facta fuerit in alia parte corporis, si sine sanguinis effusione, condēnetur in libris decē, si cum sanguinis effusione in lib. viginti, & minus arbitrio D. Prætoris, iuxta qualitatem personarum, & facti. Quod si istæ percussiones fierent in Ecclesia, Palatio, seu coram D. Prætorē, aut in locis publicis, siue in domo iniuriati, possit condēnari arbitrio D. Prætoris, inspecta conditione personar. & facti, usq; ad summam librarum centum Marani.

¶ De Scapillatura, spinectura, & si quis fecerit ficas. Cap. 179.

STAtuimus, vt si quis spinexerit leuiter, vel scapillauerit, vel ficas fecerit, condēnetur in libris quinque, dum tamen in spinēu offensus non habuerit læsionem in personam, aut in terra non ceciderit, quo casu possit augeri poena arbitrio D. Prætoris, inspecta læsione, ac qualitate personę.

¶ De leuib; percussionib; non procedatur contra impuberes. Cap. 180.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod pro leuib; percussionibus, sgrafaturis, aut alijs leuib; delictis non procedatur contra impuberes inter se rixantes, Puerorū tamē parentib;, vel propinquis; D. Prætorē præcipiat, vt eos castigent.

¶ De Vulnerib;, & alijs percussionib; illatis in faciē, vel capite, seu alia parte corporis, gladio, lapide, bastono, seu quouis alio simili armor. genere. C. 181.

STAtuimus, & ordinamus, quòd si quis vulnerauerit, vel percusserit aliquē su.

S T A T V T A

super facie, capite, vel gula, & sit remansura cicatrix evidens, & deformis, si id purè, vel in pura rixa confuſerit, condēnetur in libris quinquag., si verò non sit remansura cicatrix ut supra, condēnetur in minus, arbitrio D. Prætoris, inspecta conditione vulnèrum, ac personarũ, & facti, ita tamè ut non sit minor pœna libris vigintiquinq; Quòd si in alia parte corporis facta fuerit percussio, si quidè sanguis exierit, condēnetur in libris viginti, si non exierit in libris quindecim, quæ pœna toties imponatur, quot fuerint vulnera, saluò si uno solo ictu plura facta fuerint, quo casu pro una sola percussione puniatur. Si autè percussio facta fuerit in Palatio, seu in platheis, percussus puniatur in duplũ, si autè in Ecclesia puniatur in quadruplũ. Si verò percussiones, seu vulnera illata fuerint appèlata pœnæ prædictæ in suis casib⁹ duplicetur, & si ex indicij, aut proditorie, siue per assassinium fuerint illata, ultra pœnas prædictas duplicatas, pœna corporalis imponatur arbitrio D. Prætoris, inspecta qualitate personarum, loci & alijs circumstantijs.

In omnib⁹ autè casib⁹ prædictis referuata sit actio iniuriarũ passo, compellaturq; p D. Prætorè percussus soluere vulnerato, seu percusso omnia damna, & expensas, quæ, & quas fecerit, vel sustinuerit in medicis, ac medicinis, & alias occasione vulnèris, seu percussionis, & prædicta procedant, nisi quis legitime p̄bauerit fecisset ad sui necessariã defensionè. Possit quoq; D. Prætor in quolibet prædictor. casu in carcerare vulneratè, seu percutientè, eumq; in carcerib⁹ detinere arbitrio suo, inspecta qualitate vulnèrũ, vel percussionũ, psonar. & aliarum circumstantiarum ultra pœnas prædictas, non obstante statuto de relaxatione carceratorum præstita fideiussione.

Statuentes etiã, atq; ordinantes, vt omēs pœnæ pecuniariæ, quæ criminalitèr infliguntur semper duplicari debeant, quotiescunq; delinquens reperiatur fuerit cõsuetudinariè in uno delicto delinquere, quæ consuetudo intelligatur si ultra duas vires incurrerit in uno delicto, nisi specialitèr per statuta prouisum reperiatur in aliquo casu.

¶ De Membri debilitatione.

Cap. 182.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd si quis percusserit aliquè, seu vulnerauerit & membrũ aliquod ei debilitauerit, intelligendo etiã hoc casu unũ digittum manus haberi p mēbro, condēnetur in dupplam eius, in quo puniretur, si mēbrum non esset debilitatum, sed si oculus, pes, man⁹, vel brachiũ fuerit debilitatũ, pœna triplicetur, & ultra arbitrio D. Prætoris pro qualitate membri, & debilitationis, quã pœnã si soluere non poterit, si mili pœna vt inult puniã, seruata semper actione iniuriarũ passo, & ulterius compellat delinquèntè soluere debilitatũ omēs expēsas, & dāna, p̄r statutũ est in præcedèti statuto de vulnèr.

¶ De pœna psonati, seu Mascherati pcutiētis, vel vulnerātis aliquè. Cap. 183.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd si quis personatus, seu mascheratus, loco, aut tempore incongruo, seu phibito percusserit aliquem animo occidendi & sanguis exierit, licet homicidiũ non fuerit sequutũ, amputetur ei man⁹ ualidiõr, & eruat̄ oculus, Si autè habuerit animũ occidendi, sanguis autem non exie-

exierit, condemnatur ad triremos p triennium, Quod si non habuerit animum occidendi sanguis verò exierit condemnatur in libris ducentis, & bannitur per biennium, si autem sanguis non exierit condemnatur in libris centum, & bannitur per annum. Si verò tempore carnis priuij, & loco congruo non extantibus proclamationibus prohibentibus laruas, siue mascheras in pura rixa aliquem vulnerauerit, seu aliter offenderit, si sanguis exierit vel non, condemnatur in dupplum eius, quod statutum est supra de vulneribus, & alijs percussionibus, condemnatur quoq; in quolibet casuum prædictorū ad damnā, expēsas, & interesse partis, & in prædictis, & quolibet casuum prædictorum possit procedi ex officio, & ad instantiam cuiuslibet vel denunciam uti sup. procedendo etiam ad torturam ex quibuscunq; indicij arbitrio iudicis considerata qualitate facti, & personarum alijsq; circumstantijs. Personatus autem, seu mascheratus esse intelligatur quilibet, qui faciem copertam, aut aliter adumbratam habuerit, ita quod facilius cognosci non possit in facie, salua semper in omnibus casibus prænaratis actione injuriarum passio, ac refectione omnium damnorum, & interesse ut supra: Si autem vulnerauerit, vel offenderit non in pura rixa sed appensate siue deliberate, condemnatur tanquam si commisisset tempore, & loco incongruo, & idem seruetur si extarent aliqua proclamata prohibentia laruas, siue mascheras.

¶ Qui dolose sagitauerit vel de eius domo aliquis fuerit sagitatus quomodo puniatur Cap. 184.

STATUIMUS quod si quis dolo aliquem sagitauerit cum balista, vel Arcu, sicut sclopo, si non occiderit condemnatur in libris centum, & in amputatione manus validioris, siue ad poenam triennium arbitrio D. Prætoris, & hoc si se præsentauerit, vel captus fuerit. Si autem contumax perseuerauerit bannitur perpetuo à jurisdictione, & si venerit in fortis puniatur ut supra salua semper dispositione mandatorum excellentioritatis in materia armorum prohibitorum, quibus per præsens statum non censetur derogatum. Et si de domo alicuius prædictæ sagitationes fuerint commissæ Domino domus sciente, & non prohibente cum posset condemnatur Dominus domus sciens, & consentiens eadem poena, saluo jure mortis, & membri debilitati, intelligatur aut Dominus domus, etiam ille qui habitat domum sub conducto ex qua sagitatio fuerit commissæ. Si verò prædicta sine dolo euenerint fiat puniatio secundum formam aliorum statutorum, & si statuta non loquerentur juxta jus comune.

¶ De his qui cucurterint ad rumores armata manu Cap. 185.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod nulla persona debeat accedere, seu currere ad rumores armata manu, causa dandi auxilium, vel fauorem alicui parium, & intelligatur cucurrisse causa dandi auxilium, si alicui ex partibus adheferit, & qui contrafecerit pro uno quoq; & unaquaq; vice puniatur in libris decem, quod si autem p talem occursum aliquod homicidium vel aliud

STATVTA

aliud capitale crimen subsecutum fuerit, etiam corporali poena pro qualitate delicti plectatur, salvo quod possint currere, post malefactores cum armis ad capiendum eos.

¶ De his qui cridauerint heu foras ad arma Cap. 186.

ITEM statuimus & ordinamus, quòd si qua persona cridauerit heu foras ad arma sine causa legitima, possit corporaliter puniri, iuxta qualitatem delicti inde sequuti.

¶ De his qui familiam D. Prætoris, vel alios officiales Comuni per-
cusserit, vel vulnerauerit Cap. 187.

ITEM statuimus, & ordinamus quòd si quis aliquem ex familia D. Prætoris, vel aliquos officiales Comuni percusserit, vel vulnerauerit condemnatur in dupplum eius quod supra statutum est in alijs, hoc etiam additò, quod puniri etiam possit poenæ carceris arbitrio D. Prætoris, & hoc ratione officij.

¶ De poena injuriarum seu percutientium aliquem ex Prouisorib⁹, Edilib⁹, vel officialibus villarū jurisdictionis suū officium exercentem Cap. 188.

STATUIMUS, & ordinamus quòd si aliquis injuriatus fuerit verbis aliquem ex Dominis Prouisoribus, vel Edilibus sua officia exercentes, condemnatur in quadruplum eius, quod supra statutum est in alijs. Si autem injuriatus fuerit Massarium, vel aliquem ex juratis villarum sua officia exercentes, condemnatur in dupplum.

Quod si manus intulerit ultra poenam quadrupli, & duppli vt supra, dentur ei irremissibiliter ictus tres cor-
pore publicè, & banniat^r p^r annum.

¶ De percussionibus factis de nocte Cap. 189.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quicumq; percusserit, vel vulnerauerit aliquem de nocte, vel aliquod delictum commiserit de quibus dictum est supra, puniatur in dupplum ejus quod statutum est supra.

¶ De Homicidijs, & violentijs & Nepharijs audacijs cohercendis Cap. 190.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd si qua persona purè aliquam personam interfecerit, si infra triginta dies continuos à die mortis pacem habuerit à mortuo, dum erat in viuis, seu ab ejus heredibus, vel eorum majori parte ad quos hereditas de jure spectat, & si minores fuerint cum autoritate eorum tutoris, vel curatoris, & presentia duorum de attinentibus proximioribus, & se presentauerit in vires justitiæ cum authentico instrumento pacis condemnatur in poenam Rainerium Sexaginta, quos effectualiter solvere, ac presentare teneatur, & ulterius incidat in poenam trium ictuū funis, à qua possit se liberare solutis alijs Raineriis quadraginta, insuper banniat^r etiam à jurisdictione Roboreti arbitrio D. Prætoris dummodo bannum non excedat quinquennium, & non sit minus biennio.

Declaratos

Declarantes statutum prædictum, & pacis beneficium non habere locum si homicidium fuerit bestiale, ac temerarium, & intelligatur bestiale, ac temerarium, quando nulla præcesserit prouocatio ex parte occisi facta verbis, vel factis, quæ aliquam poenam mereantur de Iure Communi, vel statutorum. Et generaliter Dominus Prætor in re tam seriosa ubi agitur de vita hominis, quæ est inestimabilis, & infiniti prærij diligenter consideret circumstantias facti, & discutiat, an re vera homicidium fuerit purè commissum, an uero adsint inditia animi deliberati, de quibus per præcticos, vel talia, quæ arguant homicidium non fuisse purè commissum.

Præterea hoc statutum, & pacis beneficium non habeat locum si quis homicidium commiserit, licet fuerit purum, cum armis, quæ quoquomodo sint prohibita deferri tempore commissi homicidij.

Et idem intelligatur dispositum in homicidijs, licet puris ultra primam uicem commissis, in quibus pacis beneficium non habeat locum.

Quod si quis non se præsentauerit ut supra, & contumax perscuerauerit, banniatu à Iurisdictione Roboreti, & condemnnetur in Rainensibus sexaginta, & si aliquo tempore uenerit in vires Iustitiæ, puniatur pro homicidio, licet purè commissio, etiã quod pacem habuerit secundum dispositione Iuris communis. Et si contigerit fuisse plures in occidendo purè contra eorum quemlibet feruetur, & procedatur ut supra, nec poena vnius liberet alium.

Prædictumque etiã statutum habeat locum in interficiendis⁹ aliquem purè de Iurisdictione Roboretana, extra ipsam Iurisdictionem.

Uterius dictum pacis beneficium non habeat locum, nisi damna fuerint re facta effectualiter heredibus interfecti ante sententiam, nisi aliter inter partes fuerit per publicum Instrumentum concordatum, quod Instrumentum, tam pacis, quam concordij, siue solutionis damnorum celebretur coram Dño Prætor, qui diligenter se informet, an pax, & dictum concordij fuerit facta metu, vel minis, vel alio quocunque modo illicito, quo casu si minx præcesserint homicida non gaudeat beneficio pacis.

Si verò dolose, vel ad vindictam aliquam personam interfecerit, pacis beneficium non valeat, sed caput à spatulis ei amputetur, taliter quod moriatur, & in poenam nihilominus incurisse intelligatur Rainensium centum.

Et si in fortijs haberi non potuerit, & fuerit contumax, perpetuo banniatu, & poenam prædictam incurrisse intelligatur Rainensium centum, & toties quoties violauerit, aut fregit confinia Iurisdictionis Roboreti in poenam etiã Rainensium centum ipso Iure intelligatur, pro uno tertio accusatori, cui cum uno teste omni exceptione maiori credatur, & pro alijs duobus tertijs Communitati Roboreti applicandam, Et similiter feruetur si fuerint plures contra quemlibet eorum, nec poena vnius liberet alium, & ita receptatores eorum toties quoties condemnnetur in Rainensibus centum.

Si autem aliquam personam proditoriè interfecerit, vel per alium pecunia conductum interfici mandauerit, caput ei à spatulis amputetur, taliter quod moriatur, & in Rainensibus tercentum condemnnetur, applicanda Communitati Roboreti. Et si in fortijs haberi non potuerit, & contumax fuerit,

STATVTA

banniantur à Iurisdictione Roboreti, & ab alijs Iurisdictionibus Serenissimor. Austrix Archiducum, Comitumque Tyrolis Dominorum Dominorum notrorum Clementissimorum, & in Rainensibus tercentis condemnentur, & si violauerit, aut fregerit confinia suprascriptarum Iurisdictionis, & Iurisdictionum possit in eis impunè occidi, & ipso Iure toties quoties violauerit, aut fregerit confinia suprascriptarum Iurisdictionis, & Iurisdictionum incurrisse intelligatur in poenam Rainensium ducentorum, diuidendorum, & applicandorum ut supra. Et Mandatarius, qui talis homicidium fuerit, si in fortijs haberi poterit, capite eius amputato, corpus eius squartetur in quatuor partes, quæ in locis solitis suspendantur in aliorum exemplum, & omnibus bonis priuetur, applicandis Communitati Roboreti. Et si fuerit contumax banniantur à Iurisdictione Roboreti, & alijs Iurisdictionibus ut supra est dictum, cum priuatione bonorum ut supra, & possit non solum intra eas, sed & alibi ubique locorum impunè occidi, & si occidens esset bannitus, præterquàm ex causa criminis læsæ Maiestatis liberetur à banno, & si non esset bannitus, lucretur dimidiam bonorum talis mandatarij, qui si non habuerit in bonis, lucretur à Communitate Roboreti Rainenses quinquaginta, dummodo legitime per sufficientia signa, vel probationes probauerit talem bannitum occidisse.

Si quis autem contra facta ausus fuerit ingredi Terram Roboreti, vel eius burgos, vel in eius villas hostili modo animo aliquem interficiendi, vel aliter vim, aut violentiam aliter inferendi, tales tam principales, quam ceteri complices factæ si in fortijs habitus, vel habitus fuerint, licet neminem interfecerint, in quatuor partes squartentur, prius securj in cervicem percussis, quæ partes in locis solitis suspendantur ad aliorum exemplum, & omnibus bonis priuetur applicandis Communitati Roboreti. Et si in fortijs haberi non poterint, perpetuo banniantur à Iurisdictione Roboreti, & alijs Iurisdictionibus ut supra, & omnibus bonis ipso Iure priuati sint, & qui in eis Iurisdictionibus, & alibi ubique locorum, eum, vel eos occiderit, lucretur dimidiam omnium bonorum cuiuslibet occisus, & si occidens, vel occidentes essent banniti liberentur a banno, excepto si ex causa criminis læsæ Maiestatis essent banniti, & si talis bannitus bona non haberet, occidens lucretur Rainenses centum à Communitate Roboreti pro quoque eorum occiso, dummodo legitime per sufficientia signa, vel probationes probauerit talem bannitum occidisse.

Facta autem intelligatur si ad minus essent quinque homines armati. In eo autem casu, quod forenses, vel si miles personæ conuenerint in Terram, vel Burgos Roboreti, seu villas, & insultauerint aliquem seu aliquos ad occidendum, tunc liceat hominibus Roboreti, seu suburbiorum, seu villarum pro necessaria defensione talis insultati, seu insultatorum se se opponere, & cum omni moderamine inculpate tuteles defendere talem insultatum, seu insultatos, & si aliter fieri non poterit quin tales forenses, seu quicumque fuerint audacissimi insultantes occidantur, intelligatur homicidium purum, & impunè factum ad cohibendum talium sceleratorum audaciam.

ADDI-

ADDITIO SERENISS.

ARCHIDVCIS MAXIMILIANI.

CA homicidium, ex intentione, & proposito, itemque mandato, mercede, veneno, & quouis alio assassini modo, mediocriter perpetratum, vel procuratum ceteris omnibus delictis tanto est atrocius, tanto grauius, quanto magis vita hominis fortunæ præstat bonis, & quanto corpori anima est præstantior, ut quæ simul in violentis huiusmodi interfectionibus plerumque periclitantur, sepe etiam simul intereunt, adeoque frequens nimis, & dolanda horum temporum docet experientia nullum ferè delicti genus hoc ipso in Ciuitate Roboretana frequentius esse, ut inde boni publici rationes, iuxta Communis Iuris ordinem poenarum exasperationem merito exposcant. Idcirco ad tollendam atrocissimi huius delicti attentionem, autoritate nostra Archiducali certa scientia, & causis iustissimis nos communibus sancimus, ut quicumque deinceps tale homicidium, hoc est ex proposito, & voluntate, per corruptionem mandatum, mercedem, persuasionem, venenum, & similes modos commiserit, procurauerit, quin etiam quomodolibet auxilium, operamque ipsi facto, & conatu præstiterit, licet effectu etiam non secuto, præter supradictam poenam mortis, ut omnibus suis bonis priuetur. Fisco nostro Archiducali, ita quidem applicandis, ut inde Roboretanæ Communitatis Iuribus, quoad portionem uigore statutorum ei debitam nihil detogetur, sed ea eidem integrè cadat, & numeretur.

¶ De Furtis.

Cap. 191.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod committens furtum Roboreti, vel in Iurisdictione, pro primo furto ascendente ad summam Rainensium quinquaginta, licet fuerit sine fractura, & sine ui, si masculus fuerit furcis suspendatur, si verò femina capite amputetur. Pro primo verò furto non ascendente ad summam prædictam, excedente tamen summam Rainensium quindecim suspendatur, & perpetuò banniat, ab inde verò infra ponatur arbitrio Domini Prætoris. Pro secundo verò furto infra dictam quantitatem Rainensium quinquaginta committens suspendatur, & eidem auricula dextera amputetur, & nihilominus perpetuò banniat. Pro tertio verò furto, vel pluribus ascendente, vel ascendentibus ad summam Rainensium viginti, vel ultra, etiam comprehensa summa priorum furorum quantacunque alibi, quam in Iurisdictione commissus suspendatur. Si verò non ascenderet, vel ascenderet ad summam Rainensium viginti, & pro primo, & secundo furto puniatur ut supra dictum est. Pro tertio vero furto, vel pluribus puniatur arbitrio Domini Prætoris, etiam ad diminutionem alicuius membri, inspecta qualitate personæ, & delicti.

I 2

¶ De

S T A T U T A

¶ De his, qui aliquam personam deprædati fuerint.

Cap. 192.

ITEM statuiamus, & ordinamus, quòd quicunque aliquam personam fuerit deprædatus, puniatur secundum Ius Commune, & quòd D. Prætor, & Commune teneatur sacramento Communitatis procurare, quòd de ea deprædatione fiat ratio, & quòd posteaquam Prætori denuntiatus fuerit furtum esse factum, citari debeat deprædator, & ei locari terminus octo dierum tantummodo, ut compareat, & si comparere recusauerit, debeat banniri, & postea infra decem dies à banno factio, teneatur iudex, & Communitas sacramento prædicto toto possidere contra malefactorem, ut eius bona annotentur.

¶ De his, qui deprædatorem, & bona scienter receptauerint. Cap. 193.

STATUIMUS, ut quicunque deprædatorem vel bona deprædata, seu robata scienter receptauerint in domo, vel in aliquo loco ipsumque deprædatorem, & bona deprædata officio non præsentauerint, seu denuntiauerint infra octo dies, condemnentur in libris tercentis, & occultata restituunt, vel ipsorum bonorum estimationem. Scientia autem præsumatur concurrentibus uerisimilitudinibus, præsumptionibus, ac coniecturis arbitrio D. Prætoris, & si ei denuntiatus fuerit, ut bona, & deprædatorem restituant, seu iustitiæ præsentent infra octo dies à denuncia facta, & si recusauerint, puniantur prout malefactor puniri deberet. Idem intelligatur de receptoribus furum, rerumque furatarum, & qui sciènter bona furata, & robata emerint, bona emptæ perdant, & soluant Communitati tantum, quantum res emptæ valuerint. Possit autem D. Prætor ad detegendum fures concedere impunitatem accusanti, aut denuntianti, siue sit emptor, seu receptor, vel aliter particeps delicti, dummodo non sit principalis.

¶ De Hominibus contratarum, seu locorum ubi furtum, vel deprædatio facta fuerit, debentibus præstare auxilium laicis. Cap. 194.

STATUIMUS, ut omnes, & singuli de qualibet contrata, seu loco, in quo deprædatio, vel furtum facta fuerint, qui rumorem audierint teneantur, & debeant currere ad prohibendum furi, vel deprædatore, & ipsum capiendum, si homines, qui fuerint ad rumorem erunt tot, quot sufficiant, si autem non, exclamare debeant, & pro posse suo prohibere, ne prædicta fiant, quòd si facere omiserint, condemnentur quilibet contrasacens, seu inobediens in libris viginti quinque, possint quoque occurrentes assumere arma, etiam scépos, & hastilia pro insequendis, seu capiendis ipsis furibus, siue deprædatoribus.

¶ De his, qui surripuerint, vel deprædati fuerint loca Ecclesiastica. Cap. 195.

STATUIMUS, ut si quis robauerit, vel deprædatus fuerit Ecclesiam, Monasterium, Hospitale, Montem Pietatis, seu aliquem locum Ecclesiasticum, vel pinum, suspendatur per gulam super furcis, taliter quòd

mon.

morietur, si furtum, vel depredatio fuerit à Rainensibus decem supra. Ab inde verò infra, puniatur corporaliter arbitrio D. Prætoris, inspecta qualitate personarum, loci, & delicti, & alijs circumstantijs, & in omnib⁹ casib⁹ reficiat damnum passio.

¶ De Roboribus stratarum.

Cap. 196.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd si quis robauerit, vel depredatus fuerit aliquam personam in stratis, seu super stratas Roboretæ, & Iurisdictionis, vel aliter in itinere, si robatio, aut depredatio excesserit libras quatuor suspēdatur super Furtis per gulam, itaquod morietur. Ab inde verò infra puniatur poena tritemium arbitrio D. Prætoris, & damnum passio restituatur.

¶ De his, qui depredati fuerint in rumore ignis.

Cap. 197.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quicumque depredatus fuerit, vel aliquid abstulerit alicui, quando ignis, seu rumor incendij, vel aliquis alius tumultus, aut rumor fuerit, puniatur secundum leges, & nihilominus habeat locum poena furti secundum statuta.

¶ De fure deprehenso in furto, Curie presentando.

Cap. 198.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si aliquis deprehensus fuerit in furto, quòd illi, qui eum deprehenderint in furto, teneantur eum capere toto posse, & Curie præsentare, & si quis contrafecerit puniatur in libris decē, & credatur illi, qui eum deprehenderit, & ceperit, si est bonæ opinionis, & famę.

¶ De his, qui ligna furantur.

Cap. 199.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quicumque inuentus fuerit furari ligna à domibus, vel ab igne in ripis, seu locis ubi conducuntur, vel venduntur, vel alibi, in libris decem puniatur pro quaque vice, & plus, & minus arbitrio Domini Prætoris, inspecta qualitate facti, & personarum, & insuper ad restitutionem totius damni mulcetur, & si ligna, quæ per inundationem aquarum anecta, fuerint capta ab aliquo, non possit à Domino remoueri, nisi prius soluerit mercedem capture.

¶ Quod liceat famulum furem capere, & captura tenere. Cap. 200.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd liceat unicuique sine Potestatis Hicentia seruientem, vel famulum suum cuiusque sexus impunē capere, si diceret per eum, vel per eam sibi furtum commissum esse, & captum, & captam tenere per horas viginti quatuor, & non ultra, & in arbitrio sit capiens captum tradere Potestati, aut eum liberare, nec Potestas de prædictis debeat aliquam iniuriam capienti facere, & si ultra dictum tempus tenuerit, cadat in penam librarum vigintiquinque.

STATVTA

¶ Si furtum factum fuerit patri, marito, vel Domino per filium, vxorem, vel seruum
Cap. 201.

ITEM statuimus & ordinamus, quòd si per filium factum fuerit patri furtum, vel matri, vel per nepotem Auo, vel proauo, vel patruo cum quo erat in Communionem, vel per vxorem marito, vel per seruum Domino, si quidem id leue fuerit, nullo modo procedi volumus per Prætorem contra prædictos etiam ad requisitionem eorum, quibus furtum factum fuerit, sed per eos castigentur arbitrio suo. Si verò fuerit graue furtum, tunc per Prætorem contra eos non procedatur, nisi ad querelam dumtaxat personarum quibus commissum fuerit furtum, & puniantur delinquentes realiter, & personaliter arbitrio D. Prætoris habita ratione magnitudinis furti, & qualitatibus personarum, dummodò mortem non imponat. Sit tamen in mera voluntate patris, matris, mariti, vel Domini, vel patruus ut supra crimen indulgere filio uxori, & nepoti usq; ad sententiæ publicationem, & etiam dum publicaretur, & tunc impune prædictæ persone relaxentur; post publicationem autem sententiæ amplius non licet prædictis mutare sententiæ. Furtum autem an graue sit, vel leue, Prætoris sit arbitrium, personarum, & rerum qualitate, & quantitate pensata, falso quod contra seruos possit Prætor ex officio etiam procedere in furtis grauioribus, eosq; punire arbitrio suo, citra tamen poenam mortis, vel abscissionis membri.

¶ De poena veneficij

Cap. 202.

STATUIMUS, ut quicumq; alium venenauerit licet mors sequatur, vel non, sed modo datum fuerit, vel propinatum, laqueo suspendatur ita quod moriatur, & in eandem poenam incurrat quicumq; mandauerit, siue auxilium, consilium, vel fauorem præstiterit in prædictis. Si verò venenum ipsum parauerit vel parari mandauerit, vel ad aliquem actum venenandi deuenerit, non autem datum, seu propinatum fuerit, manus dextera sibi amputetur, & perpetuo exilio banniat. Nec in aliquo prædictorum casuum pacis, vel confessionis veneficium admittatur. Statuentes ad compescendum, atq; obuiandum venerandis facultati, ut Aromatarij, & alij quicumq; nulli vendant aliquam speciem veneni sine expressa D. Prætoris licentia in scriptis, sub poena arbitrio eius imponenda, inspecta qualitate & conditione personarum.

¶ De falsis monetis, & his qui falsam monetam fecerint, vel fieri fecerint. Cap. 203.

STATUIMUS, & ordinamus, ut si qua persona fecerit falsam monetam cuiuscunq; Principis magnam siue paruum Roboreti, vel in iurisdictione, si fuerit Nobilis sibi caput tanquam falsario amputetur, taliter quod moriatur, si verò nō fuerit Nobilis strigulari ignibus concremetur, ita ut pariter moriatur.

¶ De his qui falsam monetam fieri fecerint.

Cap. 204.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si qua persona fieri fecerit falsam monetam Roboreti vel in districtu, si fuerit Nobilis sibi caput ut falsario debeat amputari, & si fuerit popularis ignibus concremetur. De

¶ De his, qui scienter expenderint Roboreti, vel in districtu falsam monetam. Cap. 205.

STATUIMUS quod si quis Roboreti, vel in districtu expenderit aliquam falsam monetam scienter, & dolose, pro qualibet libra Marani falsæ monetæ expendit, usq; ad summam librarum viginti quinq; incurrat in poenam librarum viginti quinq; quas si soluere non poterit puniatur arbitrio D. Prætoris. Quod si ultra libras viginti quinque ut supra falsæ monetæ expenderit scienter, & dolose prius troncato capite ignibus concremetur, & si minus una libra expenderit condemnatur in libris quinq; Marani. Prædicta aut non intelligantur de eo, qui ipsam falsam monetam fabricauerit, vel particeps fuerit fabricationis, quo casu puniatur juxta statum præcedens.

¶ De his qui totonderint, seu rasauerint aliquas monetas Cap. 206.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si qua persona totonderit, vel rasauerit, siue cum aqua mixticali minuerit aliquam monetam ad quauitatem trium librarum, & ultra puniatur poena falsi.

Additio Serenissimi Archiducis &c.

QVIA, & hoc quoq; delictum, quod in variarum monetarum corruptione, falsificatione, seu diminutione constitit, ita frequens hoc tempore, & loco deprehenditur, ut hominum societati, & comitijs destruendis uix ullum sit potentius, & magis in praxi. Idcirco etiā statuim⁹, & aucte principali, qua supra fancim⁹, ut quisquis deinceps cuiuscunq; Principis monetas illicitè effixerint, quoquo modo, mediouè diminuerit, falsificauerit, & sciens ad quinquaginta libras expenderit, præter superscriptas statuti poenas, etiā omnium bonorum suorum Fisco ite nostro, detracta Coistatis portione, applicādor. confiscatione puniāt.

¶ De Falsificantib⁹ sigillum Dominorum, vel Communitatis Roboreti, seu alterius singularis personæ. Cap. 207.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si aliquis falsificauerit sigillū Dñorū, Iaut Prætoris, vel Communis, seu cuiuscunque alterius personæ, puniatur iuxta dispositionem Iuris Communis.

¶ De poena falsificantis scripturas existentes in Archiuo, vel Cancellaria Communitatis. Cap. 208.

STATUIMUS, & ordinamus, quod si quis falsificauerit, vel falsificare fecerit aliquam scripturā publicā, vel priuatā existentē in Archiuo publico Communitatis Roboreti, seu Cancellaria, vel in alio loco publico ubi tenent libri Communitatis, vel condensationes, seu bāna, aut aliæ scripturæ Communitatis, vel etiā incideret aliquod folium extra volumina, seu pcessus, aut acta publica, condēnetur in amputatione manus dextere, & in Rainen. 25, & ad rescicdū damnū passo. Idemq; seruetur, & intelligatur dispositū in illis, qui dolose, & animo furadū acceperint scripturas publicas, vel priuatas ex Archiuo publico, seu Cancellaria, de quibus supra est facta menūo.

¶ De

STATUTA

¶ De poena falsificantis, vel facientis falsam aliquam scripturam
vel Instrumentum. Cap. 209.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si quis fecerit, vel fieri fecerit aliquam falsam cartam, vel acta publica falsificaverit, vel falsificari fecerit, aut aliquam condemnationem, vel dicta testium, vel quasvis alias scripturas publicas, vel etiam scripturam, vel librum priuatum, quibus ex forma iuris statutori, vel privilegij plena fides daretur, condemnentur in libris trecentis, quas si soluere non poterit ei una manus amputetur, & si fuerit iudex, tabellio, vel procurator, ultra predictam penam priuetur officio, & omni consilio, utilitate, honore, & exercitio, societatis, & Collegij in quo esset, & de Matriculis eorum cancelletur. Si vero quis falsificaverit aliquam scripturam priuatam, vel librum proprium, vel aliterius, cui daretur plena fides, puniatur in quadruplum eius, quod in scriptura predicta contineatur, delendo illud quod est falsum, & liber statim deponatur apud Praetorem in Cancellaria, cui pro scribente nullam fidem adhibeat, sed tantum contra scribentem, & priuetur credito, si quod habet scriptum in dicto libro, vel scriptura & quolibet casu predictorum teneatur parti in cuius prauium, & damnum predicta facta fuissent ad damna, & interesse, & nihilominus qui fabricauerit, vel fabricari fecerit Instrumentum pecunia corruptus, ad quadruplum dictae pecuniae applicanda parti laesae teneatur. Pro secunda vero vice, qua falsificaverit, uti, condemnentur in libris trecentis, & in imputatione manus, & si in praesentem non habuerit, alterius puniatur arbitrio Praetoris, pro tertia vero vice, & abinde super, ignibus comburatur.

¶ De his, qui scienter produxerint aliqua falsa Instrumenta, & scripturas in Iudicio. Cap. 210.

STATUIMUS quod si qua persona produxerit in Iudicio aliquod falsum Instrumentum, vel plura unico contextu productionis, & eo, vel eis uti voluerit scienter in prauium alterius personae, condemnentur, & puniatur in libris ducentis pro unoquoque Instrumento, & perdat causam, quas si soluere non poterit, puniatur poena corporali arbitrio Praetoris, & si scienter produxerit ultra primam vicem in eadem, vel in alia causa unum, vel plura falsa Instrumenta, eisque uti voluerit, condemnentur in amputatione manus, & in libris centis pro unoquoque Instrumento, & nihilominus cadat a causa, in qua dictum Instrumentum, vel Instrumenta producta fuissent. Porro si quis produxerit scienter aliquam falsam scripturam priuatam in Iudicio, eaque uti voluerit, puniatur arbitrio Praetoris, inspecta qualitate personae, & facti, aliisque circumstantiis, & incurrat in poenam restitutionis causae si fuerit actor, si vero Reus soluat actori valore causae ultra summam debitam.

¶ De his, qui falsum testimonium dixerint in causa criminali. Cap. 211.

STATUIMUS, & ordinamus, quod si quis falsum testimonium dixerit in causa criminali, puniatur illa poena, qua puniendus esset is, contra quem falsum testimonium dixerit, & hoc si corporaliter ueniret puniendus, vel condemnandus. Si vero uenerit condemnandus in pecuniaria, condemnentur in duplum illius quantitas, in qua fuisset condemnandus ille, contra quem testificatus fuit, & si lucent, teiti.

testificatus falsum in aliqua causa criminali, vt aliquis absolueretur à pœna corporali puniatur pœna, qua puniendus fuisset ille, in cuius fauorẽ testificatus fuerit. Si verò absolvendus fuisset à pœna pecuniaria, condemnetur in duplũ illius quantitatis, in qua condemnaretur si processus fuisset p̄batus contra eũ, & etiã in amputatione linguae. Eadem pœna puniatur ille, qui scienter, & dolosẽ aliquos falsos testes in causa criminali p̄dixerit, & ipsis usus fuerit, siue testes ipsos subornauerit, seu magistrauerit, vt falsũ deponeret, & amittat causã, talitẽ quòd ex illa amplius nihil valeat, nec possit petere, & teneatur reficere omnes expensas, & interesse alteri parti, quẽ sit aliq̃ dãnũ occasione didicẽ causẽ.

¶ De his, qui dixerint falsum testimonium in causa Ciuili. Cap. 212.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd quicunq; falsum testimoniũ dixerit in causa ciuili ad finem, vt aliquis in aliqua re, vel quantitate condemnetur, condẽnari debeat in amputatione linguae, & in duplum illius quantitatis, vel æstimationis rei, super qua dixerit testimonium cum expensis, & interesse, cui medietas sit illius, contra quem falsum testimonium dixerit, & eodem modo condemnetur si falsum testimoniũ dixerit, vt aliquis absoluaetur in causa ciuili: producens autem scienter, & dolosẽ testes falsos in causa ciuili, vel eis utens, eadem pœna puniatur, & causam amittat, & reficiat damnũ passio, vt in præcedenti statuto continetur in fine.

¶ De his, qui in Iudicio fecerint falsum Iuramentum. Cap. 213.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd si qua persona in Iudicio fecerit falsum Iuramentum, puniatur, & condemnatur in Rainensib⁹ vigintiquinq; quos si soluere non poterit, luat in corpore arbitrio D. Prætoris, inspecta qualitate personæ, & nihilominus incurrat ipso Iure pœnam exilij per biennium, & hoc intelligatur in casib⁹, in quibus per statuta specialiter non sit prouisum.

¶ De his, qui interpellauerint aliquem Notarium de falso Instrumento, aut testem de falso, quomodo puniatur. Cap. 214.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si aliqua persona interpellauerit aliquẽ Notarium, quòd falsum Instrumentum faciat, aut unum testem, vel plures, quòd falsum testimoniũ dicant, condemnatur interpellans Notariũ in trecentis libris, & interpellans testem in centum libris, & eadẽ pœna puniatur notarius, vel testis offerens se alicui Instrumentũ falsũ facere, vel testimoniũ falsũ facere, facta tamẽ legitima p̄batione, & hæc omnia uendicet sibi locũ ex sola interpellatione facta de falso, aliàs si deuentũ fuerit ad actũ, habeat locũ cetera statuta.

¶ De pœna officialis facientis aliquam falsam imbastiatam, vel relationem. Cap. 215.

STATUIMUS, & ordinamus, quòd officialis, qui fecerit aliquam falsam imbastiatam, siue relationem, condemnatur arbitrio D. Prætoris, etiã pœna iocũ funis, carceris, seu banni, & ad refectionem totius damni, & expensarum faciendam passio, & non possit esse amplius officialis Roboreti.

¶ Qui

STATVTA

¶ Qui accusationem de falso fecerint, quomodo procedere debeant, & si in probatione defecerint, quomodo puniantur. Cap. 216.

ITEM statuiamus & ordinamus, quod si aliqua persona voluerit accusare de falso teste, vel Instrumento, aut scriptura publica, vel privata, vel de producente falsum testem, aut Instrumentum, aut scripturam, vel de utente eo, vel ea, teneatur prius securitatem facere contra accusatum de quantitate poenae, si futura esse pecuniaria in casu succumbentiae, & dicere, ac exprimere in accusatione causas omnes falsitatis, & si in probatione defecerit, condemnetur eadē poena, qua accusatus si succumberet ueniret puniend⁹, siue sit pecuniaria, siue corporis afflictiua. Quo ultimo casu teneatur se praesentare ad carceres sicut ipse reus accusatus, nisi D. Praetor ex aliqua iusta causa uiderit accusatorem motum propterquam possit eum a tali poena absoluere, quā exprimere teneat in ipsa sententia, & qui securitatem praedictā facere non poterit, ponatur in carcerib⁹, & procedatur ac si facta fuisset securitas, tam in causa pecuniaria, quā corporis afflictiua, & quod pendente accusatione falsi testis, vel Instrumenti, vel scripturae privatae, siue etiā contra producentem falsum testem, vel Instrumentum, aut scripturam priuatam, superfedatur in questione civili, in qua dicta talis productio facta fuerit, ita quod instantia causae nullatenus currat a tempore accusationis factae, donec ipsa causa falsitatis fuerit terminata.

¶ Quod condemnatus de falso non possit exercere publicū officiū. Cap. 217.

ITEM statuiamus, & ordinamus, quod quicumque condemnatus fuerit d⁹ falso non possit habere, nec exercere aliquod officium publicum in Roboreto, vel districtu, nec aduocate, nec procurare.

¶ De his, qui usi fuerint ludendo falsis cartis, seu dadis. Cap. 218.

ITEM statuiamus, & ordinamus, quod si quis ludendo us⁹ fuerit se ientē cartis falsis, aut dadis, seu taxillis, condemnetur in libris quinquaginta pro prima vice, & si talis lusor deprehensus fuerit secunda vice, ludendo uti talib⁹ taxillis, siue & cartis adulterinis, vel falsis, incurrat in poenam librar. centum, & sustineatur publicē per loca solita, & bannjatur per anū a Iurisdictione Roboretī, Quod si tertio ausus fuerit uti cartis, vel taxillis usupra falsis, condemnetur ad perpetuos triremes, & quolibet praedictorum casuum teneatur ad restitutionem pecuniae lucratae, seu rerum lucratarum.

¶ De Incendarijs.

Cap. 219.

ITEM statuiamus, & ordinamus, quod si quis incendium dolose posterius, vel poni fecerit in aliqua domo alicuius personae, quae habitetur, vel sit apta ad habitandum, aut in aliqua alia domo sacra, vel religiosa, vel medas segetū, vel teziar, aut cassinas in quibus habitent aliqui, aut bestiae teneantur, vel syluae incenderit, & sequutum fuerit incendium totius, vel partis alicuius rerum praedictarum, vel si etiā quis ignem infulerit in alia re ex qua incendium sequatur in rebus praedictis modo praedicto, igne concremetur, primo laqueo suspensus,

ita

ita quod moriatur, & condemnetur in duplum damni damni passio, & si non fuerit captus perpetuo banniat, & in penam predictam à Roboreto, & districtu. Qui verò in alijs rebus posuerit incendium, vel poni fecerit, & damni secutum fuerit à viginti quinq; libris supra, condemnetur in libris quinquag., & ad restitutionem damni in duplum damni passio. Si verò factum fuerit à libris 25 infra condemnatur in libris viginti quinq;, & in duplum damnum passio, & hæc locum habeant in commissis dolose. Pro incendio verò commisso absq; dolo procedente tamen culpa, teneatur qui fuit in culpa ad damni emendationem.

¶ ADDITIO authentica Serenissimi Archiducis &c.

MOvent Nos iuste rationes, vt & hanc incendiarijs dolosis constitutam penam etiã bonorum confiscatione Fisco nostro Tyrolensi (detractis tamen Communitati, & laice parti debitis supra assignatis portionibus) augemus, quã proinde firmiter obseruari posthac seio iubemus.

¶ De his, qui cognouerit violentèr aliq; mulierè virū habentem. Cap. 220

STATUIMUS, quod si quis cognouerit carnaliter, & violentèr mulierè virum habentem, si honesta fuerit sibi caput debeat amputari, taliter quod moriatur, sed si mulier fuerit inhonesta, & de inhonestate probetur etiã per vocem, & famam, concurrentibus alijs quoque præsumptionibus, tunc condemnatur in libris centum, & banniat per triennium, & hoc si non habuerit pacem à marito, & à violata, sed si pacem habuerit infra mensem, condemnatur in libris centū, quas si soluere nō poterit, stet in carcerib; arbitrio D. Prætoris.

¶ De his, qui cognouerint aliq; mulierè virū habentē de sua voluntate. c. 221

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si quis cognouerit aliquam mulierem virum habentē de sua voluntate, vel non coactē, si mulier existerit de bona fama condemnatur in libris centū, & hoc si non habuerit pacē, sed si habuerit pacem à marito soluat libras viginti quinq;, quam penā si soluere non poterit, stet in carceribus arbitrio D. Prætoris, & mulier penā legali puniatur, & si mulier existerit malæ famæ, vel adultera, & hoc probetur per vocem, & famā, concurrentibus tamen alijs quoque præsumptionib;, tunc homo condemnatur in decem libris, & hoc si non habuerit pacem à marito, sed si habuerit pacem condemnatur in nihilum, & mulier condemnatur in libris decem, infra mensem soluendis, vel per Roboretum publicè verberetur.

¶ De eodem.

Cap. 222.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si qua mulier habens virum ab ipso aufugerit, vel se abdicauerit, ut seorsum ab eo vitam ducat inhonestam alicui alteri inhaerendo, talis mulier ipso iure, & ipso facto amittat dotem, nec non omnia bona paraphernalia, & alia quæcunque bona, quæ habet, & vir suus, vel eius hæredes ipsa omnia lucrentur, & habeant, & si non habuerit dotem, vel bona, tunc ad requisitionem ipsius mariti mulier ipsa sustinetur per totum Roboretum, deinde banniat.

¶ De

ITEM statumus, & ordinamus, quod si quis modestiæ nescius, & pudoris ignorans ausus fuerit deuolare, & abducere extra Roboretū, vel eius districtum vxorem alterius, inuito marito, illico carceribus mancipetur, & si talis abducta fuerit ciuius, & egregie parentelle, capite puniatur taliter quod moriatur.

QUIA sicuti contra mulieres adulterantes, ita etiam expedit contra viros extra proprium thorum, vel contra legem matrimonij consistentes providere, statumus, & ordinamus, qd si aliquis vir vxoratus cum soluta se carnaliter conuenerit, puniatur in libris 50. Si verò vxoratus, vel etiā solutus cum iuxta adulterium conuenerit, condemnentur in libris centū. Quod si vir vxoratus tenuerit publicè, & palam, vel etiā occultè aliq. mulierē solutam in concubinato, vel si solutus tenuerit publicè, vel occultè in concubinato, condemnentur in libris centum, & banniantur a iurisdictione Roboreti per annū. Quod si vxoratus, vel etiā solutus tenuerit in concubinato coniugata, poena duplicetur, quæ poenæ toties in casib⁹ suis imponatur, quoties in tali malo pposito perseuerauerit. Declarantes quod per præsens statutum, aut præcedentia, siue sequentia, loquenda de talibus adulterantibus, non intendimus quicquam parti iniuriarē tollere de eo, quod sibi in eis fauorem per iura, tam Ciuilia, quam Canonica competit, vel competierit.

¶ De his, qui cognouerint aliquam mulierem virginē, vi coacta carnaliter, & quæ poena sit infligenda.

STATUIMUS, vt si quis cognouerit violentè aliquam virginem carnaliter, capite puniatur taliter quod moriatur, teneaturque ipse, vel heredes eodēdecem eam dotare, & hoc si non habuerit pacem infra mensem ab ipsa violata, & ab ei⁹ duob⁹ proximiorib⁹ masculis maiorib⁹ viginti quinq. annis. Sed si habuerit pacem vt dictum est, condemnentur poena pecuniaria arbitrio D. Prætoris, ita tamē ne arbitrium sit minus Rainen, quinquaginta, & non excedat Rainen centum, inspecta qualitate personarū, & facti, quā poenā si soluere non poterit puniatur poena corporali arbitrio D. Prætoris, & vterius ad dotandū violatæ. Quod si talis non se presentauerit, aut in fortias Iustitiæ non peruenierit, sed contumax perseuerauerit, banniantur a toto Comitatu Tyrolensi, ita vt vñq. deuenierit in vites Iustitiæ capite puniatur, & nihilominus teneatur violatam dotare. Si verò non fuerit virgo, nec maritata, fuerit autē vidua bonæ famæ, etiamq. violentè cognouerit carnaliter, condemnentur ad tritremes per vñq. si in fortijs haberi potuerit, sin minus banniantur perpetuo a iurisdictione Roboreti, salvo quod si pacem habuerit a violatā, & a duobus eius proximioribus masculis maiorib⁹ annis viginti quinq. infra mensem, condemnentur in libris tercetiis. Si autē non fuerit bonæ famæ, vel probet eā se carnaliter cū altero conuenerisse per inditā, vel per vocem, & famam, quæ sit de ea, tunc condemnentur in libris centum, & si fuerit publicæ meretricis in libris quinquaginta.

¶ De his, qui seduxerint aliquas mulieres virgines, & eas carnaliter cognouerint. Cap. 226.

ITEM si quis seduxerit aliquam mulierem virginem, & eam carnaliter cognouerit de eius voluntate, & non coactè, teneat eam ducere, vel cōpetēter dotare.

¶ De Lenonibus, seu Rustianis puniendis. Cap. 227.

ITEM quia sepe numero contigit, quòd medio lenarum, & malarum mulierum plerumq;, & virgines, & etiā maritate, vel alia seducuntur ad committendum stuprum, fornicationē, vel adulterium in grauem iniuriam, & defilebile notam suae familiae, vel parentellae, ideo statuiamus, & ordinamus, quòd si qua mulier, vel etiā vir, lenocinium committeret de aliqua virgine, seu habita, & tenta pro virgine, maicata, vel alia, tunc leno, vel lena sup. Afino ligata totam circuit Ciuitatem, & etiā sibi enatur unus oculus, & ppetuò bāniatur, ac ppetuò sit infamis, & stetur de tali lenocinio dicto, vel testimonio ipsius rustianae, & seductae cum iuramento, concurrentib; aliquib; inditijs.

¶ De Mulieribus, vel earum parentibus tenentibus denuntiare violentias sibi factas infra tempus. Cap. 228.

ITEM statuiamus, & ordinamus, quòd mulieres, vel sui patres, matres, Aui, Auiæ, vel fratres teneantur, & debeant dictas violentias sibi factas, vt in superioribus statutis continetur, denuntiare D. Pratori infra quindecim dies postea quam factæ fuerint violentiæ sibi, alioquin transactis dictis dieb; quindecim non credatur violentias esse per vim factas.

¶ De his, qui vendiderint possessionem, vel rem duobus. Cap. 229

STATUIMUS, quòd si quæ persona scienter vendiderit aliquam possessionem, vel rem immobilem alteri venditam diuisim, non faciendo mentionem de prima vëditiōe, ipsa quidē alienatio posterior non valeat ipso Iure, & venditor teneatur ad præti restitutionem secundo emptori, & ad sibi rescindendum damna, expensas, & interesse, quæ passum se prætenderet emptor, pro quibus sibi credatur cum iuramento suo, & pro quibus venditor ipse possit incarcerationi ad emptoris requisitionem, etiā si sit terrigena, condemnetur insuper arbitrio D. Pratoris poena carceris, seu berlinæ, fustigationis, vel bāni pro qualitate facti. Et hæc etiā locum habeant in eo, qui rem scienter, & diuisim duob; obligauerit specialiter, depriori obligatione specialimentione non facta, eo tamen casu, quo in alijs bonis soluendo non sit venditori. Si enim alia bona habeat super quibus possit satisfieri, quæ ipso Iure obligata intelligantur, puniatur arbitrio Domini Pratoris poena pecuniaria, quæ tamen non possit excedere summam librarum Centum, & non possit esse minor, libris vigintiquinque habita ratione facti, & aliarum circumstantiarum. Si verò res obligata, vel vendita possit ambobus, vel pluribus

STATVTA

sufficere, quibus diuifim fuerit obligata, vel vendita poenam prædictam non incurrat. De re autem mobili vendita, poena fit decem librarum, quas si foluere non poterit, puniatur poena carceris arbitrio D. Prætoris.

¶ De alienantibus rem liuèllatam pro libera.

Cap. 230.

ITEM statuiamus, et ordinamus, quòd aliqua persona non audeat, nec præsumat aliquo modo, vel ingento rem, de qua soluit affictum, seu liuèllum in aliam personam transferre pro libera, & franca, sciens eam esse Emphiteoticam, vel liuèllatam, sub poena librarum quadraginta, pro dimidia Communitati, & alia dimidia Domino directi applicanda, & talis alienatio, seu translatio ipso iure non valeat, & non teneat, & cadat emphiteota ipso facto ab omni iure suo, & possit Dominus directi propria auctoritate ingredi in possessionem rei, sic in alium translate, emptor quoque, & recipiens si conscius fuerit dictæ conditionis, in libris quadraginta condènetur applicandis vtiplur.

¶ De Poena recedentis à possessione, vel eam transferrentis in alium contra voluntatem eius à quo cognouerit.

Cap. 231.

ITEM statuiamus, & ordinamus nemini licere rem, vel possessionem ipsius rei, quam ab alio recognoauerit, vel conduxerit ad modicum, vel longum tempus in alium transferre, vel ab alio recognoscere directè, vel indirectè inficio, & non consentiente illo, à quo cognouerit, nisi primo eidem facta restitutione effectuali, sub poena librarum quadraginta, & plus arbitrio D. Prætoris, pro dimidia Communitati, & pro dimidia parti applicanda, & viterius condemnentur ad omnia damna, & interesse dictæ parti, & omnia gesta, & sequuta exinde etiam sint ipso iure nulla, quàm poenam euitare possit, si cum effectu ante condemnationem de eo faciendam rem liberè restituerit, cum omni sua cautela, & interesse.

¶ De Poena mouentium terminos.

Cap. 232.

STATUIMUS, ut quicumque dolosè, & scientè terminum, seu terminos aliquorum possessionum, vel terrarum, siue locorum mouerit, vel mouere fecerit, condemnentur in libris centum, & plus arbitrio D. Prætoris habita ratione præiudicii, qualitatibus personarum, et aliarum circumstantiarum, quàm poenam pecuniariam si infra mensem non soluerit, manus dextera ei amputeatur, et nihilominus teneatur possiquàm notum fuerit de amotione prædicta, dictum terminum, seu terminos reponere in pristinum statum, et ad hoc compellat de facto per Dominum Prætozem.

¶ De Incidentibus, vel deastantibus, extirpantibus, furantibus, radicantibus, et transportantibus vineas, arbores, blada, vel similia.

Cap. 233.

STATUIMUS, quòd si quæ persona ad vindictam aliquam, vel iniuriam incidit, vel quarzauerit aliasve quomodocunque deaustauerit vites aliquas, vel alias arbores fructiferas cuiuscunque fortis, vel conditionis, aut blada, vel segetes, vel aliquid aliud damnum intulerit enorme, appensatur, & ad

& ad vindictam, vel iniuriam, primo fustigetur per Roboretū, deinde banniat per triennium, & tamen reficiat damnum passo in ratione librar. vigintiquinque pede arboris fructifere, vel etiam plus habita ratione arboris, & pro quolibet pede vitium in ratione librarum decem, lapsisque predictis tribus annis banni, non possit redire in Iurisdictionem, nisi refecerit damnum passo iuxta predictam taxationem, quæ poena locum habeat pro prima vice, quæ quis predicta fecerit, pro secunda verò vel vltiori vice sit poena amputationis manū, & exilij perpetui. In quo statu declaramus non comprehendī eos, qui incidē rint aliquam arborem in confinib⁹, & ex causa confinij de qua esset lis, quo casu si talis incidens succubuerit, puniatur in libris vigintiquinque pro quolibet pede arboris, vel vineæ, & ad refectiōē damni passo, & in amissione lurs. Statuimus insuper, quòd si in superscripto casu damnum illud fuerit de nocte commissum, neque leiri possit a quo sit commissum, Communitas in cuius regula damnum fuerit illatum, si infra dies quindecim non denuntiauerit officio malefactorum, teneatur ipsa ad refectiōē damni, æstimandi eo in casu per Iuratos Communitatis, et hoc vt quilibet vigilet tales malefactores denuntiari, quòd si vnquam postea venerit ad notitiam talis delinquens, possit Communitas, quæ soluit agere contra eum, & solutum consequi cum damnis, interesse, & expensis.

Declarantes quòd si quis eradicauerit, effoderit, extirpauerit, vel quoquomodo asportauerit vineas, siue nouellas, & quascunque alias arbores, cariūq; nouellas, tam fructiferas, quàm non fructiferas ex alienis locis, iniuris, seu ignorantibus Dominis, licet hoc non faciat ad vindictam, seu iniuriam, incidat in poenam pro vnoquoque pede vitis, arboris, vel nouelle vnius Rainerensis die de, de nocte verò duplicetur, & predicta locum habeant usque ad summam quinque pedum.

A quinque pedibus verò supra ponatur ad berlinam, & banniat per triennium, & plus arbitrio Dñi Prætoris.

Quo. i si predicta fuerint commissa in hortis, seu brolis, aut clausuris, & alijs locis muris conclusis, fustigetur, & banniat ut supra. In omnibus autem predictis casibus teneatur ad reficiendum damnum passo, liquidandum Iuramento ipsius, salua tamen moderatione Domini Prætoris, Declarantes, quòd pena pecuniariæ predictæ sint accusatoris pro dimidia, & si fuerit socius criminis accusator liberetur à poena.

¶ De poena spoliantis aliquem possessione sua.

Cap. 234.

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si quis per se, vel alium iniuste per vim spoliauerit aliquem possessione sua, vel quasi rei immobilis, vel alicuius Iuris inhaerentis rei immobili, vel fructuum ipsius possessionis, si sine armis, & absque gentium coadunatione, condemnetur in libris quinquaginta.

Si vero cum armis, et coadunatione personarum in libris centum, si autem cum armis, et sine coadunatione personarum in libris septuagintaquinque.

Coadunatio autem personarum intelligatur, si cum spoliante fuerint

STATUTA

ad minus quatuor personarum, etiam si essent de eadem familia. Si autem aliquem spoliaverit possessione aliquius rei sine vi, vel aliter, quam per vim condemnatur ad dimidiam dictarum poenarum, & in quolibet praedictorum casuum condemnatur ad restitutionem dictae possessionis, & rei, et ad fructus perceptos, vel qui percipi potuissent, & ad damna, et interesse, & ulterius ad non molestandum ipsum possessorem, salvo iure eidem respectu proprietatis in iudicio ordinario cognoscendo. Et praedicta locum habeant in qualibet vi expulsiua, siue compulsiua, vel ablatiua, in quibus casibus procedi valeat, & debeat etiam ex officio, poena tamen praedicta duplicentur, & duplicari debeant contra Nobiles, & potentes.

Declarantes, quod si in praedictis violentijs interuenerint arma prohibita, ultra praedictas poenas puniri debeant contrafacientes poenis impositis in casibus delationis armorum prohibitorum.

¶ De his, qui intrauerint, seu occupauerint alienas possessiones sine vi. Cap. 235.

ITEM statimus, quod si aliqua persona intrauerit, seu occupauerit possessionem aliquam sine vi alicuius personae, et legitime possessoris iniuste, vel sine legitima causa condemnatur in libris septem, & in amissione laborerij & possessione amittat, salvo iure proprietatis, ita qd efficiat de possessore petitor.

¶ De his, qui fecerint sepem, vel murum, marognam, aut aliquod Adificium super aliena possessione. Cap. 236.

ITEM si quae persona fecerit, vel fieri fecerit sepem, murum, marognam, spinatam toucam, vel fossatum, vel aliquod adificium super alienam terram, vel possessionem sine iusta causa, & contra possessoris voluntatem, ac ipso neciente, condemnatur pro qualibet vice in libris septem, & dicta adificia extollantur, & possessio reducat in pristinum sine aliquo iudiciorum strepitu, et in praedicta poena non incidat si denuntiatio de fideiussoria facta non fuerit intra annum, sed restitutio possessionis fiat vi.

¶ De his, qui fraudolenter tuinam aquarum super alienam possessionem mouerint. Cap. 237.

STATUIMUS, vt si quae persona fraudolenter mouerit, seu conduxerit aquarum tuinam super alienam possessionem, condemnatur in libris viginti quinque, & plus arbitrio D. Pretoris, inspecta qualitate personarum perculit, & scandalit, & alijs circumstantijs pro qualibet vice, et ad damni restitutionem, salvo quod qualibet persona possit super suo se adiuuare, et in omni loco super proprium versus commune, et vias publicas, ac conductus publicos, seu vasa aquarum, ita tamen quod aqua non remoueat a suo proprio vase.

¶ De his, qui foderint, seu deaustauerint, seu quomodolibet occupauerint stratas, vel vias publicas, vel inmunditiam in eis proiecerint. Cap. 238.

ITEM si quae persona foderit, vel deaustauerit cum ligone, palo fere, vel quocunq; alio modo sine causa legitima aliquas stratas, vel vias communes vicinas.

vicinales, atq; agrarias, puniatur pro unoquoq; et quaq; vice in libris quinque; et ad reaptationem stratae, seu viæ deuastatae, & ad refectionem damni, & si prædicta commissa fuerint in stratis, seu vijs publicis, seu imperialib; pena augeatur arbitrio DD. Prouisorū, ita tamē, vt non excedat quadrupplū, & in villis arbitrio Massariorum, & Iuratorum. Statuentes, quod nemo audeat super vijs publicis Roboreti conducere, seu proiecare immunditias, seu terram, aut lapides, aut quoduis aliud, sub pena librarum decem.

¶ De Mensuris, & ponderibus iustis tenendis, et de his, qui falsam mensuram, vel pondus dederint. Cap. 239.

STATUIMUS, et ordinamus, quod quilibet uendens debeat habere, & tenere rectos ciathos, urnas, brentas, starias, modios, galedas, passetos, et passos, et omnes alias mensuras, staterias, pefarolos, marcos, libras, bilancias, et omnia alia pondera, & campiones, siue marchi bilanciarum sint ferri, seu ex auriscalco, non autem plumbei, nec mensurare, aut ponderare debeant, nisi sint bullata signo D. Prætoris pro tempore gubernantis, & qui contrafecerint, & falsam mensuram, vel pondus habuerit, vel dederit, soluat pro prima vice libras decem, pro secunda vice poena duplicetur, pro tertia vice autem, ultra prædictam poenam ponatur ad berlina per diem. Quod si in suo malo proposito perseverauerit, condēnetur in libris centum, & perpetuo bahatur a Iurisdictione Roboreti, et in prædicto tertio casu procedatur per Dñm Prætozem. Quod si mensuræ, siue pondera fuerint iusta, non tamen bullata signo Dñi Prætoris administrantis, pro prima vice puniatur in libris quinque; pro secunda verò vice puniatur in libris decem. Si verò perseverauerit, priuetur ultra poenam prædictam per annum ab exercitio suæ negotiationis.

¶ De præmio accusantis. Cap. 240.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod quicunq; accusauerit aliquem fecisse, vel commississe contra formam statutorum Roboreti, debeat habere tertiam partem condemnationis, ubi aliter per statutum prouisum non sit.

¶ Quod Banniti possint impunè offendi in Iurisdictione. Cap. 241.

STATUIMUS, & ordinamus, quod quicunq; fuerit ex aliqua causa capitali bannitus à Iurisdictione Roboreti dissinituē, siue ad inquirendum, si repertus fuerit in Iurisdictione, possit impunè à quocunq; offendi, & occidi.

¶ De his, qui receptauerint in domum, & celauerint aliquem malefactorem. Cap. 242.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod quicunq; celauerit in domo scienter, aut receptauerit aliquem bannitum a Iurisdictione Roboreti aut malefactorem, & eum Curia non præsentauerit, aut saltem notificauerit, puniatur in Rainensibus vigintiquinque, & arbitrio D. Prætoris secundum qualitatem facti, & personarum.

STATUTA

¶ De his, qui ceperint aliquem bannitum, & eorū prēmio. Cap. 243

ITEM statuimus, & ordinamus, quòd si quis ceperit, & in fortiam Communis Roboreti conduxerit aliquem bannitum, pro homicidio, vel robbaria, seu aliqua ex causa, qua secundum formam Iuris, & statutorum mori deberet, ei, vel eis, qui eum ceperint libras centum de bonis banniti soluatur, & si non habet Communitas Roboreti teneatur. Sed si fuerint officiales Communis, qui talem ceperint bannitum, habeant medietatem prēmij antedicti, sed tamen per præsens statutum non intelligatur derogatū præcedentib⁹ statutis attribuentibus certam poenam, vel lucrū capientib⁹ bannitos, vel eos interficiend⁹.

¶ Additio Serenissimi Archiducis &c.

Inter humanæ societatis, & publicæ quietis pestes precipuè, & merito viciū Robbessores, prædones, & simili de causa banniti censendi, adeoque reliquis etiam delinquentibus grauius puniendi sunt, vel hoc etiam nomine, & causa, quòd multis hoc tempore, & loco grassantib⁹ austeriori animaduersione op⁹ sit. Quare ad extirpandum crudele id genus hominum, non tantum ipsos huiusmodi bannitos famosiores, sed etiam eorum fautores, totores, & receptatores præter poenam statutis his insertam, etiā omnium honorū confiscatione puniri iubemus, quæ quidem bona Fisco nostro, detracta Communis portione, si quæ illi statuta concedunt, applicanda erunt. Vt autem planius innotescat quātū nobis curæ sit quietem, & securitatem publicā hisce in sinibus propagare, omnesq; earū perturbatores extirpare. Idcirco mandata illa nostro iussu, & autoritate iam ante publicata verbatenus huc inferi, & ad longum ascribi volumus, ea deinceps strictissimè obseruari mandantes.

Quæ ita sonant;

NOI Massimiliano per l'Iddio gratia Arciduca d'Austria, Duca di Bur-
gundia, Stiria, Carantia, & VVirttemberg, Prencipe di Sueuia, Ad-
ministrato del gran Maestrato in Prussia, Maestro dell'ordine Teutonico, in
Germania, & Italia, Marchese del sacro Romano Imperio di Burgo, Conte
d'Absburg, & Tyrol &c. come assoluto Rettor, & Gouvernator dell'Austria su-
periore, fatto, & costituito da Sua Sacra Cesarea Maestà, & dal Paese, &
insieme da gli altri nostri cari SS. fratelli, & SS. Cugini Arciduchi d'Austria,
à tutti gli Conti, Baroni, Cauaglieri, Vassalli, Capitani, Feudatari, ancho alli
v. Capitani, Amministratori, Vicari, de Montagne, & del Paese, Consoli, Giu-
dici, Senatori, Proueditori, Massari, et à tutti gli altri nostri officiaii feudatari
fudditi, et fedeli, sijno de qual si voglia stato, ouer conditione, che p. vfficio,
et auctha concessagli in questo contado del Tyrol, et in particolare alli confini
d'Italia regono, et gouernano, afontiamo la nostra gratia, et ogni bene.

Anchorche con un mandato sotto gli 16 dicembre dell'anno prossimo pa-
sato, per estirpar ogni sorte de vagabundi, brani, et banditi, et altra simil
gente razza dannosa, vi comandassimo seriosamente, et ordinassimo, che
tutti gli Archibusi da foco, che si possono tenir celati, & nascosti, balestre,
balestrine, fileti, & altre arme simili da sassini, nel detto contado fossero pro-
hibite sotto pena della vita, & che niuno, che si fosse le potesse condurre, ouer
portare, ma che gli transgressori, & contrafattori fossero castigati conforme à i
meriti loro. Tuttavia presentimo, & ci uien riferito per cosa certa, che ciò
non uien osseruato, & che in disprezzo non picciolo di esso mandato si pmette
il portare, & condur dette armi, & archibusi, & che ciò da quelli che hanno
licenza di portar gli archibusi in varij modi vien abusato, & dato occasione
di far da gli altri l'istesso, Ilche non volendo in modo alcuno passi più auanti,
col tenor di questo comandiamo seriosamente à voi feudatari, & superiori,
che quãto prima nelle vostre giuriditioni faciate fare una proclama, che niuno
sia chi si voglia secolare, ouero Religioso di grande, ouer bassa conditione, pae-
fano, ouer forestiero, Mercante, & ogn'altra sorte di persone, anchorche qualch'
uno per l'innanti hauesse hauto licenza, nell'andar innanzi, & dietro à piedi,
& à Cavallo in questo contado, apertamente, ouer occultamente nò ardischi
d'introdurre, far fare, ne tampoco nelle fiere ouer mercati tener da vendere, ne
vendere, ne barattare, & parimente nelle Città, Castelli, Terre, & Ville nò
possi condurne, portarne, ouer adoperarne archibusi da foco, che di cana nò
siano longhi due spande, & conforme alli ordini del Paese, come à co crofete,
manarini, & cose simili, cioè balestrine fileti, & altre arme inspitare da sassini
occulte, & prohibite, quali nò son state ritrouate per desensione, mà più tosto
per commetter assassinamenti, & ogni altro male, mà che delle cose sudete in
tutto, & per tutto sotto pena della forca ciascun si debba astenere.
Però che le armi, & archibusi permessi, & concessi à giusta desensione si pos-
sino portar per viaggio, si che p. questo à quelli che amistrarano la giustitia,
et à gli suoi ministri non s'intenda che sia denegato cosa alcuna, mà che nelle
Città, Castelli, Terre, et ville sia ancho prohibito per l'auuenire il portar dette
arme, sotto la detta pena, et sia per rigor di questo solamente concesso il por-
tare

S T A T U T A

tare la spada che s'accinge al lato, pertanto sapiogn' uno *prouedere* à casi suoi, & subito gionto auertisca di metter giù tutte le arme, & non ardischi di andar vagando per la Città, eccetto che con la spada come di sopra sotto le predette pene, ma pigliar le dette arme, & archibusi concessi solamēte quādo si mette in strada per far il suo viaggio, & che questo mandato sia reiterato ogni mese una volta, & publicato con diligenza, & nelle Città, Castelli, Ville, Ferre, et hostierje, et berola doue sogliono alloggiare li forestieri siano affisse publicamēte con la sua vera, et real tradutione, accioche li forestieri, che portano seco simili armi, & archibusi prohibiti habbino auuti li occhi le nostre prohibitioni, & non possino pretendere ignoranza, ordinando che questo auto sia dato à detti forestieri da quelli di Casa, & in caso che qualcheduno sia chi si voglia non volesse obedir à questo mandato, & che da voi superiori fosse scoperto, quello, ouer quelli siano quanto prima, & insieme con gli archibusi, & arme prohibite, che apresso di loro si trouerano, à seuero esemplo d' altri siano impicati per la gola, dandone però prima informatione delle persone, che contrasano à questo mandato nostro.

Et le voi feudatari, & voi altri superiori non esquirete con ogni diligenza conforme à questo nostro mandato, mà che sarete trouati negligenti in uno, ouer l'altro conto, con ogni indignatione si procederà contro di voi, hauendo in ciò ordinato quanto fa bisogno accio sappiate come gouernarui, & *prouedere* ai casi vostri, Et questo è il nostro scriuolo volete, & intentione.

Di Inpruggli 30 Agosto 1603.

Maffimiliano etc.

Federico Alsteter.

Ad Mandatū Sereniss. Archiducis pprui

Giouanni Raicart.

¶ De his, qui palos, vel alia lignamina acceperint, seu asportauerint ex alienis locis. Cap. 244.

STATUIMUS, qd aliquis non debeat postq vinee fuerint aptate accipere, vel asportare palos, colūnas, vel quacunq alia lignamina vitū ex alienis locis vq; ad aliud tempus aptationis vitū, nisi Dñus ex suo loco prio accepisse, & asportasse pbauerit legitimè, & concludentè, & qui contraxerit, & non demonstrauerit usup. locū pprum unde acceperit, condēnetur in libris 5 de die & de nocte in duplū, & hoc pro prima vice, p̄ secunda verò vice duplicet pena quas si soluere non poterit ponatur in carcerib⁹, & si perseverauerit ponatur ad berlina, vel fustigetur, seu etiā bñtatur arbitrio D. Prætoris. Qui verò ser-
menta

menta aliena abstulerit, condēnētur de die in libra una, & de nocte in dupli, & si non erit soluendo stet in carcerib⁹ vsupra, reficiatq; damni passio, & credatur saltuario, vel inuentori cum vno teste bonæ famæ, & etiā damni passio cū suo iuramento, poena autem pecuniaria applicetur accusatori, & si quis incidit, seu abduxerit, vel asportauerit arbores, in et ex nemorib⁹, tñ Comunitatis Roboreti, quā Communium Iurisdictionis, seu etiā particularium personarum, condemnatur in libris quinq; pro quolibet ligno ab opere, sed ab igne in dimidia, & hoc de die, et in nocte in dupli, et ad reficiendū dñi passio, credatur aut saltuario iurato, et in subsidii inuentori cum uno teste bonæ famæ, et in amissione lignorū, quas penas si soluere non poterit, bñficiat arbitrio D. Prætoris.

¶ De his, qui furtiue ex alieno loco vvas, vel alios fruct⁹ acceperit. Cap. 245

STATUIMUS, quod qui furtiue acceperint de alieno vineali, vel orto, seu aliēnis possessionib⁹ vvas, vel alios fruct⁹, condēnētur in carātanis quatuor p qualibet vva racemo, siue graspo in die, et in nocte in dupli, et similiuē pro quolibet pomo, piro, aut ficu, siue alijs fructib⁹, et reficiat damni passio, cuius poenæ dimidia sit accusatoris, et credatur vsupra, et si soluere non poterit, vel ultra primā vicem cohiberit prædicta, ponatur ad berlina p integram diem, si verò in una vice simul acceperit decē vvas, poma, vel pira, aut ficas, seu alios fruct⁹ ad dictum numerū, p primā vice condēnētur in libris quinq; p secūda verò vice in decem, et ponatur ad berlina p diem. Si quis aut acceperit vvas vel fruct⁹ cum cistis, vel magis rotis, condemnatur in libris viginis quinq; et bñficiatur arbitrio D. Prætoris, quod si acceperit cum conzali, siue brenta, aut alio simili instrumento maioris capacitatis, si fuerit de die sulligerit, & bñficiat arbitrio vsupra, si de nocte mittatur ad trirēmes p bñficiū, & in quolibet prædictorū casu reficiat dñum passio, & sufficiat pbatio unius testis bonæ famæ cum eius iuramento. Quod si locus ex quo prædicta acceperint fuerit circumdatus muro, vel sepib⁹, incurrat duplum prædictarū poenarū pecuniararum, & si perseverauerit, puniatur corporaliter, vel bñficiatur arbitrio D. Prætoris, nec credatur Dño loci asserenti se licentiam dedisse ante damnum datum, nisi iuramento suo affirmauerit se licentiam dedisse.

¶ De Saltuarijs, qui furtiue vvas, et fructus, aut aliquid aliud acceperint stando in saltuaria. Cap. 246.

STATUIMUS, quod si quis saltuarius stando in saltuaria vvas, vel alios fruct⁹, siue etiā lignamina, vel aliud quippiā de alicui⁹ locis acceperit, vel vendiderit, condemnatur in dupli eius, quod in præcedenti capitulo continetur, & ad dñi refectionē. Item si ipse saltuari⁹ diligenter non pcurauerit, & inuestigauerit damna inferrentes, puniatur in libris decem, & plus arbitrio DD. Provisorum, & Massariorū, & luratorū respectiue, usq; ad libras quinquaginta.

¶ De his, qui herbas comestibiles, vel rapas, fabas, aut similia furtiue acceperint. Cap. 247.

STATUIMUS, quod quicunq; fabas, rapas, herbas comestibiles, et similia, rosas, lilia, et huiusmodi de vineis hortis, clausuris, pratis alienis, et terris acceperint

STATUTA

perint, condemnentur in carantan. viginti quatuor, si res sub repta ualuerint usq; ad carantanos duos, sed si fuerint valoris de pluri duplicetur poena, et ponatur ad berlinam, seu incarcerationem arbitrio D. Prætoris si fuerit de die, in nocte verò poena pecuniaria duplicetur, et ad refectionem damni teneatur. Quilibet autem possit accusare, & lucretur dimidia poenæ pecuniariæ, credaturq; uni testi bonæ opinionis, & famæ. Declarantes, quod si quis inuentus fuerit portare res de quib⁹ in præfenti, & præcedentib⁹ capitulis, vel etiã reperiretur huiusmodi res, & fruct⁹ in domib⁹ ante tempus colligendor. fructuū prædictorū, nisi probauerit illos accepisse in suis locis, seu de licentia Dñi loci, condēnetur tanq̃ si repperit fuisse illa surripere, pēnis ut supra impositis in suis casib⁹ respectiue.

¶ De his, qui cefas, vel sepes alienas inciderint, seu abstulerint. Cap. 248.

STATUIM⁹, quod quicumq; fregerit, vel inciderit, seu abstulerit, seu quoquomodo damnificauerit, sepes, spinas, seu clausuras, siue de eis asportauerit, condemnentur in libris quinque de die, & de nocte in dupplum, & ad damni refectionem, & si poenam non poterit soluere, ponatur ad berlinam, siue incarcerationem arbitrio D. Prætoris, & credatur ut supra.

¶ De his, qui fregerint portas hortorum. Cap. 249.

STATUIM⁹, & ordinamus, q̃ quicumq; fregerit, seu abstulerit, vel incidit portas alienas hortorū, brolorū, clausuratū vineatarū, vel cāporū, seu feraturarū, vel seraturas abstulerit, soluat libras decem de die, & bāñiatur p̃ añū, in nocte verò dupplum, et ponatur ad berlinam, et bulletur, et banniatur per triennium, restituatque damnum passio in dupplum.

¶ De his, qui inuenti fuerint in alienis hortis, vel locis. Cap. 250.

STATUIM⁹, & ordinamus, quod si aliquis fuerit inuentus in alienis hortis, spratis, clausuris, vel vineis muris conclusis tēpore, quo in eis fruct⁹ fuerint, vel herba, vel segetes, & ingressus fuerit siue licentia Dñi dicti arū rerū, si dānū non intulerit bāñiatur p̃ añū, si verò damnum intulerit, ultra bāñū condēnetur in dupplum eius, quod supra statutum est, sub rubrica de his, qui fortitue ex alieno loco Cap. 245. respectiue, & insuper ad damni refectionem, & credat̃ testi bonæ opinionis, & famæ, nec credatur Dño loci de licentia data, nisi cum eius Iuramento. Et quia plerumque reperiuntur vagati tempore nocturno per campanicas, & agros, statuimus, vt si quis inuentus fuerit in campanicis, in quibus non habeat prædia propria, puniatur arbitrio Dñi Prætoris, inspecta qualitate personæ, & alijs circumstantijs.

¶ De his, qui abstulerint legumina, vel blada de alienis locis. Cap. 251.

ITEM statuimus, & ordinamus, quod si quis abstulerit legumina ex alienis agris, vel blada, si fureptū ascenderit ad carentanos duodecim, & infra condēnetur in libris quinque de die, & in dupplū de nocte, et ad refectionem damni, Si verò excefferit carantanos duodecim, poena sit librarum decem mariani de die, et de nocte duplicetur, et vtroq; casu ponatur ad berlinā, siue in carcere arbitrio.

arbitrio D. Prætoris, & in secundo casu etiã bulletur, Quod si prædicta fuerit
cõmissa in locis muris conclusis, seruentur statuta de quibus supra.

¶ De faciente herbam, vel folia in alienis agris, vel pratis. Cap. 252.

STATUIMUS, q̃ nullus faciat herbam aliquam in agro, vel prato alicuius, vel
folia vinearum, sub pœna unius librę de die pro quolibet fassę, vel facho, &
qualibet uice, & dupli de nocte, & si soluere non poterit, ponatur ad berlinam
per diem, insuper reficiat damnum passo. Si quis autem expillauerit moros
tempore bombicum, puniatur in libris quinq; & plus a arbitrio DD. Prouisor.
& Iuratorũ in villis, vsq; ad libras 50, inspecta qualitate dñi, et reficiat dñũ
passo, et si prædicta contigerint in locis clausis muris, seruent statuta prædicta.

¶ De Saltuarijs, qui cõmiserint fraudem in suo officio. Cap. 254.

STATUIMUS, quod si quis saltuarius, vel districtor fraudem cõmiserit in sua
saltuaria, vel etiã in aliena, vel donum acceperit occasione p̃mittendi bes
tias alienas pasculare, vel herbam facere, vel quodlibet aliud dñũ inferri, seu
prerio, dono, vel amore, siue aliqua causa, condemnet in libris quindecim, &
plus arbitrio DD. Prouisor. usq; ad libras quinquag., iuxta delictũ, & damni
qualitatẽ, & reficiat dñũ passo, & ponat ad berlinã, sitq; in arbitrio D. Præto
ris, seu et Dd. Prouisor. ac Iurator. in villis eũ remouere, ac priuare officio suo.

¶ De Bestijs comedentibus, vel deuastantib; aliena. Cap. 255.

STATUIMUS, vt si bos, vel equus, vel equa, asinus, vel aliqua alia bestia magna
comederit, vel deuastauerit herbas, vineas, vel arbores alienas, Dñus pro
bestia magna soluat libram unã, p̃ parua carantanos sex, & duppli de nocte,
& reficiat dñũ passo. Declarantes, quod si esset magna quantitas ani
malium depascentium aliena, pœna non possit excedere sumã Rainen, octo,
& in vtroq; casu Dñus loci, vel saltuarius, ac Iurati villarum, seu districtores
possint aũthe ppria retinere dicta animalia, donec fuerit de damno, & pœna
satisfactũ, quod tamen intelligatur contra forenses pascuales vt sup. forenses
autẽ intelligatur, qui sunt de diuerso Comuni, vt animalia possint retineri do
nec damnum, & pœna fuerit p̃soluta. Credatur etiã saltuario, vel vni soli testi
bonæ conditionis cum eius Iuramẽto, dum tamen fuerit bonæ conditionis, &
in subsidium credatur Dño loci, seu damnum passo cum eius Iuramento, dum
tamen fuerit bonæ conditionis, & famæ, qui Dñus loci nihilominus possit reti
nere animalia ppria aũthe, vsq; ad satisfactionẽ damni, licet damna inferens
esset de eodem Comuni. Præterea saltuarius, vel Dñus loci possit inter
ficere caprã, vel porcũ solummodo de supra dictis bestijs, si in prato, vinea, vel
horto inuenti fuerint ibiq; occisi, non autem extra locum eos insequendos.
Statuentes etiã ad obuandũ damnis, & occasionibus damnorum, quod si
aliqua ex prædictis bestijs fuerint repertæ in locis, seu agris aliorum, quamuis
non inuenerint damnum, incurrat nihilominus in pœnã prædictam si damnum
inferre potuissent.

STATVTA

¶ De his, qui herbam fecerint, vel factam, aut foenum in alienis pratis acceperint. Cap. 256.

STatuimus, vt nemo debeat herbā facere, seu incidere in alieno prato, neq; ipsam herbā, vel seu ex eo asportare, sub poena Rainen. duorum pro quolibet fassē de die, de nocte verò duppli, & rescindendum dānum passo in duppli in vtroq; casu. Quod si secunda vice inuentus fuerit prædicta facere, pena duplicetur tam in die, quā in nocte, & ponatur ad berlina per diē, siue in carcerē arbitrio D. Prætoris, credaturq; saltuario, vel vni testi bonæ conditionis eius iuramento. Si quis autem ultra secundam vicem inuentus, vel conuictus fuerit præmissa committere, fustigetur, vel perpetuo banniatu arbitrio D. Prætoris.

¶ De his, qui falso accusauerint aliquem de prædictis delictis. Cap. 257

STatuimus, quod quilibet, qui falso accusauerit aliquem de postis, & delictis præscriptis, condēnetur, puniatur, & soluat eandem poenā, quā accusatus solueret, & pati debuisset, salua eidem actione iniuriarum, nisi D. Prætor ex aliqua iusta causa cognouerit accusatorem motum ad accusandum, propter quā possit eum à tali poena absolueret, quam in sententia exprimere teneatur.

¶ Quod D. Prætor seruet statuta quo ad poenas prout iacent contra delinquentes. Cap. 258.

STatuimus, & ordinamus, quod D. Prætor teneatur, & debeat præcisè imponere poenas ordinarias in statutis, & limitatas contra delinquentes put loquuntur statuta, & si aliter fecerit, teneatur D. Prætor in duppli eius, quod omiserit contra id quod ordinat statutum, quod ipso iure compensetur in suo salario, & exigatur de alijs suis bonis, si salarium non superet, & similiter, si aliqua poena imposita est p statutum, de aliquo maleficio, & de eodē maior poena reperiretur imposita p aliud statutum, quod illa maior poena imponi debeat in condemnatione, & non minor, aliter teneatur ipse D. Prætor rescire ut supra, vel in salario, vel in proprijs suis bonis, & ubicunque statuta loquuntur simpliciter de additione plus, vel minus, vel aliter ad arbitrium D. Prætoris, intelligatur illud plus, vel minus, & aliter ad arbitrium D. Prætoris, inspecta qualitate facti, & conditione personarū, reiectis omnibus alijs interpretariis, dum tamen illud plus, vel minus, vel aliter non possit excedere dimidiam poenæ in statuto expressæ pro tali delicto.

¶ De Prouisorib; Roboreti, Massarijs, & Iuratis villarū Iurisdic. Cap. 259

STatuimus, & ordinamus, q DD. Prouisores, Massarij, & Iurati villarū in suis comunitatib; sub poena restituēdi duppli eius, quod plurius extorserit debeāt obseruare prædicta statuta in condemnationib; fiendis in spectantibus ad eorum officiū, neq; possint sub prædicta poena, directè, vel indirectè vigore capitulorū, vel veterum ordinū derogare prædictis statutis, vel ea alterare, sed in casib; in quib; per ea prouisum est, debeant illa ad literā seruari, tam ratione damnorū in campaneis, & alibi datorū, quā ponderū, mensurarū, & aliarum causa.

causari ad eorū officii spectantiū, Declarantes tamen, quòd DD. Prouisores Roboreti cum participatione consilij, & Massarij, & Iurati villarū cum participatione regulæ possint pro guberno campanæ, nec non circa pondera, men-
suras, vina, grana, carnes, & quæcunq; victualia, & alia concernentia, publicam
administrationē p̄ conseruatione abundantie ad publicam utilitatē facere or-
dines, sed p̄clamata p̄enalita, semper tamen, & non aliter de speciali licentia,
& mandato D. Prætoris iuxta exigentiam temporum, prout necessarium, &
expediens fuerit, qua in re inuigilare debeant non respiciendo ad priuatam,
sed publicam, ac vniuersalem utilitatem Iurisdictionis.

¶ De Infantibus expositis,

Cap. 260.

STATUIMUS, quòd D. Prætor contra eos, qui infantes exponunt, vel exponi
mādant, seu quomodocunq; in eis exponēdis fautores, et cooperatores seu
consilij fuerint diligentē inquirat, & in eos seuerē animaduertat, imponendo
poenas tam pecuniarias, quā corporales, & alias arbitrio suo, etiam ulimi
supplicij in casib⁹, in quib⁹ de Iure esset imponenda habita ratione loci, tem-
poris, personarū, periculi, aliarumq; circumstantiarū delictum aggravantium.
Declarantes, quòd admittantur probationes, quæ admittuntur in delictis solius
occulte comititū, de quibus in statuto supra Cap. 161 fit mentio.

¶ Quòd Statutis comprehensis in hoc volumine non derogetur per aliquem
vltum contrarium, nec possint eis dari aliquis extrinsecus intellectus,
sed feruentur omnino, vt iacent.

Cap. 261.

STATUIM⁹, & ordinamus, quòd præsentia statuta derogent omnib⁹, quæ ipsi
obstarent, & nullus audeat ea interpretari, vel aliq; extensionem tacere cō-
tra statuta in præsentī volumine statutorū scripta, & comprehensa, nec alicui
prædictorū aliquem extrinsecū intellectū dare, sed prædicta omnia, & singula
statuta, prout iacēt, inuolabiliter obseruent sine aliqua extēsiōne, interpretatio-
ne, vel aliquo extrinsecō intellectu, sub p̄na librat. cōtū. p̄ quoq; & quaq; vice

¶ Quòd statutis non possit aliquo modo renuntari.

Cap. 262.

ITEM statuimus, quòd nullus possit renuntiare quoquomodo alicui statuto
in volumine isto statutorum, tam Ciuilium, quā Criminalium descripto,
& renuntia in contrarium facta non valeat.

HÆC superscripta Statuta Nos Maximilian⁹ tanq̄ pleno Iure constitut⁹
et supra Gubernator, ac coheres Princeps, & Dnus Comitatus Tyrolen-
ca modo, quo præmissū est ad humiles preces p̄latorum nobis dilector. Terræ
nostre, & district⁹ Roboreti per nos parim reformata, emendata, & aucta au-
thoritate nostra tenore præsentium confirmamus, & approbamus. Reseruata
tamen nobis, & hæredibus, ac successorib⁹ nostris semper libera, & omnimo-
da facultate, & potestate huiusmodi statuta omnia, & singula, quandoocunq;
in posterū visum fuerit p̄ temporis qualitate, rerū, statu, atq; necessitate, nostro
arbitrio rursus emendandi, augendi, reformandi, & quæcunq; in hac parte
prout nobis expediens, atq; ue opportunum videbitur faciendi.

In ho.

STATVTA

In horum præmissorum omnium fidem, & testimonium hæc præsentia statuta sigli nostri appensione communiuimus, et corroborauimus.
Actum OEniponti decimo die mensis Decembris Anno MDCX.

Maximilianus etc.

Ad mandatum Sereniss. Domini
Archiducis proprium.

Frid: Altfleter etc.

Michael Faber Doctor etc.

R. Vdalticus Agricolā,

Locus Sigili

IL Sereniss. & Clementiss. Prencipe Massimiliano Arciduca d'Austria, Duca di Borgondia, Stiria, Carinthia, Carniola, & Birtembergh, Prencipe di Suecia, Administrator del gran Maestrato dell'ordine theutonico in Prussia, & di quello per la Germania, & Italia gran Maestro, Marchese del Sac. Rom. Imperio di Burgau, Conte d'Abspurgo, Tyrol, Feretto, Chiburgo, & Goritia, Landgrauio d'Alfatia, Sig. della Marchia, Porto Naon, & Saline, come costituito Gouernator pleno iure dalla Sac. Maestà di Cesare, & Sereniss. altri fratelli, & Agnati Arciduchi d'Austria, & come coherede, & p nome proprio Sig. & Prencipe delle Superior, & anterior Prouintie Austriache, Sig. Sig. & Padrone nostro gratiosiss. Hauendo à humil preghi di questa Terra Roboretana & sua Giuriditione confirmati li statuti di questa sua Mag. Comunità di Rouerè, & concessio, che secondo la legge di quelli per l'aauenire s' habbi a viuere, & gouernarsi, & così sinceramente, & fidelmente quelli esequire in questa Comunitade, & Giuriditione Roboretana.

PER tanto il Clariss. et Ecc. Sig. Pietro Francesco Noceti di leggi Dottor Pontremolese per sua Sac. Cesarea Maestà, et Sereniss. Archiduchi d'Austria, Principi, et SS. nostri Clementiss. Possessà di Rouerè, et suo distretto, p debito dell'officio suo così instando gli Nob. SS. Beno dal Bene, Ioseffo Sbardellato, Baldeffar Costioli, et Dominico Felippi Proueditori di Rouerè, & l'Egregio D. Bonafede Malinuerno Notario, et Sindico della Mag. Costà sudetta, anzi volendo S. Mag. ad ogni suo potere per debita, et reuerente executione mandare ad effetto tali statuti di questa Mag. Comunità reformati, et confirmati p il Sereniss. et Reuerendiss. Arciduca Massimiliano d'Austria p. libato Sig. S. et padrone nostro Clementiss. Per virtù delle presenti manda, et commette, et così p parte di S. Mag. Clariss. si fa publica guida à intelligenza di cadauna persona, che de cetero tal statuti reformati, et confirmati nel modo, renore, forma, et ordine che stano, et giaceno de cap. in cap. in detto volume inuiolabilmente s' habbino à esequire. Ne alchuno sia de qual grado, et condition esser si voglia, che à quelli o ad alcuno de' cap. in essi statuti contenuti ardisca, ne presuma contrariare, ouer contrauenire in modo alcuno, sotto la pena de quale in essi, et arbitraria di sua Mag. Clariss. et suoi successori, et
che di

che di ciò tali statuti s'habbino, & per l'auuenire s'haueranno per publicati, & alla sua debita esecuzione si manderanno come è honesto, & conueniente. Aduertendo, che se gli fusse qualche Maffaro de Comuni, o commune della Giuriditione, o altra particular persona, che minutamente volesse intendere, & saper tali statuti, o capitoli di quelli, ouero di essi ne volesse copia, volentieri comparando auanti S. M. Claris, o suo officio gli farano letti à chiara intelligenza, & darone la copia à suo piacere, & à qsto fine sono posti nell' Archiuo della Mag. Comunità Roboretana. pertanto ogn'uno aduertisca p'l'auenire non contrauenirgli sotto la pena predetta. auiland' ogn'uno, che da qui in poi gli statuti vecchi s'haueranno per nulli, & cassi, & si osseruano gli sudetti reformati, & confirmati, & ciò con ogni miglior modo etc. In quorum &c.

Roboreti die mercurij nono mensis Februarij. MDCXI.

Laurentius Franc. not. & Canc.
Mag. Communitatis Roboreti in.

Die prædicta

Retulit Blasius fortis Comilite Curie Prætorij mandato, & ad instantiã vrs. alta, & intelligibili voce promulgasse superscriptũ mand. & pclama in omnib*, vt in eo, ad claram lecturam mei Cancell. in locis infra scriptis Roboreti V;
Primo in plathea S. Marci, quam plurimis hominib* audientib* præsertim Mag. Domino Io. baptista Parolino Aromatario, Egregio D. Io. Isepho porto notario, & M. Baptista Naue fabro lignario Roboretanis test. r.
¶ 2 In plathea Rialti extra portam septentrionalem Roboreti loco solito, presentibus D. Alphonso Vantio Vicentino incola Roboreti, D. Montanea de Montaneis Roboreti, D. Io. paulo Angelino, & Ioanne balterio habitatoribus Roboreti, & alijs multis testibus rogatis.

¶ 3 In plathea occorum multis presentibus, precipue Mag. D. Honorando Scutellario, D. Michaelo Saibando ambo de Roboreto, D. Gaspare Fontana hospite, & Cristophoro Roi tutore, ac Antonio de turis pellipario habitatoribus Roboreti testibus rogatis etc.

Idem Canc. rogatus.

Die Iouis x februarij 1611.

Superscriptum proclama fuit publicatum p antedictũ Blasium fortem Com. plegete me Cancell. ad clarã intelligentiã, vt stat. & iacet sup locis infra scr. v;
¶ Primo super plathea Lizzanz multis astantib*, & audientib*, & maxime D. Luca Pandino, Thomasio de Thomasinis molitore, Pietro Nicclã, Ioã. Piperata, & Io. maria Barberio omnib* de dicto loco testibus rogatis.

¶ Deinde super plathea Plebis Lizzanz loco solito, testib* rogatis Agustinio Thomasio Maffario, Dominico Thomasio, Bartholameo Pretio, et Rinaldo Florianello, et alijs etc.

Idem Cancell. rogatus.

Die xj mensis Februarij 1611.

Retulit præfat* Comilite se de mandato suæ Mag. Claris. sic etiam instantib* Nob. & spectabilib* DD. Prouisorib*, & Sindico Mag. Communitatis Roboretanz intelligibili voce pclamando publicasse dictum edictum mandatum me

STATUTA

me legente super vado sacchi, presentib⁹ D. Io. Andrea Thodesco physico de Musio habitatore Roboreti, D. Bartholamco Pegoloto, Antonio Macaluffo, Ioanne Antonio Vetorello, & Ioanne Maria Gliingotto, omnibus de dicta villa Sacchi, & alijs testibus rogatis.

Idem Cancell. etc.

Die 13 februarij 1611.

Publicatum fuit suprascriptum mandatum p Nicolaum Batiliam officialem Curie Roboretanae me praegente in villa Volani loco solito ad claram intelligentiam egregij D. Iosephi Porti Not. Roboret., Domi nici Martinati Massarij, D. Raphaelis à petra, D. Iacobi form., & Petri boni Poleti de Volano, presentium, audientium, & aliorum testium rogatorum.

Idem Cancellarius.

Die dicta

Pariter fuit promulgati p dictum officialem me dictate in villa Pomaroli, loco fontis, districta Roboreti, testib⁹ egregio D. Petro Bencuenuto Not., & vice Cancell. Roboreti, D. Vidoto f. D Bencuenuti de Bencuenutis Clusolarum, D. Blasio f. D. Christophori de Adamis, Ioanne q. Petri à fonte, D. Ioanne Dominico f. D. Aldrighet de Adamis, M. Io. baptista f. Alberti de Albertis, & Io. Maria f. Antonij de textoribus Massario, omnibus de dicto loco Pomaroli Iurisdictionis Roboretanae rogatis.

Idem Cancell. qui sup.

Die 14 februarij 1611,

Revoluit Mathaeus Petranus officialis Roboreti se de mandato &c. publicasse suprascriptum proclama super platheta Terragnoli loco solito, legente egr. D. Bonafide Malinerno Notario, & Sindico suprascripto, testibus Luca Prof. fero, Georgio Folgaraito, Mathaeo f. Vigili Folgaraiti, Antonio Baio, & Ioanne terola Terragnoli rogatis &c.

Ego Laurentius f. D. Francisci de Francischinis Brentonici public⁹ imperiali autoritate &c. Notarius Collegiatus, & Cancell. Mag. Communitatis Roboreti praemissa rogatus scripsi, in quorum testimonium me publicè, & authenticè subscripsi, ad laudem cuncta regentis.

FINIS Statut. Roboret.

IMPRESSVM TRIDENTI,

APVD Ioannem Mariam de Gelminis. Anno MDCXVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

X/184

ad hunc finem
etiam ad hunc
etiam ad hunc

Libro 1.º

etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc

etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc

etiam ad hunc

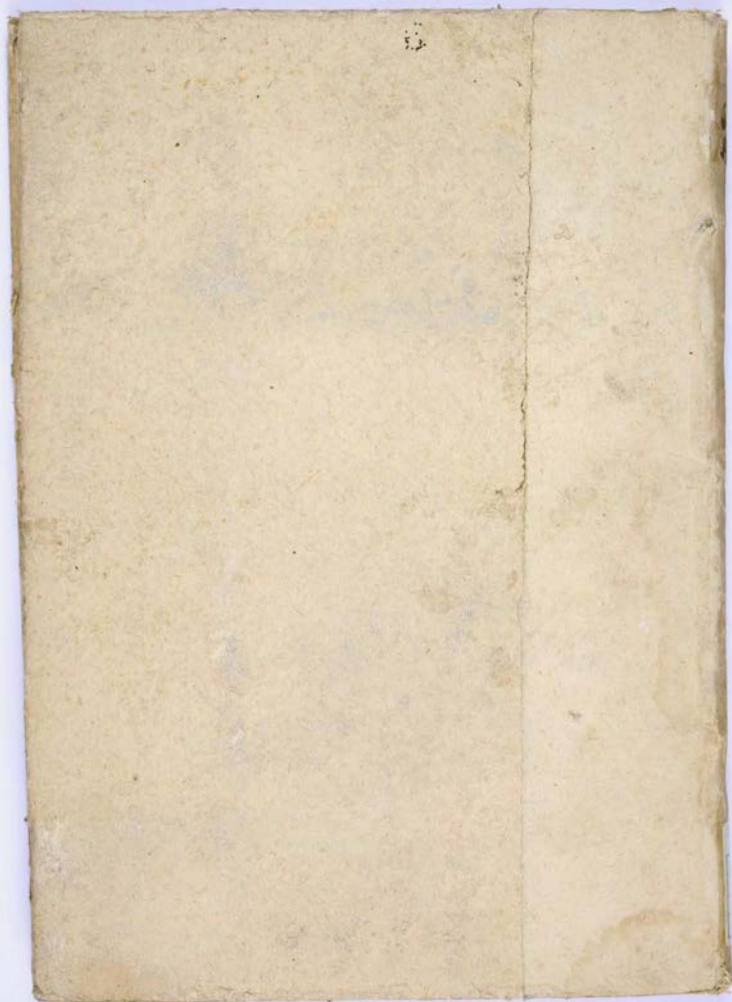
etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc

etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc
etiam ad hunc

ADCTV

166
Santini
Robo
1822.

3113

BIBLIOTECA
COMUNALE
TRENTO

T
I
b
56

STATUTA ROBORETANA

CIVILIA, ET CRIMINALIA

IN PRAESIDIUM A ROBORETANIS RECTORIBUS

& à Reuerendis. & Serenissimo MAIESTATI

Archiduce Austriae &c. Comiteq; Tyrolis

D. D. nostro Clementiss. confirmata

TRIDENTINA

Apud Ioannem Mariam de Gelminis. An

SVPERIORVM PERMISS

